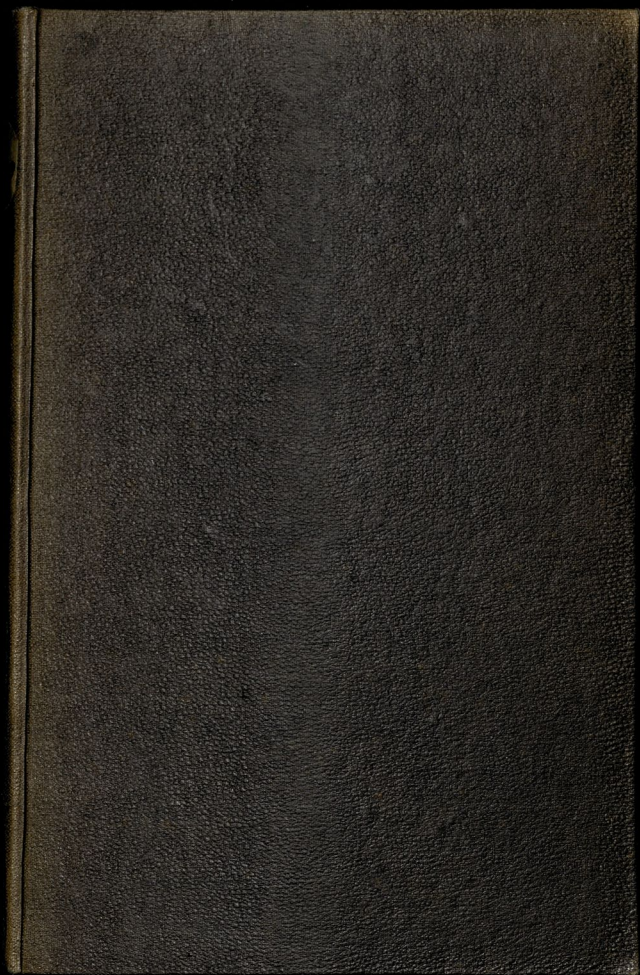
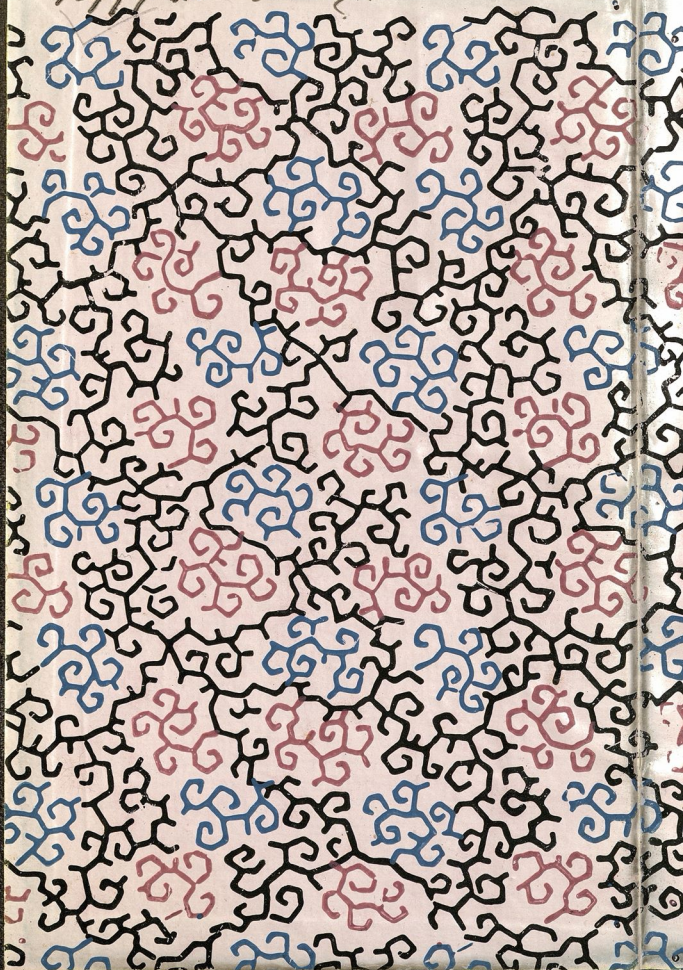
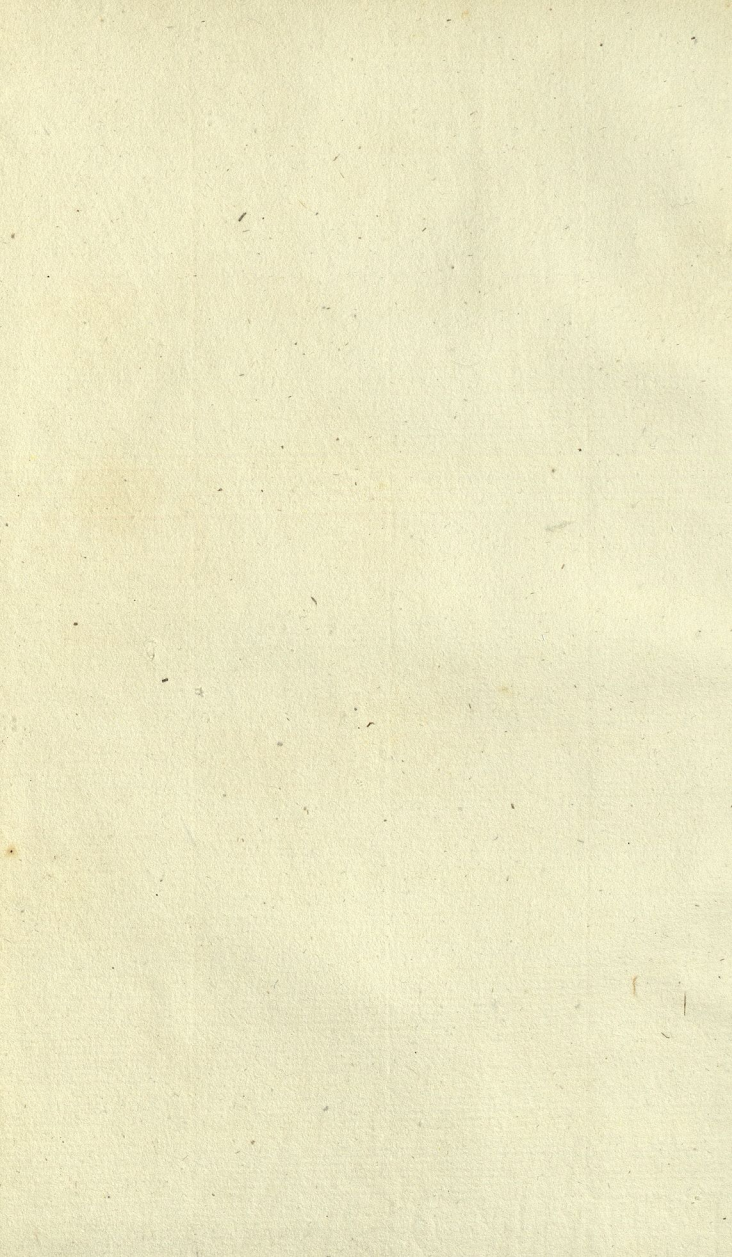

12999 H.C. v. 1. 5.

NAPELJEVANJE

k'

pobóshnimu shivljenju

in

lépimu sadershanju.

Is némfhkiga prestávljeno in natifnjeno
po povelji
milostliviga in prezastítliviga Firshita,
GOSPODA GOSPODA
ANTONA ALOJSA
Ljubljanskiga Shkofa.

V' Ljubljani.

Natifnil, saloshil, in na prodaj jih ima Joshef Blasnik,
na brégu, Nr. 190.

1840.

WAT ELLIOTT

Proctor

proctoring shivjenu

12570007521

Predgovor.

Bog je ljubésin, in keršhanfka véra je nauk od nam rasodéte ljubésni boshje; ljubésin je sapopadik vére, je krepósti, ki védno ostane, akoravno bota véra in upanje kônez sveta nehala, kakor f. Pavl govori. I. Kor. 13, 13. Vse, kar ta ljubésin pogánja, je imenitno, in keršhanfko sadershanje zhlovéka je ljubésin, ki se v' zhlovéku na snanje dajé. S. Pavl pravi: „Zhaft, kómur gré zhaft; f' poshtovanjem pridite édin drugimu napróti.“ Rimlj. 13, 7. 12, 10. S' ljubésnijo so fklénjene ponishnost, pohlévnost, velikoferzhnost, in vse, karkoli shivljenje na svetu prijetnihi déla, v' kterim, kakor Jesuf govori, ni noben dan bres nadióge. Nauki vére sravnájo zhlovéka po snotrajno, on móra ponishin, vérin, ljudoljub, dóber kristján biti; dobro obravnavanje (isréja) ga pa tudi po sunajno sravná, in téga kristjan ne móre uterpéti, kakor tudi drági kámin s' lepim okrájkam obdamò; on se le takrat lesketá, kader je oglájen; in ali ne právimo tudi od neperljúdniga zhlovéka, de ni oglájen, de ni obtefan? Pobóshni, ljudoljúbni, bogabojezhi, po keršhanfko obravnáni ljudjé so zhaft vére; in ali ni keršhanfka véra, po ktéri se je zhlovéfhki rod praviga sadershanja nauzhl? Nektéri lózhijo véro od vsakdanjiga shivljenja, od sadershanja do drugih ljudi, od spodóbne obravnave, od govorjenja in djauja, in f' tem zhaft vére smanjshajo in zhloveshtvu fhkódujejo; bózhejo vérniga kristjana iméti, pa njéga sunajno je dostikrat bodézhe kakor jësh; nektérimu se ne smémo perblishati, s' njim ne govoriti, ako od njegove neperljúdnosti (gro bó sti) nózhemo rassháljeni biti; dostikrat se ljudjé édin drugimu ogibljejo, ki bi se med seboj ljubiti mógli. Breshtevilnih grehov nespodobniga sadershanja, f' ktériimi se Bog in ljudjé rasshálijo, se stori, in kakó neperjétno je shivljenje med neperljúdnimi (gró bimi)! Neper-

ljudnost se ne najde samó med ljudmi niskiga stanú; ona je povsód, kjér ni prave vére; ona se s' sagrinjalam potúh-
nosti, hlimbe, hinávfhine, nevošhljivoſti, hudobije perkriva;
velíkrat imá grôšno hude naſlédke; veselje s' ljudmi kej
opraviti iméti, se sgubi; neperljudnost napólni serzé s' brit-
koſtjo, in njó doſtikrat ſovraſhtvo, raspertje, preganjanje,
maſhevanje, nesaupljivoſt, in ſhe vézhi neſrézhe naſlédvajo.
In kako ſe med niskimi ljudmi, v' goſtivnizi (oſhtaríi) godi?
Neperljudna beſéda perneſe drúgo, ter vſtanejo krégi, prepi-
ri, rasboji, uboji. Vezhidel ſe ljudje prepóſno keſájo; to
je, ſhaloſtnih naſlédkov neperljudnoſti vezh ne mórejo popra-
viti. Perljudin odgóvor bi bil vſe odvèrnil; ſakaj kríſtján lépiga
ſadershanja ſe ne da premagati neperljudnoſti drugiga. „Meh-
ki odgovor potoláſhi jéso; terdo govorjenje naprávi togóto.“
Preg. 15, 1. „Pred ognjem v' pèzhi ſe ſopárza in dim vsdi-
gújeta; takó tudi pred prelivanjem kervi kletev, ſaſramovanje
in ſhuganje.“ Sirah. 22, 30. Oh, de bi pazh ſodíſha in jézhe
menj ſprizhevale, koliko neſrézh de ís neperljudnoſti ísvira!

Torej ſo miloſtlivi in prezhaſtitlivi Firſht in ſhkoſ,
Anton Alojs, ſapovédali, de naj ſe bukvize: „Napeljevanje
k' pobóſhnimu ſhívljenju in lépimu ſadershanju,“ ki jih je
Brikenſki Firſht in ſhkoſ Bernard Galura ſpiſal, ís némſh-
kiga na krajnſko preſtávijo, de ſe bodo ís njih tudi ljudje
krajnſkiga jeſíka pobóſhniga ſhívljenja in lépiga ſadersha-
nja vadili.

V' Ljubljani 26. Maliga travna 1840.

Dr. Simon Klužnik,

z. k. uzhenik deſéte fhóle.

I. Poglavje.

Od ljubésni in zhaští, ki smo jih Bogú dolshní.

§. 1.

*Bogú móramo nar vézhi ljubésin in zhaští
skasováti.*

Vprašhanje. **K**téra sapóved je perva in nar imenitnišhi v' zéli poštávi?

Odgóvor. „Ljúbi Gospóda svojiga Bogá is vsíga svojiga serza, in is vsè svoje dushe, in is vsè svoje misli. Ta je nar vézhi in perva sapóved,“ govórí Jesuf per Matevshi 22, 37. 38.

V. Kdaj ljubímò Bogá refnizhno in zhes vsè?

O. Ako njegóve sapóvedi dershimò, kér so boshje sapóvedi; ako se s' nobeno rezhjo na svétu ne damo odvrazhevati od spolnovanja boshjih sapóved; ako svoje nar vézhi frézhe, svojiga pópólniga pokója v' Bógu íshemo, in nad njim svoje nar vézhi veselje imámo. „To je ljubésin do Bogá, de njegove sapóvedi dershimò, in njegóve sapóvedi niso teshke.“ I. Jan. 5, 3. „Ne shivljenje, ne smert; ne sedánje ne prihodnje; ne

mozh, ne visokóšt, ne niskost, tudi nobena druga stvar naš ne bo môgla lozhiti od boshje ljubésni, ktéra je v' Kristusu Jesufu, Gospódu nášhim.“ Rimlj. 8, 38. 39. Jesuf je rékel svojim uzhénzam, in právi nam: „Ví ste moji prijatli, ako storitè, kar vam ješt sapovém.“ Jan. 15, 14.

V. Sakaj je sapóved, Bogá ljubiti, perva in nar imenitníshi?

O. Kér je Bog nar bolji in nar vézhi dobróta, ki všè prav popólnama v' sebi imá, kar je dobriga, svétiga, zhaštíliviga, in svelizhánski-ga; bres ktériga ní nobene prave frézhe; od ktériga vse pride, kar se práv sa práv dôbro imenovati samóre; in kér je v' boshji ljubésni vse sapopádeno, kar naš dobre in frézhe storiti samóre. Jesuf právi: „Eden je dober (*popólnama dober*), Bog.“ Mat. 19, 17.

V. Komú móramo tudi dôbro perpífatí, ktéro nam ljudjé storé?

O. Bogú; sakaj on vláduje serza ljudí, in bres njega nam ne mórejo ljudjé nizh dobriga storiti. „Však dóber dar in všáko popólnó darílo je od sgorej, ki pride od Ozhéta svetlobe, per ktérím ni spremenjenja, tudi ne sénze preobra-zhanja;“ takó nespremenliva je njegóva ljubésin. Jak. 1, 17.

V. Zhe je Bog edino popólnama in svelizhajózha dobróta, sazhétnik vsake prave frézhe, nášh stvarnik, Gospod in Ozhe, kakšhno zhaštímo mu dolshní?

O. Nar vézhi zhašt, kér je nar vézhi dobróta; vso zhašt, kér vse dôbro od njega pride, in kér je vse, karkóli je na svétu zhaštíliviga, le savolj téga zhaštíljivo, ki je Bogú vshézh. Kakor shárki is solnza is-hajajo, takó vse zhaštíljivo in

vľaka prava zhařt is řvetořti, velizhařtva in viřoke zhařtitľivořti Bogá is-hája. „řin zhařtí ozhéta, in hľapez řvojiga gořpóda; ako řim tedaj jeřt vařh Ozhe, kjé je moja zhařt? In ako řim jeřt Gořpod? kjé je řtrah pred menój.“ Malah. 1, 6. In kér vľa zhařt Gořpódu gré, in kér se řmémó le satórej veřeliti in hľaliti, ko je on dobrota; řavolj téga pravi ř. Pavľ: „Kdor se hľáli, naj se v' Gořpódu hľáli;“ on naj řposná řrézho in zhařt, ki řté mu perprávljeňe; kér pa od Boga pridete, naj da Bogú hľalo in zhařt. „řakaj ne, kdor se řam hľali, je řkuřhen, ampak tiřti, ktériga Bog hľali.“ II. Kor. 10, 17. 18. Nehľaléřhnořt je, in kriviza do Bogá, ako dóbro, ktéro po njęga ľjubéřni dobívalo, řami řebi ali ľjudém perpiřújemo, in ako zhařt, ki jo móramo nar vézhimu bitju řkasováti, řami řebi ali ľjudém řkasújemo; in po někako je to malikovanje. „Tí řo řéřnízo bořhjo ř' ľařhjó preménjali, ter řo řtvarí zhařtíľi in jim řľuřhíľi, in ne řtvarňiku, ktery je hľaljen vékomej. Amen.“ Řimľj. 1, 25. „On govorí: Jeřt řim Gořpód, in ní ga nobeniga řařun mene; řvoje zhařti nózhem nobenimu drugimu prepuřtiti. řes. 45, 5. 48, 11.

§. 2.

Kakó de móra křiřťjan řvojo ľjubéřin in řvoje řpořřtovanje do Bogá na řnanje dajati.

V. Komú v' zhařt móramo vřě řtoriti?

O. Bogú v' zhařt, ktériga voljo, ľjubéřin in dopadenje moramo v' řřim, kar déľamo, pred ozhmí iméti. „Ali jeřte, ali pijete, ali kej drúgiga déľate, řtoríte vře Bogú v' zhařt,“ to je, is dóbriga naména takó řavnáti, kakor je Bogú dopadľivo, in de bo Bog od nař in od drugih hľaljen in povelizhevàn. I. Kor. 10, 31.

te ob ponozhnih strashah premishljújem, ker tí si moj pomozhnik. Pfl. 62.

V. Ktéro zhašt je kristijan svojimu stvarniku svezhér skasovati dolshán?

O. Kristján naj ne gré pozhivat, predin svoje molitve sam ali s' drugimi skupej ne oprávi; on naj svojiga Gospóda sahváli sa dobróte, ki jih je Gospód pretékli dan nam, našim domázhim in všim ljudém dodélil; on naj njemu, ki mu v' všim flúshimo, déla in terpljenja pretékliga dné darúje; on naj ga sa odpúshenje prófi storjenih gréhov, in naj se v' varstvo njegove ozhétnje previdnosti isrozhí. Tudi Jesuf, ktéri ní nikóli nobeniga gréha stóril, je svezhér k' svojimu nebéshkimu Ozhétu mólil. Mat. 14, 23.

V. Kakó naj kristijan per jédi svojo poboshno vóljo do Bogá na snanje dajè?

O. S' molitvijo pred jedjó in po jédi; in f' tem svojo véro v' stvarnika, svojo slabost in njegovo vřigamogozhnost, svoje sposhťovanie in hvaleřhno ljubésin do njega na snanje dajêmo. Jesuf, Šin boshji sam, ní nikoli od mise řhel, dokler ní nebéshkiga ozhéta sahválil. Mat. 26, 30. Med jedjó se nizh ne smé govoríti, kar bi Bogá in ljudi shaliti utegnílo. Kteri dobro obravnani góřt se bo predersnil, dóbriga gořťivza per njegóvi lařtni misi rasshaliti? Ko smo per misi, nřmo per svoji, ampak per Gospódovi misi; njegov krúh jêmo, njegóvo vino, njegovo vodó pijêmo. „Moje so vse sveríne v' gojsdéh, moja je shivína na gorah, in moji so vóli,“ govóří Gospód. Pfalm 49, 10. Po njegovim perpuřhenji jemo njih meřó. Torej piřhe ř. Pavl: „Ali jeřtè, ali pijete, ali kej drugiga délate; řtorite vse Bogú v' zhařt.“ I. Kor. 10, 31.

V. Kakó samoremo Bogá s' svojimi déli zhaštiti?

O. Bogá s' svojimi déli zhaštímò, ako to délamò, kar našh poklíz térja; ako vse, kar délamò, is pokórfhine do Bogá délamò, ker smo gréfhniki, in kér nam je on pokóro nalóshil, de „svoj krùh v' pótu svojiga obrása jémo;“ ako s' délam spokórniga duhá sklépamo, délo s' pobóshnimi mislimi posvezhújemo, próti nebésam poshíljamò, in ga f' preklinjevanjem v' pekèl ne mézhemo; ako se mermranja in nejevólje varujemo; sakaj gréfhnik se móra pokoriti, in spokórník mora biti tih, kroták, poterpeshlív, pobóshin, vdán in poníshin.

V. Kakó zhaštímò Bogá v' stískah, terpljénji, in nadlógah?

O. Ako se Bogú podvèrshemo, zhes njegovo prevídnošt ne tóshimo, in ga krivize ne dolshimò; temuzh s' Jésusam, ktéri ní nobeniga gréha stóril, mólimo: „Moj Ozhe! ako je mogózhe, naj gré od mene ta kélih; pa vender ne kakor jést hózhem, ampak kakor tí.“ Mat. 26, 39. Terpljenje je sa naš svelizhavna uzhívniža (*shóla*), v' ktéri sa vézhno shivljenje, kjér ní nobeniga terpljenja, gòdni postanemo.

V. Kakó zhaštímò Bogá v' veselji?

O. Ako nikoli nad húdim svojiga veselja nimamo; sakaj kar ozhéta sháli, ne smé otròka veselíti; ako sa nedólshno veselje Bogá hválimo, njegovo dobrotlivošt sposnámo, tudi blishnjimu rádi veselje délamò, in ako se od menliviga veselja tega svetá v' svojim serzu k' nebésam povsdigújemo, kjér nam je nemenlivo, zhisto in vézhno veselje perprávljeno; ako, postávim, s' móshem v' evangelií per jédi mislimo in rezhêmo: „Blagar

mu, ktéri bo krùh jédel v' boshjim kraljéstvu.“
Luk. 14, 15.

V. Kdaj zhaštimò Bogá v' svojih góvorih?

O. Ako nizh ne govorimò, kar Bogá ras-sháli; kar ktériga zhlovéka sháli, pohújsha in sa-pélje; kar véri in svétim rezhém nezhášt déla; kar je keršhanskimu sadershanju naspróti. „Vša nezhistost ali lákomnost se zlo ne imenuj med vámi (kakor se spodóbi svétim,) ali nefrámnost, ali nespámetne ali gerde beséde, kar se ne spodó-bi; ampak sahvaljenje veliko bolj.“ Efesh. 5, 3. 4.

V. Kakó samóremo Bogá zhašiti, ko dolsh-nósti svojiga štanú spolnújemo?

O. Bogá zhaštimò, ako dolshnósti svojiga šta-nú is pobóshniga naména spolnújemo, de Bogú flúshimo, ko ljudem flúshimo; de Bogá zhašti-mò, ko ljudí zhaštimò; de Bogú pokórhino ska-sújemo, ko vóljo ljudí spolnújemo; ako míflimo, de naš je Bog v' ta štan poklízal, in de naš on po njem k' vézhnimu shivljenju perprávlja; ako vse s' molitvijo sprémljamo.

V. Kaj si je mífliti od zhlovéka, ktéri tje v' en dan vštaja, lézh hódi, popíva, pojéda, dé-la, terpí, bres de bi na Bogá míflil?

O. Shivljenje takiga zhlovéka je bolj shiv-ljenju neúmne shivéne, kakor pámetne stvarí po-dóbno; njegóvo serzé je hudôbno, fróvo, nehva-léshno; on je po svojim snotrejnim nefrézhim; njegóve déla in terpljenja so pred Gospódam prasne pleve; on nima nobeniga upanja, pokoj in ve-selje Gospodovo dosézhi, ki šta právim flusháb-nikam boshjim perpravljena. Zhes take nehva-léshne sanizhevávze tóshi Gospód: „Otrôke fim srédil, in jih povíshal; oní so me pa sanizheváli. Vol posna svojiga gospodárja, in ôsel jasli svo-

jiga gospóda; Israel pa me ne posná.“ Isaj. 1, 2. 3.
„Zhlovékov napùh se je sazhél s' lozhitvijo od Bogá.“ Širah 10, 14.

V. Kdo se lózhí od Bogá? ali: Od ktériga se móra rêzhi, de se je od Bogá lózhil?

O. Kdor tají, kar je Bog rasodél; kdor se od resnize k' smotam verne; kdor káko posvétno blagó bolj ljúbi, kakor Bogá; kdor Bogú zhašt, ki mu gre, odtegúje, in jo sebi ali pa svétu skasúje; kdor v' svojim djanji in nehanji nobène bogabojézhnosti ne rasodéva: tisti je Bogá sapustil, in se od Bogá lózhil.

§. 3.

Kdor Bogá ljúbi in zhaští, mora tudi vse, kar je svétiga, ljubiti in zhaštiti.

V. Ali móre kdo Bogá v' resnizi zhaštiti, bres de bi tudi to zhaštil, kar je v' boshjih ozhéh svéto in zhaštljivo?

O. Ne móre; temuzh, kdor hózhe Bogá v' resnizi zhaštiti, móra tudi zhaštiti, kar je v' boshjih ozhéh svéto in zhaštljivo.

V. Kaj se k' tému pershtéva?

O. 1. Boshje imé; sakaj ono je zhaštljivo, kér boshje bitstvo isrékuje. 2. Véra v' tó, kar je dóbri Bog k' náshimu svelizhanju stóril; 3. Boshja beséda, ali od Bogá rasodéti náuk. 4. Zerkev ali sbòr v'fih pravovérnih kristjánov pod njih právimi pastirji. 5. Od Jesusa vpeljána flushba boshja, ali kakó de nam gré Boga v' dúhu in resnizi zhaštiti. 6. Hísha boshja, kjér se svéte rezhí opravljajo in skrivnostne darila boshje podeljújejo. 7. Švetniki, ki so she v' nebésih svelizhani. 8. Švéte podóbe in podobki (*shtátve*). 9. Švetinje svetníkov, sakaj óne bodo na dan vsta-

jenja v' nebéshko svetlôbo oblézhené. 10. Od Bogá vpeljána naredba zhlovéshke drushbe. 11. Molitev, ali povsdigovanje duhá k' Bógu; drushnja s' Bógam.

V. Kaj na snanje daje tisti, ktéri téga, kar je svéto in zhaštitlivo, ne zhaší?

O. Sanizhevaviz svétih rezhí na snanje daje hudôbno serzé, mlazhnost do Bogá in do svojiga lastniga svelizhanja, nevéro, sanizhevanje Bogá, neusmiljenje do drugih ljudi, ki té rezhí v' zhašti imajo; nespámet, divjashtvo, in slabo obravnávo (*isréjo*).

V. Ktéro zhašt smo dolshní boshjimu iménu?

O. Boshje imé se ne smé v' jési in preklinjeváje, ampak s' sposhtevánjem isrékovati; sakaj ôno je imé nashiga stvarnika, Gospóda in Ozhéta; grôšno nezhašt štorí boshjimu iménu, kdor po krivim perféshe. „Kdor veliko perféga, si krivizo nakopáva na glávo; in nadlôga ne bo odjénjala od njegóve hífhe.“ Širah. 23, 12. In Gospód govori: „Preklénstvo bo prifhlo nad hífho tistiga, ktéri v' mojim iménu po krivim perféga; preklénstvo bo v' frédi njegove hífhe prebivalo, in hífho s' léfam in f' kamni vréd posherlo.“ Zahar. 5, 4. Druga sapoved boshja pravi: „Ne imenúj po nemárnim (*bres potrebe in lahkomišljenjo*) bôshjiga iména.“

V. Ktéro zhašt je kristjan véri dolshán?

O. Kristján je dolshán, 1. véro, ki jo je Jesuf uzhíl sa tó iméti, kar je; namrezh sa boshjo besédo in sa narédbo, po ktéri on hózhe ljudi réshiti, bóljshti in svelizhati; 2. to véro do smerti stanovitno terdíti, vére v' svojiga Svelizharja ne framováti se; in ako je tréba, sa-njo tudi umréti, kakor so sveti muzhénzi (*marterniki*) délali; je

dolshnóšt, Bogá bolj flúfhati (bógati), kakor ljudí, in se tistih, ki samórejo le teló umoriti, ne bolj bati, kakor Bogá; 3. po naukih vére shivéti, de svét vídi, de kersfhanska véra refnizhno dobre ljudí naréja, in de sató Bogá hvali; 4. véro, in po nji zhašt boshjo in zhlovéfhko svelizhanje po dobrih naukih in sgledih rasfhirjati, in fírzhno veseliti se, ko se Jesufovo kraljéstvo mnóshi.

V. Kakó in sakaj nevéрни Bogú nezhášt déla?

O. Nevérni Bogá na lásh postávi, kér právi, de je to, kar je boshje délo in boshja naréd-ba, zhlovéfhko délo in zhlovéfhka smíshljáva. Apostel Janes pravi: „Kdor ne véruje Šinu (*boshjimu*), Boga na lásh postávi; kér ne véruje sprizhevánja, ktero je Bog dal svojimu Šinu.“ I. Jan. 5, 10.

V. Ktéro zhašt je kristjan boshji besédi dolshán?

O. Kristján je dolshán, boshjo besédo zhaštiti, poslúfhati in spolnováti; sakaj óna je beséda njegóviga Bogá, Gospóda in Ozhéta; in ko je nebéfhki Ozhe svojiga Šina v' ta svét vpeljal, je rékel: „Njega poslušajte.“ Mat. 17, 5. Še li ozhe ne rasfhali grosovitno, zhe otrózi njegóviga glafú nozhijo flíshati, in svoje ushéfa njegóvi besédi mashé?

V. Ktéro zhašt je kristjan zérkvi dolshan?

O. Kristján zhaští od Jesufa vpeljáno zérkev, ako s' njo v' svéti svési ostane, v' ti svési shiví in umérje; ako jo, kakor svojo vladnízo k' vezhnímu shívljenju, ljúbi, in njé nauke flúsha; sakaj Jesuf právi: „Zhe pa (*kdo*) zérkve ne poslúsha, naj ti bo kakor nevérník in zólnar.“ Mat. 18, 17.

V. Kakó se zérkvi nezhášt storí?

O. Zhe se kdo od njé lózhi, in se krivo-vérníkam perdrúshi; zhe njé beséde, sapóvedi in

nauke sanizhúje, in s' slabim sadershanjem ti svéti materi nezhášt déla.

V. Ktéro zhašt je kristjan boshji flushbi dolshán?

O. Kristjan je dolshán per ozhítni flushbi boshji f' pobóshnostjo in s' serzhnim veseljem biti; sakaj tam je Jesul v' frédi svojih vérnih otrók; je grosno rasshaljênje Jesufove ljubésni, zhe kdo dar, ki se v' spomín njegove smerti opravlja, sanizhúje, in zhe mu ní mar, de bi bil v' tistim sbirálu, ktéro je Gospódovo, in v' ktériga frédi je Gospod. Š. Pavl pishe: „Nikar se ne odtegújmo od svojih (*bogozhastnih*) sbirál, kakor imájo nektéri v' navádi.“ Hebr. 10, 25.

V. Ktéro zhašt je kristjan hishi boshji dolshán?

O. Kristján zhaští hisho boshjo, ako jo sa to imá, kar je; sa hisho, v' ktéri je njegov Bog in Odrésheník refnizhno prizhejózh; ako je v' nji s' otrózhjim in hvaléshnim veseljem; ako velizhástvo ozhítniga zhefhênja boshjiga njegovo serzé povsdigúje; ako gré is zérkve s' mozhjó navdán in pobóljsan; ako k' povelizhanju hishe, ki je bil v' nji k' vézhnemu shivljenju prerojen, in is ktére njegóvo svelizhanje is-haja, s' veseljem po svoji môzhi pomága. David je môlil: „Gospod! veselím se lepôte tvoje hishe; ljubím kraj, kjér tvoje velizhástvo stanúje.“ Psalm 25, 8. Kdor boshjo hisho sanizhúje, sanizhúje hisho svojiga Ozhéta, in prav ozhitno svoje mlazhno in nehvaléshno serzé raskasúje. Teshko bo boshji shégin nad hisho takiga sanizhevavza prishèl, in njegóvi otrozi ga ne bódo nizh bolj zhaštili, kakor je on hisho svojiga nebéshlúga Ozhéta zhaštíl.

V. Ktéro zhašt je kristjan svetníkam, in njih podóbam, podóbkam in svetínjam dolshán?

O. Ne mólimo svetníkov, she menj njih podobne, podobke in svetínje; le Bogá mólimo, kér je on Gospód, in njemu nar vézhi zhašt gré; svetníke pa ljúbimo in zhaštímò, kakor popólna ma priyatle boshje, kateri tudi naf ljúbijo, in tórej sa naf po Jesusu Kristusu k' usmiljenimu Ozhé-tu mólijo; f' tem saúpanjem in f' to véro se njih ljubésni perporózhamo, ki nikoli ne prenéha sa naf profiti; in ravno savolj téga imámo njih podobne, podobke in svetínje v' zhašti, in mí bi Bogá in njih, ki ga v' nebésih zhašté, ponezháštili, ko bi kej ponezháštili, kar se s' Bógam in s' njegóvimi svetniki strinja; svetníke v' djanji zhaštiti míslimo, ko njih zhédnosti posnémamo. Sakaj bi njih ne ljubili in zhaštili, ktére Bog ljúbi, ktére je na tém svétu vezhkrat f' zhúdeshi povelizhal, in ktéri so sdaj v' nebésih svelizhani vékomej? Jesuf pravi: „Ako kdo meni flushi, ga bo moj Ozhe pozhástil.“ Jan. 12, 26. Torej so pervi kristjani kósti svétih muzhénzov skerbno sbiráli, so jih bolj kot frebró in slató zhišlali, in spomín svelizhanih pravizhnih f' perferzhnim veseljem obhájali.

V. Zhigávo vóljo móramo v' ti narédbi zhlovéshke drushbe sposnati in zhaštiti, de so otrôzi in stárfhi, pôfli in gospodarji, podlóshni in gospóske, bogáti in ubógi, ljudjé visókiga in niskiga štanú?

O. Boshjo vóljo; kdor hozhe rezhí, ki so na svétu, drugázhi sverštiti, se punta soper boshjo narédbo; sakaj „Bog ní Bog prepíra, ampak mirú.“ I. Kor. 14, 33.

V. Kakó Bogá s' molitvijo zhaštímò?

O. Ako Bogá „molimo“ in se mu popólna vdamò, ga sposnámo sa svojiga nar vézhiga Gospóda; ako se njegóvi ljubésni in previdnosti

„perporózhamo,“ na snanje dajêmo, de vérujemo v' njegóvo previdnost, ki vse vlada, in v' njegóvo vsigamogózhnost; ako ga „sahválimo“, mu zhašt fkasújemo, de od njega vse dóbro pride; ako ga „odpušhanja prófimo“, ga sposnámo sa svojiga Ozhéta, Gospóda in postavodajávza, ki smo mu pokórfhino dolshní, sa svéto bitje, kéto gréh rassháli; ako ga „sa svojiga blishnjiga prófimo“, ga sposnámo sa Ozhéta vsih ljudi. Kdor molitev sanizhúje, se lózhi od svojiga stvarnika, ga tají in se framúje boshji otròk biti. Kólikoshna neumnost, predersnost, nehvaléshnost? Kólikoshno rasshaljenje nar vis'higa bitja?

§. 4.

Pobóshnost do Bogá.

V. V' zhím obstojí pobóshnost do Bogá?

O. Pobóshnost ne obstojí samó v' molitvi, desiravno bres molitve ni nobéne pobóshnosti; ne obstojí samó v' obiskováni zérkve, desiravno pobóshni rad boshjo hisho obiskúje: pobóshnost je sapopádik vsiga, kar smo Bogú dolshní, kar naš Bogú dopadlive storí, in kar naš s' Bógam v' tisto toláshbe póлно svéso správi, v' kéti móramo biti kakor zhlovéki in kristjani s' Bógam in s' vsimi, ki v' nebésih prebivajo; pobóshnost kashe našho otrózhjo véro v' Bogá, našhe otrózhje upanje v' Bogá, našho otrózhjo ljubésin do Bogá.

V. Kdo nam je dal sgléd nar vézhi pobóshnosti?

O. Jesuf Kristuf; sakaj, njegov nebeshki O-zhe mu je bil vse; njegóva volja mu je bila nar bolj per serzu, sa njegóvo zhašt je pred vsmi drúgim fkerbél; v' molitvi s' njim pogovárjati se, je bilo njegovo veselje; on je bil rad v' hishi svoji-

ga Ozhéta; in k' njemu verniti se, je bilo njegovo nar vézhi veselje.

V. Je nam dolshnosť, pobóshnim biti?

O. Je dolshnosť in sfer tako bitstna dolshnosť, de je od Bogá lózhen in nefrézhnemu kardélu hudóbnih pershtét tisti, kateri ni pobóshni. Pobóshni dajé Bogú zhašt, ktéra mu gré, on povelizhuje Bogá s' svojim lépim sglédam, s' besédo in v' djanji; on na snanje dajé pravo rasumnost; on toláshi svoje serzé, ktéro nima práviga shivljénja, zhe ni s' Bógam sklénjeno; on imá v' zhašti sam sebe, sakaj de smo s' Bógam sklénjeni, je naša nar vézhi zhašt; pobóshnost nam je studenz toláshbe v' nadlógah téga svetá; ona posvezhúje in povikshúje veselje téga shivljenja; ona nas perprávlja k' vézhnemu veselju, ki ga v' Bógu nájdemo. David je v' svojim pobóshnim serzu mólil: „Kaj imám v' nebésih, in kaj imám na semlji bres tebe? Moje mesó in serzé medlí bres tebe. O Bog mojiga serzá, kateri si moj delèsh vékomej.“ Psalm 72, 25. 26.

V. Kaj je pobóshnosti nasprótno?

O. Neporajtlivost na Bogá, mlazhnost, ki se vezhkrat v' nevéro, popólno posablivost na Bogá in v' hudobíjo spreverne, opushánje in sanizhevanje molitve in flushbe boshje; zhlovek shiví, terpí in déla, pa mu ní mar sa Bogá. Mlázhni se sam lózhi od Bogá, in ne bo imél delésha per Bogu, kér nózhe nobeniga iméti; on ne skasuje Bogú sposhtovanja in ljubésni, ki mu jih je dolshán, kakor Gospódu in Ozhétu; on shiví, terpí in déla bres naména in prida; njegovo serzé je mertvo, súho, kakor semlja bres vodé; mlazhniga Gospód is svojih úst pljuje. „Ktéri tebe (Bog!)

sapuště, bodo konez vséli; tí pogubífh vse, kteri ti nesvésti postánejo.“ Pfalm 72, 27.

II. Poglavje.

Od zhlovéka in zhlovéfhkiga rodú.

§. 5.

Kdor hózhe Bogá ljubiti in zhaštiti, mora tudi svojimu blishnjimu ljubésin in zhašt skasovati.

V. Ktéra sapóved v' zéli postavi je prvi sapóvedi enaka?

O. Jesuf pravi: „Drúga je prvi enaka: Ljubi svojiga blishnjiga, kakor sam sebe; v' téh dvéh sapóvedih“ Bogá zhes vse, in blishnjiga kakor samiga sebe ljubiti „je sapopádena vsa postava in preróki.“ Mat. 22, 39. 40.

V. K' zhimu naš véshe sapoved blishnjiga ljubiti? Ali, kaj móramo svojimu blishnjimu storiti?

O. Jesuf pravi: „Vse, kar kóli hózheté, de vam ljudjé storé, tudi ví njim storíte; sakaj to je postava in preróki.“ Mat. 7, 12.

V. Kaj hózhe Jesuf f' temi besédami rêzhi: „Druga sapoved je prvi enáka“?

O. Jesuf hózhe rêzhi, kdor hózhe Bogá ljubiti in v' resnizi zhaštiti, mora tudi svojiga blishnjiga ljubiti in zhaštiti, in de Bogá ne ljubi, kdor svojiga blishnjiga sovráshi, sháli, je njemu nevošhliv, ga pregánja, oprávlja, sanizhuje.

Torej je Jezus uzhíl: „Zhe svoj dar pernêsefh k' altarju, in se tam spomnišh, de imá tvoj brat kej soper tebe: pušti ondi svoj dar pred altarjem, in pojdi popréj spraviti se s' svojim bratom, in tedaj pridi in daruj svoj dar.“ Mat. 5, 23. 24. In f. Janes pravi: „To sapóved imámo od Bogá, de kdor ljubi Bogá, naj ljubi tudi svojiga brata.“ I. Jan. 4, 21.

V. Sakaj Bog hózhe, de naj, kdor njega ljúbi, tudi svojiga blishnjiga ljubi?

O. Sató, kér je nash blishinj otròk boshji in po boshji podóbi stvarjen, od Jesusa s' drago zéno odkúpljena ovza, tempel svétiga Duhá, in poklízán Bogá s' námi vréd v' nebéfh vékomej hvaliti. To je zhašt nebéfhkiga Ozhéta, de se nje-góvi otrozi na semlji med seboj ljúbijo, kakor se bodo med seboj v' nebéfh vékomej ljubili; sakaj, namésti vére bo nastopilo sposnánje, namésti úpanja vshivánje; „ljubésin pa ostane vékomej“, in ne móre nikóli néhati, kakor f. Pavl govori. I. Kor. 13, 13.

V. Šmo dolshní tudi svoje sovrashnike in ktéri so naf rasshalili, ljubiti in jim dobro storiti?

O. Tudi; sakaj tudi nash sovráshnik in ktéri naf sháli, she védno nash blishinj ostane; in Jezus právi: „Ljubite svoje sovráshnike, dobro jim storíte, ktéri vas sovrashijo, in molite sa-nje, ktéri vas pregánjajo in obrekújejo; de bote otrozi svojiga nebéfhkiga Ozhéta, ki je v' nebéfh, ktéri da svojimu solnzu fijáti na dobre in hudobne, in da deshíti na pravizhne, in krivizhne. Sakaj ako tiste ljubite, ktéri vas ljúbijo, kákosfho plazhilo bote iméli? Ali ne déljajo téga tudi zolnarji? In ako posdravljate le svoje brate, kaj storité vezh? Ali ne déljajo téga tudi malikovavzi? Bodite tedaj po-

pólnama, kakor je vašh Ozhe nebéfhki popólnama.“ Mat. 5, 44-48.

V. Sakaj je kristján posébnò dolshán svojimu sokristjanu ljubésin in sposhtovanje skasovati?

O. Sato, kér smo poduzhèni, de svojiga Odréshenika Jésusa Kristusa ljubimo in zhasimò, kadar svojiga sokristjana ljubimo in zhasimò; našh kerfhanški blishinj je úd ravno tistiga svétiga teléfa in tiste svéte zérkve, ktérimu smo mí perfhéti; s' nami vréd délesh vézhniga shivljènja, našh brat, našha sestra v' víshim poménu. Torej se Jesuf sam sebe perporózha v' slédnjim svojih brátov, in zlo v' slédnjim otròku; on pravi: „Kar ste storili ktérimu téh mojih nar manjshih brátov, ste meni storili.“ — Ali: „Kar niste storili ktérimu téh nar manjshih, tudi meni niste storili.“ Mat. 25, 40. 45. „Kdor sprejme ktériga takiga otroka v' mojim iménu, mene sprejme.“ Mat. 18, 5. Satórej tudi s. Pavl pishe: „Dokler tedaj zhas imámo, štorimo dobro všim, slasti pa domázhim po véri.“ Galazh. 6. 10.

§. 6.

Od sposhtovanja, ktéro je kristján sam sebi dolshán.

V. V' zhim obstóji vrédnost zhlovéka in kristjána?

O. V' tém, de je otròk in podóba shiviga in svétiga Bogá, nar imenitnishí švar na semlji, od Jésusa Kristusa s' njéga kervjó odkúpljen, in poklizan, v' nebéfh vékomej frézhno shivéti. „Bog je sklénil, naš po Jésusu Kristusu, po svojim milostivim sklèpu sa svoje otròke sprejéti.“ Efesh. 1, 5.

V. Kdaj zhlòvek sam sebe sposhtúje?

O. Ako se takó sadershí, kakor njegóva ve-

líka vrédnoſt térja; ako Bogá ſvojiga ſtvárnika zhaſti, ktériga otrok je, po kteriga podóbi je ſtvarjen, od ktériga vſo ſvojo zhaſt imá; ako ſe pámeti in véri vládati da, in ako ne ravná po ſvojih ſtraſtih in hudôbnih naklépih, neúmni ſhivíni enáko; ako takó ſhiví, de ni bila draga krí Jeſufa Kriſtufa ſa-nj ſaſtonj prelíta; ako imá nebéſa pred ozhmí, in ſe ne da tému ſvétu tako podvrézhi, kakor de bi bil le ſa-nj ſtvarjen. Jeſuf pravi: „Bódite popólnama, kakor je vaſh Ozhe nebéſhki popólnama.“ Mat. 5, 48. She v' ſtari ſavési je Bog ſapovédal: „Bodite ſvéti, ker ſim jeſt ſvét.“ III. Mojs. 11, 44.; de tórej ne bomo s' ſ. piſmam toſhili: „Ko je bil zhlovek v' zhaſti, ní ſpoſnál; temuzh ſe je neúmni ſhivíni enákiga ſtóril.“ Pfalm 48, 13.

V. Kdaj zhlovek ſam ſebi nezhaſt dela?

O. Ako ſvojimu ſtvarniku nezhaſt déla, ki je njegov otrok in po njegóvi podóbi ſtvarjen; ako kej ſtorí, kar ſe zhlovéku in kriſtjánu ne ſpodóbi; ako v' némar puſha ſa ſvoje vézhno ſvelizhanje ſkerbéti; ako mu ni mar njegóve duſhe, in ſvoje teló ognúſi; ako imá gerdo navádo ſvojo dúſho in zhaſt ſa nezhimerne rezhí ſaſtávljati, in per ſvoji zhaſti in ſvojim véžhnim ſvelizhanji perſégati, kakor de bi njegova duſha ne bila s' drágo kervjó Jeſuſovo odkúpljena. Jeſuf je té nápoke pre-povédal per ſ. Matevſhi 5, 33-37.

V. Komú ſe nezhaſt ſtorí, kadar ſe zhlovek ſam ſebe ognúſi?

O. Bogu, ktéri je zhlovéka po ſvoji podóbi ſtvaril; Jeſuſu Kriſtuſu, kteri ga je s' ſvojo kervjó odréſhil; ſvétimu Duhu, ktéri ga je v' zhiſti tem-pel boſhji poſvétíl; zérkvi, ki je on njé nevrédni

úd; všmu zhlověshkimu ródu, v' kteriga saframovanje on misli, govori in déla.

V. Ktéro zhašt je kristján svoji dušhi dolshán, in kdaj zhaští on svojo dušho?

O. Kristján naj pred ozhmí imá, de njegóva dúšha od Bogá svoj isvir ima, de je neumerjózha, s' kervjó Jésusa Kristusa réshena, in sa vézhno shivljenje odménjena. Kristján zhaští svojo dúšho, zhe pred všim drúgim boshjiga kraljéstva ishe, in s' stráham in s' trepétam svelizhanje svoje dušhe oskerbljúje. „Kaj namrezh pomága zhlověku, zhe ves svét perdobí, svojo dušho pa pogubí?“ Mat. 16, 26.

V. Ktéro zhašt je kristján svojimu lástnimu telěsu dolshán, in kdaj zhaští svoje teló?

O. Kristján ne smé posabiti; de je njegóvo teló tempel s. Duhá in odménjeno, k' neběshkimu velizhaštvu is grôba isbujěno biti. Kristján zhaští svoje teló, zhe ga hudobije zhistiga obváruje, in se njěga takó poslúshi, de se smé neběshkiga spremenjěnja veseliti; zhe sferbí telěsno sdravje s' trěsnim shivljenjem ohraniti, zhe si s' rasujsdánoštjo sam sebi shivljenja ne perkrajsiha in pred Bógam svojomóra kriv ne postáne. „Ne véste, de je vašhe teló tempel svétiga Duhá, ktéri v' vaš prebíva, ktériga ste od Bogá prejéli, in de niste sami svoji. Sakaj po velíki zéni ste odkúpljeni. Torej hvalite in osnanújte Bogá s' svojim telěsam.“ I. Kor. 6, 19. 20. Š' zhistoštjo se telěsu zhašt, s' nezhistoštjo pa nezhašt déla. „Vš gréhi, ki jih zhlovek storí, so suněj shivôta, kdor pa nezhistošť uganja, se pregresbí nad lástnim shivôtam. I. Kor. 6, 18. Teló ní k' nezhistošti stvárjeno, ampak sa Gosпода, in Gosпод sa teló. I. Kor. 6, 13.

§. 7.

Od sposhtovanja, ktero je kristijan temu shivljenju dolshan.

V. Kaj je to shivljenje, in zhaš téga shivljenja?

O. To shivljenje in zhaš téga shivljenja sta nam od Bogá odlózheni zhaš, de bi se s' Bogú dopadljivim shivljenjem sa vézhnost perpravljáli.

V. Ktéro sposhtovanje smo temu shivljenju dolshní?

O. Tó shivljenje móramo sa tó iméti, kar je, sa kratki in dragi zhaš svojiga perpravljanja sa nebéla; mí moramo dní, ki nam jih Gospód delí, po njegóvi boshji vólji v' svoj prid obrázhati, in Bogú s' svéstim spolnovánjem svojih dolshností is serza flushiti; sakaj, zhaš bo prishel, ki bo Gospód flédnjimu djal: Daj obrajt od gospodovánja svojiga shivljenja. Matt. 25, 14-30.

V. Ktéri ljudjé temu shivljenju preveliko sposhtovanja skasújejo; táko sposhtovanje, kakorshno mu ne gré?

O. Tísti, ktéri na tem svétu takó shivé, kakor de bi vézhno na tem svétu ostáti samógli, ktéri le sa bogastvo in veselje téga svetá shivé, in sravin posábijo smerti in vézhnosti. Bogáti mósh je temu shivljenju preveliko zhašt skasováł. Luk. 16, 19-31.

V. Ktéri ljudjé temu shivljenju premálo sposhtovanja skasújejo, in ga sanizhújejo?

O. Tísti, ktéri zhaš svojiga shivljenja f' postopánjem, igrámi, mehkúshnostjo in f' prásnimi rezhmí, to je, s' opravili, ki nobeniga prida ne pernesó, trátijo; tísti, kteri svoje shivljenje s' rasujsdánostjo, lakomnostjo, svojomóram krájslhajo. Dan je sgubljen, kteriga zhlôvek ní nizh dobriga stóril.

Torej pishe s. Pavl: „Bratje! glejte, kakó bi ravno hodili, ne kakor nespametni, ampak kakor pametni; perkupljajte zhaš, ker so dnévi húdi. Ne bodite torej neumni, ampak uméjte, kaj je volja boshja.“ Efesh. 5, 15-17.

§. 8.

Zhlòvek v' svési s' drúgimi; in svésa vsih ljudi med seboj.

V. Komú se da permériti vef zhloveshki rod?

O. Drushíni in telésu.

V. Kakshino svésa imájo kristjáni med seboj?

O. Kakorshino imájo otrôzi éne drushíne in udje eniga teléfa. Kakor otrôzi éne drushine imájo vsi eniga Ozhéta, eno hisho, enáke pravize in éno upanje; ôni so pa bratje in sestré med seboj; in kakor udje eniga teléfa imajo eniga poglavárja, eniga Duhá, in vsi so dolshní k' ohranjénju teléfa perpomagati.

V. Kakó se imenúje svésa, ki jo imajo vsi udje prave zérkve med seboj?

O. Svésa svetnikov.

V. Imajo v' hishi vsi otrozi enake déla? ali: Imajo vsi udje teléfa enake opravila?

O. Nimajo.

V. Ali je zhlòvek zhlovéku korístin in potrebin?

O. To je: „ko bi nôga rekla: Nifim rôka, nifim ud teléfa; ali satorej ní ud telefa? In ko bi uhó reklo: Nifim ud teléfa; ali satorej ní ud teléfa? Ko bi zélo teló okó bilo, f' zhím bi poslušáli? Ko bi bilo slúh, f' zhím bi duhali? Sdaj je pa Bog slédnji ud v' telésu postávil, kakor je hotel. Ko bi pa bili vsi udje en ud, kjé bi bilo teló. Torej ne more okó ròki rêzhi: Jest te ne

potrebujem; ali gláva nogam: Jesti val ne potrebujem.“ I. Kor. 12, 15-21.

V. Kaj se is téga rasvídi?

O. Na svétu potrebuje en zhlovek pomozhi drugiga; Bog je po svoji modrósti mnogotérih stanón in flúsheb vpeljal; vsak si móra persadévati, blishnjimu pomagati in postrézhi.

V. Kaj se spet is téga rasvídi?

O. En zhlovek mora drugiga zhaštiti, ljubiti, podpírati. „Eden drugiga bremena nosíte, in takó bote dopolnili Kristufovo postavo.“ Galazh. 6, 2. Zhlovek mora v' vřim svojim djanji pomisliti, kaj je drúgim ljudém vřhézh; in ne smé takó ravnati, kakor de bi bil le on na svétu, ali de bi bili drúgi le savolj njéga tukej. To bi bilo prevsétnost, nespámet in pomankanje ljubésni.

V. Kaj móra zhlovek v' blishnjim zhaštiti?

O. De je blishinj vrédin storjén in odmé-njen, zhlovek in kristjan biti; de je od ravno tiřiga řtvárnika řtvarjen, po ravno tiřim Jésusu Kristusu řéřhen, po řvétim Dúhu posvezhén, s' řvetniki v' řvési; de se duhovnih dobrót řvéte zérkve vdeléshuje; de je sa vézhno svelizhanje odmé-njen; de imá morebiti tudi na tem řvétu kak posébin pokliz,

V. Ali samóremo vřim ljudém po enako ljubésin, pomózh in zhař řkasováti?

O. Ne samoremo; kér nřmo s' vřimi ljudmí v' enako řéřni řvési.

V. Ktérim řmo ljubésin, pomózh in zhař poséбно dolshní?

O. Třřtim, ř' kterimi řmo savolj rořřta, dolshnósti in hvaléřhnořti v' posébni řvési; tem se perřřtévajo otrózi in řarřhi, bratje in řestré, gospo-darji in póřli, duhovřka in deshélna gosporřka, uzhení-

ki in uzhénzi, fosédje, tovarshi, prijatli, soródniki (*shlahtniki*), snanjzi, ktéri v' tisti foséfski, v' tisti deshéli, v' tistim kraljestvu ali zesarstvu shivé; ktéri imajo s' nami vréd êno véro; sadnjizh vsak zhlovek splòh, ktéri ravno nashe pomózhi potrebúje; postávim, kakor tisti nesfrézhi is Jêrihe, ki je med rasbojniké padel. Luk. 10, 30-37. Ktéri ne ljubi in ne zhasí tistih, kterim je hvaléshnost skasovati dolshan, od ktérih pomózhi dozhakovati utégne, sa ktérih frézho in svelizhanje skerbeti dolshností imá: ali on tiste ljubi in zhasí, f' ktérimi je v' svési? „Ako pa kdo sa svoje in slasti sa domázhe nima skerbí, je véro satájil, in je hujshi od nevérnika.“ I. Tim. 5, 8.

§. 9.

Duh ljubésni, ktéri naj vsè ljudi edíni.

V. Kakó popishe s. písmo tisto ljubésin, ki naj vse ljudi edíni?

O. Ljubésin je poterpeshliva, je dobrótli-va; ljubésin ní nevoshliva, ne ravná ná pazhno, se ne napihúje, ni zhasí lákomna, ne íshe svojiga, se ne da rasdrashiti, ne misli hudiga, se ne veselí krivíze, veselí se pa resnize; vse preterpí, vse véruje, vse úpa, vse prenese. Ljubésin nikoli ne mine.“ I. Kor. 13, 4-8. Satorej „kdor podeljuje (*naj to stori*) v' pripróstoosti, kdor je zhes druge postavljen, v' skerbi; kdor usmiljenje skasuje, v' veselji. Ljubésin bódi bres hinavshine; sovrashíte húdo, dershíte se dobriga. S' bratovsko ljubesnijo se med seboj ljubite; f' poshtovánjem pridite edin drugimu napróti. Ne bodite léni v' oskerbovánji; bodite gorézhi v' duhu; slushíte Gospódu; v' nadlógi poterpeshlivi, v' molitvi stanovitni; v' potrebah svétim podeljujte, ptu-

je radi sprejemajte. Dobro jim vofhite, ktéri vas preganjajo; blagoslovíte, in nikar ne kolnite. Veselite se s' veselími, in jokajte s' jokajozhimi. Bodite ene misli med seboj; nikar si visokih rezhi ne domishljujte, ampak k' niskim se ponishajte. Ne bodite samí per sebi modri. Nikomur ne vrazhujte hudiga sa húdo; persadévajte si sa dobro ne le pred Bógam, ampak tudi pred vsími ljudmí. Ako je mogózhe, kolikor je per vas, iméjte mir s' vsími ljudmí. Ne délajte si samí pravíze, prelubi! ampak dajte prostor jési. Sakaj pisano je: „Meni gré mashevanje, jest bom povernil, rezhe Gospod.“ Temuzh „ako je tvoj sovrasnik lazhin, daj mu jésti; ako je shéjin, daj mu piti. Sakaj zhe to storísh, mu bosh sherjávzo na glavo nófil.“ Ne daj se hudimu premagati, temuzh premagaj hudo s' dobrim.“ Rimlj. 12, 8-21.

V. Kjú se te ravníla (*régelze*) kerfhanfke ljubésni, perljudnosti in lépiga sadershanja spolnujejo?

O. Vlak dan, ko kej s' drugimi opraviiti imamo; nikoli ne smémo posabiti, de nam je s' ljudmí shivéti, ki imámo dolshnósti do njih, in ktéri imájo nad seboj veliko nápak in strášt, kakor tudi mí; de naj torej eden drugiga breme nófi.

V. Kaj je zhloveku storiti, de bi se soper sapoved ljubésni in perljudnosti tako lohka ne pregréshil?

O. Zhlovek ne smé, neumni shivini enako, med ljudmí ravnati, ne bres premislíka govoriti in délati, temuzh on móra na vse pásiti (*mérkati*), ne de bi druge oshpegovál, temuzh de prevídi, kaj storiti smé, in kaj ne; kaj je spodobno, in kaj nespodobno; kaj perljudno, in kaj neperljudno; kaj blishnjiga rasveselí, in kaj ga sháli; kaj je pametno, in kaj nespametno; ljubésin nam

dolshnóšt naklada, per vsáki rézhi pomisliti, ali je Bogu in ljudém vfhézh; torej mórajo ozhi náshiga serza védno odperte biti, de kake sapovedi ljubésni, perljudnosti in rasumnosti ne prelómi-mo; sakaj kdor imá právo kershansko ljubésin, vsakiga zhlovéka zhisla, nikogar ne shali, tudi otróku na ulizah nizh neprijétniga ne storí; lju-bésin nikógar ne rassháli; le kó poboljšhati ho-zhe, ne odjénja, temuzh prófi, svarí s' vfm po-terpljenjem in ukam, bodi si perlóshno ali ne-perlóshno.

§. 10.

Prid kershanske perljudnosti in kershanskiga sadershanja.

V. Sakaj nektéri zhlovek drugim ljudém ktérikrat ni prijétni?

O. Sató, kér je divji, nepohlévin, nepo-freshliv, neperljudin, in nerasúmin, in se v' go-vorjenji in djanji takó ne véde, kakor bi bilo tréba.

O. Od kod pride, de se ljudjé med seboj nadléshevajo, fi shivljenje grené, se shaliyo in rassha-ljújejo?

O. To pride is pomankanja lépiga sader-shanja, is pomankanja ljubésni, perljudnosti, vé-re in bogabojézhnosti; is nevgnánih strast, nespá-metniga govorjénja; kér ljudjé ne pásijo, kaj je perlizhno, in kaj ne, kaj spodóбно, in kaj ne.

V. Kaj móramo storiti in pred ozhmí imé-ti, de bomo Bogú in ljudém prijétni?

O. De bomo Bogú in ljudém prijétni mó-ramo sapóvedi vére pred ozhmí iméti; bres pre-mislíka in v' jési nizh ne govoriti, in ne storiti; temuzh se móramo samí sebe poprashevati; kaj dolshnóšt, ljubésin in spodóбноst térjajo. §. Pavl pishe: „Kar je resnizhniga, kar spodóbniga, kar

pravizhniga, kar svétiga, ljubesniviga, kar dobro imé perneše, kar je zhédnost, in hvale vrédniga; to mislite, in sa to si persadeníte.“ Filiplj. 4, 8.

V. Kako se imenúje ta skèrbna pasnost, de bi nizh ne govorili in ne storili, kar bi utegnilo Bogá in ljudí rasshaliti?

O. Perljudnost, lépo sadershanje.

V. Kaj naš perljudnost uzhi?

O. Kakó de se moramo, ko s' drugimi ljudmí opraviti imámo, v' govorjenji, v' obnáshí, in v' djanji vésti, de sapóvedi vére, ljubésni, spodóbnosti in lepiga sadershanja po nekako ne prelómimo.

V. V' zhim obstojí keršhanska perljudnost?

O. Ne v' prasnim perklánjanji in v' prasnih besédah, ampak v' odkritosèrzhni dobrovóljnosti, ki is bogabojézhnosti, ljubésni, ponishnosti in pohlévnosti isvíra; keršhanska perljudnost je vsakdanje spolnovanje ljubésni in ponishnosti, je takó rekózh v' djanji skásana véra.

V. Je takoshna perljudnost v' resnizi dolshnost?

O. Je; sakaj dolshností imámo, svojimu blishnjimu ljubésin in sposhtovanje skasováti, mu is serza vfiga dóbriga sheléti, in skèrbno vse opuštiti, kar bi ga rasshaliti, oframotiti, shaliti ali poshkodyati utegnilo. S. Pavl píshe: „Ljubésin bodi bres hinavshine; sovrashíte húdo, dershíte se dóbriga. S' bratovsko ljubésnijo se med seboj ljubite; s' sposhtovánjem pridite eden drugimu napróti.“ Rimlj. 12, 9. 10.

V. Ktéri dóbri namén nam je tréba iméti, ko dolshnosti perljudnosti spolnújemo?

O. Namén, boshjo voljo spolnováti; takó ravnáti, kakor je prav, kakor je Bogú in ljudém prijetno.

V. Ktéri prid dobívamo is perljudnosti?

O. Perljudnost naš storí Bogú in ljudém pri-jétne; ona naš tudi sama zhaští; ona nam velíko dobrih prijatlov naprávi; ona naš váruje velíko, prav veliko neprijétnost, ter nam in drugim veliko rasveseljenja déla; ona poravná pót tudi k' zhásni frézhí; sakaj zhlovek, kteri je szer dober in perprávin, vender ljudém ni tolikanj prijétin in od njih ne tolikanj sasheljèn, torej tudi menj dóbriga storí, kér s' svojimi dobrimi lastnóstmi, ne sklépa tudi lépe obnáshé. Perljudnost ohra-núje med ljudmí mir in edínost; in sovrashtva, prepíre in vezhkrat tudi velíke nesfrézhe odvra-zhúje; ona zhašt déla tistim, ki naš obravnávajo, našim staršhem in shóli; ona veselje in zhašt naréja sosélski in domázhi desheli; ona svekshúje duhá in prid kerfhanške vére, ktére popólnamost v' ljubésni obstóji.

V. Kaj je perljudnosti nasprotno?

O. Neperljudnost (*grobošt*), divjost, potuh-nost, prekanlívost, terdosérzhnost, prevsétnost.

V. Ktéri húdi naslédkí isvirajo is neper-ljudnosti?

O. Rasshaljenje Bogá in blishnjiga, studé-nje, krég, sovrashtvo, prepír, dostikrat uboj. „Ka-kor se pred ôgnjem v' pèzhi dim in ognjéni hláp vsdigúje, ravno tako so kletvína, saframovanje in shuganje pred prelivanjem kerví.“ Širah. 22, 30.

§. 11.

Le véra in bogabojézhnost dasté zhlovéku in zhlovéshkimu ródu pravo zhašt, in ga uzhité praviga sadershanja.

V. Kaj šta prav sa prav zhlovek in zhlo-véshki ród?

O. Zhlovek in zhlovéshki rod sta prav sa prav to, kar sta pred Bógam, in dostikrat ne to, sa kar se samá imáta, ali sa kar jih ljudje imájo. Tista zhašt je njih prava zhašt, ktéro od Bogá imáta; in ne tista, ktéro si oná vezhkrat sama fkasújeta, ali jima jo svét daje.

V. Kaj je zhlovéshki rod po boshji milosti in usmiljenji boshjim?

O. Vélíka drushína otrók in déleshev boshjih; od Jesufa Kristufa po dragi zéni odkupljena zhéda; boshje ljudstvo in kraljestvo, ktéro Gospód po duhóvskih in deshélnih víkfhíh vlada, de bi mí na tem svétu pokójno in pobóshno shivéli, in na unim svétu vékomej frézhno shívljenje vshiváli.

V. Kaj je zhlóvek po boshji milosti in usmiljenji boshjim?

O. Boshji otrók, in délesh, po boshji podébi stvárjen, od Jesufa Kristufa dragó odkúpljen sa vézhno shívljenje. „Ktéri (*Ozhe*) je sklenil, na po Jesufu Kristufu is dopadenja svoje volje, sa svoje otróke vséti.“ Efesh. 1, 5.

V. Od kogá imata zhlovek in zhlovéshki ród svojo pravo zhašt, in vso svojo zhašt?

O. Od Bogá in od svesé, ki jo imámo s' Bogam.

V. Kako vémo, kaj smo pred Bógam, ktéro vrédnost in zhašt imámo pred Bógam, in ktéro svéso imámo s' Bógam?

O. To vémo is boshjiga rasodenja, ktéro je kerfhanfska véra.

V. Po zhím véra dobíva zhašt?

O. Véra dobíva zhašt, ako so ljudjé v' refnizi dobri, in zhe dalje boljshi perhájajo; ako se do Bogá, do svojiga odreshenika, in do sebe takó sadershé, kakor se po njih vrédnosti in na-

ménu (*zil in konzu*) gré; kakor Bog térja; boshja vólja je pa, de Bogá zhes vŕe, in blishnjiga kakor samí sebe ljúbimo.

V. Kdaj se zhlovek lepó sadershi?

O. Zhe Bogú dajè, kar je boshjiga, in zhlovéku, kar je zhlovékoviga; zhe Bogá zhes vŕe ljúbi, zhaŕtí in se ga bojí; zhe blishnjiga kakor sam sebe ljubi, takó poshteno, kakor sam sebe ljubi; zhe se v' mislih, sheljá, govorjenji in djanji vŕiga váruje, kar je soper té dvé velíke sapóvedi; zhe ŕta dúh in ŕerzé zhiŕta ŕklépov in naménov, ki so téma sapóvdima nasprótni; zhe svojo snotrajno zhiŕtoŕt tudi s' sunájno obnaŕho do Bogá in do blishnjiga na snanje dajè.

V. Kakó kerŕhanska véra zhlovéka in zhloveshki róð práviga sadershanja uzhi?

O. Kér je ljubésin popólnost in sapopádik zéle vére; ljubésin pa ní nevérna, ne posábi Bogá, ní nepokórna, ne mlazhna; ona ní nevoshliva, ne prekánjena, ne sdajávŕska, ne krivízghna, ne samoprídŕtna; ljubésin ŕkasúje zhaŕt, kómur gré; ona zhiŕti naŕhe ŕerza od ŕkasheniga kvaŕú, hudobnih ŕklépov in ŕovráshnih sheljá; véra naŕ uzhí, ŕléherno rézh po vrédnoŕti zéniti; oná perpiŕuje vŕe dóbro Bogú, od ktériga vŕe dobívamo; ona posvezhúje vŕe rezhi in vŕe ljudi. „Zhaŕt premóshnih, imenítnikov in ubógih bódi ŕtrah boshji.“ ŕirah. 10, 25. Bogá se boj, in dèrshi njegóve sapóvedi; sakaj v' tém je zhlovékova popólnost.“ Prid. 12, 13. De se je zhlovéshki rod od kerŕhanske vére práviga sadershanja nauzhil, se ŕkashe is vŕe ŕgodovíne.

V. Ali se kdo samóre bres vére lépiga kerŕhanskiga sadershanja nauzhiti?

O. Ne móre se; le neodkritofèrzhnosti, hinávshine, fladkih besedí, prásniga perklánjanja, perkríte hudobije se navádi; bres vére noben zhlovek ne ljubi svojiga blishnjiga odkritofèrzhno; nihzhe ne verjame drugimu; nihzhe ne saupa drugimu; kar ktéri govóri in storí, pozhnè le is samopridnih naménov; sèrza samopridnih ljudí si nasprótvajo in med sèboj bojújejo; veselje, ki bi ga mógli iméti eden drugiga viditi, míne; ní vezh veselja shivéti; nihzhe nikógar ne rasumé, sakaj beséde ne isvírajo is sposhteniga serzá; le svijazhno in prekánjeno govore; in serzé ne vé, kaj ústa perpovedújejo.

III. Poglavje.

Perpravljanje k' sadershanju do ljudi.

§. 12.

Nauk pámeti.

V. Po zhím se zhlovek raslózhi od shívine, in se vsdigne nad shivíno?

O. Po umu, pámeti in po snotranji obzhutlivosti do vfiga, kar je boshjiga, svétiga, dóbriga in poshteniga.

V. Ktére dolshnosti imá zhlovek, kér imá um, pamet in snotranjo obzhutlivost do dóbriga?

O. Zhlovek imá dolshnost, svoje pámeti posflushiti se, misliti, prevdarjati, in isprashevati se,

prédin govori in déla; de bo to, kar govori in déla, spodóбно, Bogu in ljudém vséhzh.

V. Komú se da pámet permériti?

O. Lúzhí; kakor nam natórna luzh rezhí, ktére so okoli nas, v' njih pravi podóbi raskasúje, ravno takó nam pamet tiste resnize in rezhí na shanje dajè, ktére se s' teléfnimi ozhmí ne dajó sposnátí.

V. Od kogá pride prelépi dar pámeti?

O. Od sgorej, od Ozhéta svetlóbe in ras-svetljenja.

V. Kaj je pámeti nasprótno?

O. Nespámet, neúmnošt, dúshna slepôta.

V. Kam nespámet zhlovéka sapélje?

O. Neumni ali nespámetni govori in déla, pa ne pomíslí, zhe je to, kar kváfi in pozhné pámetno ali nespámetno, korístno (*nuzno*) ali shkodljivo, bóljshevno ali pohujshljivo. „Nespámetni imá svoje serzé v' ústih, pámetni pa svoje ústa v' serzu.“ Širah. 21, 29.

V. Kaj otemní luzh pámeti, in odvsame zhlovéku pamet?

O. Vse, kar nas po pámeti ravnati, sader-shuje; k' temu se dajó shtéti nevéra, ktéra vse rezhí otemní; strásti, ktére nam nizhéfar prav viditi ne perpušté; lahkomíshljenost v' míslíh, v' govorjenji in djanji; napúh, ktéri zhlovéku njegovo serzé perkríva; pijanost, ktéra zhlovéka med shívino snísha. Jesuf pravi: „Zhe je luzh, ktéra je v' tebi, temà, kakó velíka bo temà!“ Matt. 6, 23.

V. Sakaj je prava pamet takó rédka?

O. Sató, kér se ljudjé njé ne poslúshijo, temuzh se napúhu in strásti preslepíti in sape-ljati dajó, in po tem takim govoré in délajo, prédin so prevdárili.

V. Kaj se nam je is téga uzhiti, kar sadershanje do drugih ljudi tizhe?

O. Kdor s' drugimi ljudmi v' miru shivéti, in se breshtevílnih neprijétnost in neumnost obvarvati hozhe, se mora svoje pámeti poslushíti, in ne govoriti in nizh storiti, predin de je prevdáril; de se ne bo reklo od njéga, in de on v' svojo shkódo ne shkufi, kar pregóvor právi: „Bres glave storjéna, je rada skashéna“; on móra moliti k' Bogu, Ozhetu svetlôbe, de mu smirej pravi úm ohráni, in ga dufhne slepôte obvárúje. Velíko jih méni, de so rasúmni, in so gròsni neúmneshi.

§. 13.

Pervo ravnílo sadershanja na tem svétu.

V. Kakó móramo ravnáti, kér na tem svétu nismo samí, temuzh imámo svésó s' veliko drugimi ljudmi, na ktéro móramo torej porájati, in jim lép sgléd dajáti?

O. Móramo takó ravnati, de bi bilo prav, ko bi drúgi v' nashih okoljshinah ravno takó ravnáli; ní prav, zhe takó ravnámo, de bi po svétu na skrishim fhlo, in bi se perljudnostni naspróti délalo, ko bi drugi takó ravnali, kakor mí. Torej se móramo vpráshati: Kaj bi bilo, ko bi drugi ravno takó ravnáli, kakor jest? Postavim, nékdo zélo léto ne flifhi boshje beséde, on k' bôshji flushbi vselej na sadnje pride; naj se vprasha: Kakshina bi bila na svétu, ko bi vsi drugi po enako ravnali? Gotóvo mu bo vést právi odgóvor dála, zhe shé ní popolnoma sprídena. Tudi ne smémo perpusheniga in nedólshniga veselja drugih ljudi grájati, in kej takiga ne prepovedováti, kar se sploh sa perpushêno imá. Kdor bi takó

ravnal, bi ga bersh ko ne hinavshine dolshili. Le v' gréh ne smémo nikoli nikjér pervoliti, in ga ne storiti, de bi drugimu ustrégli. Pervi kristjani so se raji sanizhevati dali, kakor de bi se bili darítve nevérníkov vdeléshili. I. Pet. 4, 4. II. Pet. 2, 8.

V. Kakó je Jesus Kristus tó prvo ravnílo nasnánil?

O. „Vse, kar koli hózhete, de vam ljudje storé, tudi vi njim storite; sakaj to je postava in preróki.“ Mat. 7, 22. Prava ljubésin gléda na postávo, in na blíshnjiga, in kakó de naj se kej stóri.

V. Ali je kerfhanfko in perljudno, zhe takó ravnámo, kakor de bi bili samí na svétu?

O. Ní; kdor takó ravná, ne ravná ne kerfhanfko, ne perljudno; sakaj tak zhlovek sanizhuje Bogá, ktéri vse po pravízi vláda; on sanizhuje prvo sapoved kerfhanfke vére, ljubésin, ktéra nas uzhí, de móramo s' drugimi ljudmí spodóбно ravnati; on sanizhuje postávo in ljudi, f' ktérími shíví; on je samopridin, kér le po svoji tèrmi in perlóshnosti ravná, in le samíga sebe, svojo tèrmo in svoje strásti pred ozhmí imá.

§. 14.

Od snáshnosti.

V. Nad zhím se nam gnúfi?

O. Nad nesnáshnostjo.

V. Kaj móramo tedaj ofkerbétí, predin drugim pred ozhí stópímo?

O. De smo snáshni.

V. V' ktéríh rézhéh?

O. Kar tízhe obrás, lasé, roké, oblazhílo. Obrás in roké mórajó bití zhisto umíte, nohtóvi porésani, lasjé poravnáni, oblazhíla snáshné in ne stérgane.

V. Je spodóbnó, she le vprizho drugih snáshiti se?

O. Ní spodóbnó; sakaj nad tem se drúgim gnuši; kolikor je mogozhe, se móramo na skrivnim snáshiti, in ob pravim zhasu, ko sjutrej vstánemo.

V. Ali móra tudi staníza (*zimer*) in oródje snashno biti?

O. To je; sakaj prah, blato in nezhédne rezhí pokasé srak (*lúft*) v' stanízi, ter fhkódjejo oródju, oblazhílu, in tudi sdravju.

V. Ali samóre vřaktéri snáshin biti?

O. Vřaktéri se ne more po gospósko oblazhiti, pa vřaktéri samóre snáshin biti.

V. Kaj rasodéva nefnáshnost, in káko fhkódo pernařha?

O. Nefnáshnost rasodéva, de nam ní mar sa svojo lařno zhařt, in sa spofhtovanje, ki smo ga drúgim dolshní; óna rasodéva neródnost v' vři obnářhi, de so nař řtarřhi premalo lépiga sadershanja uzhlí, in de nam ní mar sa zhařt řtarřhev; ona naredí, de se drúgim nad námi řtúdi, in je tudi sdravju prav fhkodliva; óna je sazhétik popólniga obdivjánja in popólné spázhnosti tudi ferzá, in dořtikrat tudi nařho zhářno řrézho na tem řvetu sa vře shive dní ovéra; sakaj nezhédnesha vřaktéri, pred ko more, řpred ozhlí řprávi.

V. Sakaj je snáshnost, dolshnosť?

O. Šnáshnost je dolshnosť, ki jo moramo řpolnovati řavolj řvoje zhařti, řavolj řpofhtovanja, ki smo ga drugim řjudém dolshní, řavolj řvojiga řdrávja, řavolj řvoje řnotrajne in řunájne obravnáve, řavolj řvojih řtarřhev, in řavolj řzhařne řrézhe.

V. Sakaj se mórajo řlařti otrozi snáshnosti v' vřih řrezhéh vaditi?

O. Kér ôni ljubésni drugih ljudi nar bolj potrebújejo, in kér vézhi dél tudi vse svoje shive dní ali snashnost, ali nefnashnost ljúbijo, kakor so se bili is mladiga navadili.

§. 15.

Kaj de se spodóbi, kar tízhe obléko.

V. Pokaj nam je Bog obléko dal?

O. De se samóremo vrozhíne in mrása varvati, in de se framoshlivošt med ljudmí ohráni.

V. Ali dajó oblazhila zhlovéku pravo snotrājno vrédnošt?

O. Ne dajó; sakaj oblazhilo je le ogrinjálo. Ubógi Lazar je bil vrédnišhi, kakor bogáti mosh, ktéri se je oblázhil v' shkerlat in v' tanzhizo, in se je vsak dan imenitno gostíl, in pred ktériga vrátmi je uni lèshal. Luk. 16, 19-31.

V. Sakaj je Bog zvetlízi na pólji tolikoshno lepóto dal, de she Šálonon v' vsi svoji zhašti ní imel takoshne nad seboj; kakor Jesuf Mat. 6, 28. 29. uzhi?

O. Bog naf hozhe uzhiti, de svoje prave vrédnošti ne smémo v' prasnih rezhéh in v' nizhémarnim oblazhilu íškáti. „Nizh nismo pernešli na ta svet; javalne samóremo tudi kej odnešti. Ako pa imámo shivesh in obléko, bodimo f' tem dovoljni.“ I. Tim. 6, 7. 8.

V. Ali samórejo vsi ljudjé po enako lepó in dôbro oblazhiti se?

O. Ne samórejo; v' ti rézhi jim gré ravnáti se po stánu, premoshênji in po deshélui shègi.

V. Kakó se móramo oblázhiti?

O. Pametno, to je, po stanu, premoshenji, stárosti, spodóbnosti, deshelni shègi; srédama, zhédno in spodobno. Tísti ljudjé, ktéri mó-

rajo drugim lép sgled dajáti, in kteri imájo do drugih posébné dolshnósti, imájo tudi tolikanj vézhi dolshnósti, takó oblázhati se, de svojimu stanu ne délajo nezhásti, in de jim savolj téga njih podloshni ne bodo spofhtovánja krájshali; sakaj tí sódiyo po obléki, kakshniga duhá imájo vikshi.

V. Ktére shêge smémo posnémati, kar tizhe obléko?

O. Le tiste, ktére so spodóbne, ktére imájo pámetni in dobro obravnáni ljudjé v' navádi.

V. V' zhim da zhlovék sposnáti, kteriga duhá de je?

O. V' tem, kako de se on oblázhi; in dosti-krat se da is obléke sposnáti, kteri dúh v' zhlo-véku gospodúje. „Po obléki, sméhu in hóji se da zhlovek sposnati.“ Širah 19, 27.

V. Kaj se rasvídi is hrepenjênja, ki ga kdo imá, svojimu stanu in premoshenju nasproti, po- hujshlivo, nenavádno, sméshno, in vedno dru- gázhi oblázhati se?

O. Nizhémarnost, napùh, lahkomishljenost, neporajtlivost na lépo sadershanje in na tó, de ga pametni zhišlajo; ljubésin do rasujsdanja in neskerblivost do drugih, ki imá dolshnósti, sa-nje fkerbéti in jih spofhtovati.

V. Kaj na snanje dajè nezhédna obléka?

O. Nezhédna obléka na snanje dajè, de zhlo- véku ní mar sa spodóbno, perlizhno, sa svojo lastno zhašt, in dopadênje drugih ljudí.

V. Kaj na snanje dajè obléka, ktéra je so- per víshi stan?

O. Taka obléka na snanje dajè lákomnost in lahkomishljenost, neporajtlivost na svoj stan in na svojo flushbo.

V. Kaj na snanje daje snashna, perlizhna in spodóbná obléka?

O. Na snanje daje, de zhlovek ljúbi lepo sadershanje, in de druge ljudi spofhtúje; s' eno besédo, na snanje daje pámet.

V. Kdaj se sméjo in mórajo boljšhi oblazhila oblézhi?

O. Ob nedéljah in sapovédanih prasniki, ali kadar je tréba med ljudi, ali s' ptujimi k' misi, ali na kakšhno posébnó opravilo iti. To térja zhašt, ki smo jo Bogú in ljudém dolshní.

V. Sakaj móramo takó ravnáti?

O. Kér je refnizhna dolshnóšt, Bogú in boshji flushbi zhašt skasovati; soper lépo sadershanje nikoli ne pregreshtiti se; spofhtovanja do drugih ne v' nemar pustiti; svojiga serzá na prasne rezhi ne natvesováti; svoje prave vrédnosti v' tistim iskati, kar zhlovéku pravo vrédnost dati samóre; svojiga in svojih premoshenja ne sapravljati; svojiga ozhitniga spofhtovanja in svoje frézhe ne ovérati; dragi in kratki zhašt tega shivljenja v' svoj prid obrazhati.

V. Kaj uzhi od téga s. písmo?

O. Apostel Peter píshe, de bodo tudi nevérniki perdobljeni „kér bodo vidili, de se vi v' strahu zhisto sadershitè; ktérih sunanja lepôta naj ne bodo (nizhémaro) spleteni lasje, ali slati lishe, ali drage oblazhila; temuzh ktéri v' serzu svoje lepôte ishe, in imá mirniga in pohlevniga duhá; ta je bogat pred boshjim oblizhjem.“ I. Pet. 3, 2-4. Shénskímu spólu s. Pavl v' pervim listu do Timoteja shkosa sapoveduje; „Shené naj se sálshajo v' poshtèni obléki s' framoshlivoštjo in trésnoštjo; ne pa s' nizhémaro spletenimi lasmi, ali s' slatam, ali s' bíseri, ali s' drágimi oblazhi-

li; temuzh kakor se shenám spodóbi, ktére pobóshno shivé, s' dóbrimi déli.“ I. Tim. 2, 9. 10.

V. Ali smé en spol oblazhila drugiga spolanofiti?

O. Ne smé; sakaj to je spodóbnimu sader-shanju naspróti, in je bilo she v' stári savési prepovédano. „Naj se ne oblézhe shenska v' moshko oblazhilo, in naj ne vsame mósh shénskiga oblazhila; óstúdin je namrezh pred Bógam, kdor to storí.“ V. Mojs. 22, 5.

§. 16.

Od ljubésni do réda.

V. Kaj vidimo nad boshjimi déli?

O. Od stvarnika sasnámnjani réd (*órdningo*). Vse osnanuje velizhastvo Bogá, in njegóve stvarí, solnze, méfiz, svesde so na njim odkásanim kráji; oné déljajo, prídejo, gredó, kakor jim je Gospod ukásal. „Solnze vs-haja in sahája, in se k' svojimu kraju vrázha, in se od ondod sopet vsdigúje, skos poldanskó stran téka, in se k' vezhéru nagíba.“ Prid. 1, 5. 6. Psalm 103.

V. Kaj lépiga se is téga uzhimò?

O. Mí se móramo v' všim nekákiga réda dershati, ki ga opravila, stan in flushba od naf térjajo.

V. Kaj réd térja?

O. Samerkljivošt na tó, kar móramo storiti; samerkljivošt nam ozhí odprè, in nam ne puští lohká kej posabiti. Velíko húdiga isvíra is téga, zhe je zhlovek rastréfenih mísel, in zhe se ne navádi samerkljivošti.

V. Kaj je ljubésin do réda?

O. Je veselje in perprávnost, vse, kar móramo storiti, védno pred ozhmí iméti, in vsako

opravilo ob svojim zhasu, in kakor je prav in spodóbnó spolniti. „Vfaka rézh imá svoj zhas.“ Prid. 3, 1.

V. Ali móra ljubésin do pámetniga réda vse obfészhi, to je, ali móra vse, kar délamó in imámo po rédu sveršteno biti?

O. To je; in szer ne le nashe vřakdanje opravila, ampak tudi nashe oblazhila, oródje, in po nasbih řtanízah.

V. Ali se sméjo opravila odlářhati?

O. Téga se je tréba várovati; sakaj, kdor opravila bres sadershka odlářha, jih bo zhe davlje teshéji dokonzhál.

V. Kdaj je réd pámetin?

O. Zhe se ne natvesújemo na-nj tako terdóvrátno in svojoglávnó, de bi kako rézh řtoriti hotli, ktéra bi se dala odloshiti, in ktéra ni ravno pošébnó imenitna; kej bolj imenitniga in potreb- niga bi pa odlořhili. Tako je, poštavim, dolsh- nóřt, svojimu blishnjimu v' potrebi na pomózh iti bolj imenitna, in se móra torej préd spolniti, kakor dolshnóřt, ravno sdaj moliti. Mat. 12, 11. 12.

V. Kteri korířt (náz) nam pernése réd?

O. Réd řtorí, de se nizh ne pošábi, temúžh vse ob právim zhasu řtorí; on slájšha opravila, kër zhlôvek flehernó lepó sverštenih opravil s' vřó mozhjó spolnúje; on řtorí, de nam je velíko rezhí opraviti mogózhe; on nam déla zhasť in veselje; on ohráni hřřhno edínóřt.

V. Sakaj se mórajo slařti otrôzi shéřis mla- diga váditi, vřé řrédama délati, rastřésenja var- vati se, svoje mřřli sbrane iméti, in vse, kar imá- jo, v' lépim rédu iméti?

O. Kër bodo po tem takim ljubésin do réda vse svoje shive dní ohranili, réd pa védnó po-

trébin ostáne, ker mórajo ljudjé zhaš svojiga shivljenja po dolshnosti, perlóshnosti in stanu, in torej po nekakim rédu, in dostikrat tudi po povêlji drugih ravnáti.

V. Kaj shkódvajo neréd, rastréfenje in neškerblivost sa tó: zhe, kakó in kdaj svoje opravila storimò?

O. Neréd dela vse ob napzhim zhasu; on storí, de veliko in dostikrat nar imenitnišhi rezhí posábimò; on smésha in stéssha opravila, in vezhkrat nezhaš, saméro in tudi shkodo na glávo nakóplje. Ako zhasnih rezhí ne móremo na tanko ofkerbovati, kakó bomo vézhne ofkerbéli? Luk. 16, 10-12.

V. Kaj na snanje dajè neréd v' vidnih rezhéh in opravilih?

O. Neréd v' duhu in serzu, in ako je taká, ne móre nizh dóbriga dosoréti.

V. Ali je ljubésin do réda v' refnizi dolshnost?

O. Je dolshnost; sakaj Bog je vse po nar lépsšim rédu spravna, in nam gré škerbéti, nje-mu podobni postati; vsak zhlovek je v' boshji flushbi, in boshja volja móra na táanko spólnjena biti; in verh téga je réd v' vidnih rezhéh perpravljánje k' rédu v' svelizhánških opravilih; sakaj zhédnost je po svoji natóri réd, in hudobija je neréd, odstòp od praviga póta. Jesuf pravi: „Kdor je svěst v' nar manjšim, je tudi svěst v' vézhim; in kdor je v' malim krivízhin, je tudi v' vézhim krivízhin. Ako tedaj v' krivim mámonu niste bili svěsti, kdo vam bo právo saúpal? In ako v' ptujim niste bili svěsti, kdo vam bo dal, kar je vashe?“ Luk. 16, 10-12. Zhasno blagó nam je bilo le saúpano, je torej ptuje; kar je vézhno, pravizhnost, zhédnost, véra, tolashba,

svelizhanje, je v' resnizi nashe, nashe lastno pravo bogástvo, nasha snótranja lepôta in vrédnost.

V. Ktéro dolshnóšt od nas térja ljubésin do réda in do déla, she koj sjutrej?

O. Kdor délo in réd ljubi, móra shé koj sjutrej pred ozhmí iméti, kaj mu je tréba délati; in de bo vselej perprávljen, se mora takó popóлно napraviti, de ne bo po tem od déla sadersheván. Kdor to opúsha, se navádi saníker-niga shivljênja, in ne daje na snanje ne ljubésni do déla, ne do réda. To naj si slásti mladi ljudjé samérkajo, ktéri se dostikrat fkosi vshé shivljenje tistiga dershé, zhéfar so se v' mladósti navádili.

V. Kteri ljudjé in stanóvi imájo poséбно dolshnóšt, vshé srédama, spodóbno in ob právim zhasu storíti?

O. Tisti, kteri imájo dolshnóšt, drugim ljudém in stanóvam, tudi kar tó tizhe, lép sgléd dajáti, in kterih ljubésin do natánkiga réda tudi veliko drugih ljudí sadéva, ki svoje hishne opravila po tém oprávljajo in opravljati mórajó. Tém se pershtévajo gospodarji, vikshi, uzheníki. Ljudje, kteri nimajo ljubésni do réda, na druge ne porájtajo, in se per svojih opraviilih svoji terti in lenóbi gospodovati dajó, rasodévajo pománjkanje pámeti, pománjkanje ljubésni do blishnjiga, pománjkanje gorézhnosti (*áifra*), pománjkanje veselja Bogá posnémati, ktéri je vse po narlépfhim rédu napravil.

§. 17.

Spodóbna sunanja obnásha.

V. Kaj je sunánja spodóbna obnásha?

O. Sunánja spodóbna obnásha v' tem obstóji, de se zhlovek takó véde, takó sadershí, in

takó pred ozhí stávi, kakor je tréba, de se drugim perkúpi.

V. Kaj je ljudem vsfhezh, in f' zhim se perkúpimo?

O. Le kar je spodóbno, neposíljeno, vrédno in pohlévno, jim je vsfhezh; in le f' tem se jim perkúpimo.

V. Kaj ljudém ni vsfhezh, in nam jih odvrazhuje?

O. Kar je nespodóbno, posíljeno, sméshno in prevsétno; to nam druge odvrazhúje in nas v' framôto perprávi.

V. Ali je napeljevánje k' spodóbni sunánji obnashti imenitno?

O. Je; kér nas ljudjé vézhidél po sunanjim sódijo; in to dostikrat po vsi pravízi, kér zhlovek v' sunanjim rasodéva svoje snótranje in svojo obravnávo. „Po obléki, sméhu in hóji se da zhlovek sposnati.“ Širah. 19, 27.

V. Ali mora sunánja obnásha smirej enaka biti?

O. Ní tréba; temuzh móramo raslozhiti med seboj in med tístimi, pred kterimi stojimò, ali f' ktérimi nam je kej opraviiti. Otrôzi, in ljudjé enákiga stanú, se ne sméjo do vikshih in staréjshih ljudi takó obnashati, kakor bi jim utegnulo perpušheno biti, med seboj obnáshati se; vselej pa se mora vse opuštiti, kar je divje, neobravnáno, shalívno, neperljudno, posíljeno, sméshno in nespodóbno; sakaj f' tákim bi bili vsaktérimu, tudi prijátlam in snánzam nadléshni.

V. Na kogá móramo tedaj, kar to tizhe, porájtati?

O. Na ljudi, stárost, stan, zhas, kraj; vse mora po okoljshinah omérjeno biti; de nikógar

ne rasshálimo, moramo smirej po pámeti govoriti in ravnati.

V. Kakó móramo glavo in shivòt dèrshati?

O. Neposíljeno in spodóbno, po konzú in v' miru; kdor glavo in shivòt s' filo nakvisfhko vsdi-gúje, na snanje dajè sméfhno prevsétnost; kdor jih pa k' tlam tlázhi, ali kdor se slasti per nesnánih ljudéh, (v' ptuji stanízi) na sténo naslá-nja, rasodéva lenòbo, neobravnávo, slábo vést, ali hinavfhino, hlímbo in perhúljenost.

V. Kákshina mora biti hója?

O. Ponatórna, torej ne posíljena; spodób-na, in po stárosti, stanu in oprávilih omérjena.

V. Kakó se s' ozhmí spodóbnoosti, lástni in drugih ljudi zhasi soper ravná?

O. Zhe kdo s' ozhmí sem ter tje shvíga, vsè pregledúje, jih na nespodóbne rezhi obrazha, drugim preshéno v' oblizhje gléda, druge sanizhli-vo pogledúje, ali perhúljeno v' tlà gléda; ozhi mórajo biti mirne, pohlévne in framoshlive.

V. Kakó se s' zhêlam spodóbni obnáshí so-per ravná?

O. Zhe kdo zhêlo in obràs gerbáanzhi, kar nevóljo, saframovanje, prevsétnost in prevelíko, starosti in oprávilam zlo nizh permérjeno resnòbo na snanje dajè; ali pa zlo nizh perlizhno vese-lje rasodéva. Ob zháfu nam gré, resnòbnim, in ob zhasu, vesélim biti; tode móramo v' tem na ljudi in okoljshine porajtati. „Veselite se s' vesélimi, in jokajte s' jokajózhimi.“ Rimlj. 12, 15.

V. Kako se s' ústmi spodóbni obnáshí sóper ravná?

O. Zhe se kdo bres potrebe in vprizho drugih nespodóbno sméja, s' káshljanjem, kihanjem in herkanjem drúge nadlésheje, tlà s' svojimi na;

gnúsnimi plúnki ofskrúni, svojo slino ogledúje, ko se mu sdéha svoje gerlo drúgim káshe, preglasno perpovedúje, slasti pred ptújimi in vikshimi ljudmí.

V. Kakó se s' shivôtam in rokámi spodóbni obnáshí soper ravná?

O. Zhe kdo svoj shivôt semtertje obrázha, drugim herbet kashe, s' rokámi semtertje maha, jih drugim v' obràs molí, ali pod oblazhílo skríva, v' ústa in lasé dréga, na herbèt déva, ali se s' njimi podpíra.

V. Sakaj se je tréba takih nápszhih navád várhati?

O. Kér so sóper sposhtovanje, ktéro smo drugim skasovati dolshní; ker prevsétnost, neperljudnost in preshirnost rasodévajo, in nam ljubésin drugih ljudí odvrazhújejo.

§. 18.

Pasnost na svoj jèsik.

V. Sakaj je tréba svoj jesik bèrsdati, in na svoje govorjenje práv skerbno pasiti?

O. *Pervizh*: Jesik na snanje dajè, kar je v' naslim serzu skritiga, pamet ali nespámet, sposhtovanje do Bogá ali bresdufhnost, ljubésin do blishnjiga ali terdoserzhnost. „Is obilnosti serzá usta govoré.“ Mat. 12, 34. Zhe ústa is obilnosti serza govoré, je gotovo serzé velíko ljudí prásno, prav prásno; kér kaj se splòh pogovárjajo? Vezhidel od takó prásnih in ljubésni nasprótnih rezhí, de jih po vsi pravizi miljujemo.

Drugizh: Neprevidni jesik naprávi med ljudmí neskonzhno velíko hudiga. „Kdor ne gresbí v' besédi, je popólin mosh. On samóre tudi zélo teló bèrsdati. Ako pa konjem bèrsde v'

góbez dévamo, de so nam pokórni, tudi njih zél shivot okóli vódimo. Glèj! tudi barke, defiravno so velike, in jih možni vihárij gónijo, se s' majhnim vèslam obrázhajo, kamor jih možh kermilza shène. Takó je tudi jesik szer majhin ud, pa velíke rezhí vsdigúje. Glej! majhin oginj, vèlik gojsd sashgè. Jesik je tudi oginj, sapopádik vse krivíze. Jesik je med náshimi údi, in vsè teló ognúfi, in zél ték nashiga shivljenjá sashgè, ako se od peklà vnáme. Sakaj vsaka tèrma sverín, in ptíz, in kázh, in drugih shivál se ukrotí, in je bila ukrotena od zhlovéshke natóre; jesíka pa ne móre noben zhlovek ukrotíti; on je nepokójna hudôba, póln smertniga strúpa. S' njim hválimo Bogá in Ozhéta, in s' njim kólnemo ljudi, ki so po boshji podóbi stvárjeni. Is ènih úst pride hvala in klétev. Moji bratje! ne smé se takó goditi. Ali stúdenz is ène lúknje sladko in grénko vodó istáka.“ Jak. 3, 2-11. „Hud jesik je strupéna pfhiza.“ Jer. 9, 8. Kjer se velíko govórí, gréh ne prasnúje; kdor pa svoj jèsik vláda, je prav móder.“ Preg. 10, 19.

Trétjizh: Zhlovek s' jesíkam ne le svoje serzé rasodeva, ampak tudi sebi in drugim dostikrat slò shkóduje, fi velíke sópernosti na glávo nakóplje, in mnógi sebe in druge s' svojim rózhnim hudim jesíkam ob zhaft, veljávo, ljubésin in frézho perpráviyo. „Veliko jih je pod mèzhem padlo, she velíko vezh pod jésíkam.“ Širah. 28, 22.

Zhetértizh: Bomo mógli, kakor Jesuf pravi, sódni dan sa vsako prasno besédo odgovor dajati, tolikanj vezh tedaj sa vsè hudobne, opravlive, sovráshne, pohujshlive in nespametne góvore. Mat. 12, 36.

V. Zhe je jesik takó nevárna rézh, kaj je po tem takim tréba storiti?

O. „Ográdi svoje ufhéfa f' tèrnjem; ne poflúfhaj, kar húd jesik govórí, ter naprávi vráta in kljuzhavnize svojim ústam; stôpi svoje slató in frebró, in narêdi téhtnizo (*vago*) sa svoje beséde, in potrébno bèrsdo sa svoje ústa.“ Širah. 28, 28. 29. „Kdor svoje shivljenje ljubi, in veséle dní doshivéti hózhe, naj krotí svoj jesik.“ I. Pet. 3, 10. Beséde so pshize; predin jih saluzhimò, mérimo, kam bodo letéle; ravno takó móramo prevdariti, predin govorimò; pshize in beséde vezh ne móremo nasaj jemáti. Slahti je tréba od drugih ljudi spodóбно in rasúmno govoriti; tréba se je varvati, od ptujih ljudi in njih nápak pogovárjati se; perpusheno je le, ako dolshnóšt ali flushba térjate.

V. V' ktére nápoke sabréde tisti, kteri na svoj jesik ne mérka?

O. V' obrekovánje, podpihovánje, rasnáshanje, is ktériga med ljudmi neskonzhno veliko hudiga, sovrashtva, prepiri, ozhitanje, rasshaljénje, smánjshanje ptúje in lastne zhashtí isvíra. Dostikrat in zlò vezhidél se ne dájó soshtéti nadlóge, ki jih hud jèsik med ljudmi naprávi. To uzhi vsakdanja skushnja.

V. Ktéri ljudjé imajo poséбно dolshnóšt, na svoj jesik merkati?

O. Tisti, kteri imajo prav poséбно dolshnóšt, ljubésin, mir in edinóšt med ljudmi ohrániti; ktéríh stan ali flushba térja, de imájo drugi ljudjé do njih saúpanje, kér jih mórajo voditi, boljshati in s' vsemi ljudmi in stanóvi soséške v' miru shivéti; tisti, od ktéríh se misliti da, de imájo vezh pámeti, vezh rasúmnosti, vezh po-

hlévnosti in vezh ljubesni do blishnjiga. Kdor to imenítno dolshnóšt v' némar púsha, na snanje da-jè, de ní rasumin, de mu ní mar sa dolshnóšt, in de imá rasujsdano serzé, v' ktérim ne more nizh dobriga rásti; in nespámetni ne bo nikoli nikjér tólikanj potrebniga mirú, ljubésni, shég-na in veljáve náshel. Tak neumnesh se poséбно takrat slò sadolshí in veliko fhkóduje, kadar v' opravilih svoje shlushbe takó ravná; s' eno rokó podéra, kar je bil s' drugo fosídal; in sidanje po tem takim zhe dalje téshji perhája.

§. 19.

*Sposhtovanje obzhútljeja, ki ga imá vsák zhlo-
vek sa svojo zhašt.*

V. Kaj naj bo vsákimu zhlovéku perjétni-shi, kakor frebró in slató?

O. Zhašt in dobro imé, ki fi jih f' poshténim shivljenjem perdobimò. „Dobro imé je bolj-shi, kakor veliko bogástvo; prijetin biti, je bolji, kakor frebró in slató.“ Preg. 22, 1.

V. Kaj je vsákimu poshtenimu zhlovéku lastno?

O. Néki obzhútljej sa zhašt, ki ga noben zhlovek rad sháliti ne puští.

V. Kdaj méni vsák zhlovek, de se mu zhašt fkasúje?

O. Ko ga sposhtújemo, na-nj porájtamo, mu saupanje in ravnozhútje fkasújemo; ko to sposhtovanje s' besédami in v' djanji na snanje da-jémo.

V. Kaj sháli, rassháli in rasferdí vsaktéri-ga zhlovéka, kteri svojo zhašt ljúbi; in od kod is-hajajo vezhidel krégi in prepéri?

O. Vše, kar blishnjiga obzhutljej sa zhašt sháli; sháli, ras-sháli in rasferdí túdi njéga; in

vezhkrat is téga is-hájajo grobósti, prepíri, sovrashstva in pobóji; zhlovek bi vezhkrat raji vſe terpel, kakor rasshaljenje svojiga obzhutljeja sa zhaſt.

V. Ali móramo tudi do ubóгих ljudi in pôſlov takó sadershati se?

O. Tudi; kér tudi oni svojo zhaſt ljubijo, kτέρα je doſtikrat njih edíno bogastvo; kér imájo tudi oni ſerzé in obzhutljej sa zhaſt, ki jih nozhejo puſtiti ſhalíti; sadnjizh, kér ſo tudi oni ljudjé in kriſtijani, otrôzi boſhji, ſodéleſhi vézhniga ſhivljenja, náſhi bratje in náſhe ſeſtré, in tórej hó-zhejo, de jih ſpoſhtújemo.

V. Ktéro ravnílo ſe is téga poſnáme, ki ga móramo v' djanji ſpolnováti, ko ſmo med ljudmí?

O. Drugim ljudém ſe perkúpimo in jih rasveſelimò, ako jim zhaſt, perljudnoſt, ſaupanje in ſpoſhtovanje ſkaſújemo; odvrázhamo ſi pa druge ljudi, in jih shálimo, ako njih obzhutljej sa zhaſt v' beſédi ali v' djanji shálimo, ako jih ſanizhújemo, na-nje ne porájtamo, jim ſaupanje odtegújemo; torej ſe móramo vſiga várvati, kar obzhutljej sa zhaſt náſhiga bliſhnjiga rassháli. Kdor ſe téga ne dershí, ſi dóſtikrat grobóſt od drúgih nakóplje, in jih nadráshi k' beſédam in djanju, ki jih ne potèrdi in obſhalúje, ko ſe je nevílja ulêgla. Ni jih bilo tréba dráſhiti.

§. 20.

Poſébne ravníla v' govorjênji.

V. Kaj je tréba govoriti in délati, ko ſmo med ljudmí?

O. To, kar druge boljſha in rasveſeluje; ſ' zhimur ſe jim perkúpimo; ſ' zhimur pohlévnoſt, ponishnoſt, odkritoſerzhnoſt, ljubéſin, ravnózhútje, ſpoſhtovanje na ſnanje dajêmo.

V. Kaj je tréba opuštiti, ko smo med ljudmi?

O. Vše, kár je drugim nadléshno in nepri-jétno; kar nizhémernost, predèrsnost, napùh, saróbljenost, rasujsdánost, neobraynávo, neporajtlivost in neodkritoserzhnost na snanje daje.

V. Sakaj je tréba dobro prevdariti, kaj govorimò?

O. Kér drugi ljudjé nashe serzé in nashe pamet po naslih góvorih zénijo; „sakaj is obilnosti serzá ústa govoré.“ Mat. 12, 34. in „jesik je szer majhin ud, pa velíke rezhí vsdiguje“ kakor „majhin oginj velik gojsd sashgè.“ Jak. 3, 5. Torej pravi Jesuf: „Povém vam pa, de sa vsa-ko prasno besédo, ktéro bodo ljudjé govorili, bodo odgovor dajáli sódni dan.“ Mat. 12, 36.

V. Kakshin móra odgovor biti?

O. Perljúdin, pohlévin, pámetin; neperljudno (*grobó*) je, ako se na pòl, natólzljivo, ali saframlivo odgovorí.

V. Kaj je tréba govoriti, in kaj ne?

O. Le tó, kar je pametno, kar je spodóbno in druge ljudi bóljshe ali rasveselúje, govorímo. „Vashe govorjenje bodi pri-jétno, in ne nesláno, de bote védili, kaj je tréba flehernimu odgovoriti.“ Kol. 4, 6. Kaj pa ne smémo govoríti, uzhí s. Pavl: „Vsa nezhištoft ali lákomnost se she ne imenuj med vámi (kakor se spodóbi svétim), ali nesrámnost, ali nespámetne ali gerde beséde, kar se ne spodóbi.“ Efesh. 5, 3. 4. Tému se tudi pershtévajo neperljudne (*grobe*) beséde, klétve. „Nespametni imá svoje serzé v' ustih, pametni pa svoje ústa v' serzu.“ Šir. 21, 29.

V. Kaj móramo rêzhí od tistih ljudi, kteri radi od nesramnih in gèrdih rezhí govoré?

O. Takí ljudjé rasshalijo in ponezhashtë Bo-

gá, ki je svéto bitje, in ki ga bodo le tiſti glédali, ktéri ſo zhiſtiga ſerzá; oni ponezhafte ſamí ſebe, ſe grôſno nápzho poſlúſhijo úſt, ſ' ktéri-mi bi mógli Bogá hvaliti, in blíſhnjiga boljſhati; oní raſgrínjajo nezhiſtoſt ſvojiga ſerzá, in njih úſta kípé nagnúſnih góvorov; oni ſe ptujih gréhov vdeléſhvajo, in ne vedó, kolikanj húdiga de ſtoré, in kakó teſhko bodo pred Bógam odgóvor dajáli; oni ſlabé ſapóvedi kerſhanſkiga ſadershá-nja, in po tem takim jemljejo ljudém pravo frézhó.

V. Sakaj ſe je tréba várвати ſkrivnoſtnih góvorov?

O. Ker zhlôvek ſ' tem nizhémerno na ſnaje dajè, kakor de bi imenitnih rezhí védil, ki jih ne ſmé povédati; to tudi raſſháli vprízhne, kakor de bi ne bili vrédni téga véditi, kar on vé.

V. Sakaj je tréba ſkerbno varвати ſe, druge ſaſmehovati?

O. Kér ſo po tem takim tudi od drugih ſaſmehovani, torej sháljeni, oſramotèni in raſſháljeni, in bodo morbiti to vſe ſvoje ſhive dní ſ' nevóljo pòmnilí; doſtikrat je táko djanje ſazhé-tik velíkih neſrézh in ſovráſhtva.

V. Sakaj ne ſmémo od ljúdftev, ſtanóv, ſo-ſéfk, drushín ſanizhlivo govoriti?

O. Kér ſ' tem vſakiga raſſhálímo, ktéri ſe jim perſhtéva, in kér nihzhe ſanizhevanja ſvojiga ljúdfтва, ſvojiga ſtanú, ſvojiga domazhiga kraja, ſvoje drushíne rad ne poſlúſha; zhlovek raji po-terpí, de kdo njéga kake nápoke obdolſhí, kakor de njegóvimu zelímu ljúdftvu, njegovímu ſta-nu ali domazhimu kráju kak pregréſhik ozhíta. Doſtikrat is téga veliko nepriyétniga is-haja po-drushbah.

V. Sakaj se móramo varvati, tudi od pošámesnih ljudi kej hudiga govoriti?

O. Kér tisti, od kτέρiga se hudó govori, vezhidél isvé, in se mashevati shelí; tudi je to sapóvedi ljubésni do blíshnjiga naspróti; in kdor od drugih hudó govori, na snanje daje nespámet in terdosèrzhnost.

V. Ali smémo drugim soper govoriti, ali morbiti perljúdnost térja, de vse potèrdimo?

O. Téga dostikrat resníza ne perpuští, in tudi perljúdnost téga ne térja; vender pa le takrat sopergovorímo, kadar je tréba, in vselej f' pohlévnoštjo.

V. Ali smémo odgovoríti, ko nismo vprašhani?

O. Ne smémo; sakaj uni ne govori s' nami, in nózhe nasbih misel véditi. To je nizhémerno in neperljudno; utegnilo bi se nam rêzhi, de nismo bili vprašhani.

V. Kaj nam je storiti, ko drugi od drugih hudó govore?

O. Ali bi bilo boljshi molzhati, ali obrekovaniga sagovárjati, se mora po okóljshinah rassóditi; nikóli pa se ne smémo obrekovanja vdeléshiti.

V. Kaj nam je storiti, ko drugi nesramne beséde govore?

O. Móramo na snanje dati, de nam ni vsfhézh, bres de bi hòtli rasshaliti njega, ki govori.

V. Kaj nam je storiti, kadar kdo Bogú in véri v' nezhašt govori, ali preklinja?

O. Takrat móramo bres strahú prav ozhitno na snanje dati, de nam to ní vsfhézh; ali je tréba takimu bresdufshniku ozhitno soper govoriti, ali kaj je tréba storiti, se móra is okóljshin sprevíditi.

V. Kam sapélje dostikrat zhlovéka bistroumnošt?

O. Prav napzhno je, zhe kdo ljudém svojo bistrournost kásati, in svoje bistre menítve na snanje dajati hozhe; slasti, zhe nad kakim zhlovékam, bódi si vprízihin ali ne, svojo bistroúmnost brúfiti hozhe; taki ljudjé so pravi neslánzi; bojímò se jih frézhati, in se jih ogíbljemo v' drushbah; móramo slo fkerbétí, de se blishnjimu ljubésin fkasúje.

V. Kaj na snanje dajè tísti, kteri imá v' navádi drugim primke dajáti?

O. On na snanje dajè nespámet in terdosèrzhnost; sakaj, uni je rassháljen, in mu torej ne bo dober. Kar nimafh rad, de ti drugi storé, to prepovedúje sapoved ljubésni do blishnjiga.

V. Od ktéríh rezhí ne smémo nikoli sháliti (*shpasati se*)?

O. Kar kogá rasshali, ga sméshniga déla, oframotí, poshkóduje, sháli, ali mu le nepri-jétno dé, ali ga v' skèrb perprávi; od téga ne smémo nikoli shaliti, kér je ljubésni soperno; in nihzhe, tudi nar bolji prijátel ne, se ne pustí rad sa nòrza iméti. Kar to tizhe, nam je tréba prav rasúmnim biti; sakaj, fkorej nobena rézh zhlovéka takó ne rassháli, kakor zhe je sasmehovàn.

V. Kako se s' sméham lépimu sadershanju soper ravná?

O. Neperljudno je, zhe se kdo med drugimi ljudmí na glaf sméja; tudi bi hitro utégnil tísti kogá rasshaliti, ktéri se na tíhim posmehúje; slasti, ko bi se kasalo, de tístiga, v' ktériga ravno pogléda, sasmehúje.

V. Sakaj je lash posébnò ostudna?

O. Lashník ponezhastí samiga sebe, in rassháli druge, kterim hozhe lash sa resnizo prodati.

V. Ali je perljudno, drugim v' ufhesa sheptáti?

O. Ní perljudno ; kér bi se kasálo, de kdo hozhe drugim perkriti, kar jim govórí ; in to rassháli druge.

V. Ali se smé praviti, kar kdo med ljudmi vidi in flifhi ?

O. To je malokdej prav, in je tréba dobro prevdariti, zhe je to, kar se drugéj pové, tištim ljudém, med kterimi je kdo bil, prijetno. Nikomur ní prijetin tak blebetáviz, in vsak se ga ogiblje.

V. Na kogá mora merkati, kdor hozhe novíze perpovedováti ?

O. Predin kdo kej noviga pové, móra dobro prevdariti, ali bo tó, kar hózhe povédati, drugim prijetno, ali ne ; ali ne bo kdo f' tem rasshaljen in oframotèn ; in ali ne bodo morbiti drugi misliti utegnili, de se veselimò ne frézhe drugih, ali de imámo hudôbne naklépe.

V. Kaj se smé rêzhi, kar tizhe pravlíze ?

O. Pravlíze ne sméjo nikoli nobeniga shaliti ; drugim je dostikrat dolgozhasno, jih poslúfhati ; in kdor bi smirej rad takofhne pravlíze perpovedová, bi utégnil na snanje dajati, de imá flábo glavó, kér le nad otrózhjimi rezhmí veselje imá, in od drugih térja, de naj tudi take prasne rezhi samerkljivo posluslhajo, kar se málokdej sgodí.

V. Ali je spodóbno, na druge kasati, sláti f' pèrštam ?

O. To hudó rassháli, kér zhlovek f' tem na snanje da, de kteriga drugiga obrekuje, in mu tudi perkriti hózhe, kar govórí.

V. Kakó se móramo sadershati do ljudi, kteri naf vprizho drugih rasshálijo ?

O. Zhlovek sam sebe pozhasí, in pamet

na snanje dajè, zhe poterpí in molzhí; sakaj drugi bi bili rassháljeni, ako bi se vprizho njih krégati sazhéli.

V. V' zhim obstojí podpihovanje, in sakaj je ono ostudno?

O. Podpihováviz nófi drugimu, kar húdiga je bilo od njega govorjeniga; kdor pa to déla, ljubi nepôkoj, kashe nespámet, terdoserzhnost, naprávi dosti húdiga; ter ga stúdita tísti, ktéri je govóril, in tísti, od ktériga je bilo govorjeno. „Beséde podpihovavza se vidiyo pripróste, pa vender ségajo v' ofèrzhje.“ Preg. 26, 22.

V. Kaj je storiti, ko se med drugimi krég in prepír sazhnè?

O. Tréba je persadevati si, de se prepíri odvèrnejo, in de se sazhnè pámetno od kake druge rezhí govoriti; vezhidél je nar bolje, se v' prepíre ne vtikati.

V. Kaj je storiti, kader móramo komú drugimu kej neprijétniga povédati?

O. V' tem je rasumnoosti tréba. Zhe je tréba kogá posvariti, móramo na zhas, kraj in okólishine porajtati, de ne bomo vèzh pokasili, kakor dobriga storili; zhe je tréba komú kej shálostniga na snanje dati, móramo to s' obzhutílam in na spodóbnim kraji storiti. Kdor ní poklizan, in ne napróshen, naj nikar drugim neprijétnih rezhí ne osnanúje; sakaj, ktérimu se nasnánijo, jih pòmni, in misliti bi se utegnulo, de je nasnanováviz nad njimi veselje imèl.

V. Kaj je storiti, kader kdo v' kaki drushbi kej rezhe, kar veliko nevédnost na snanje dajè?

O. V' taki okólishini se ne smémo smejati, in njega, ki je govóril, ne uzhiti, ampak molzhati; sfer bo uni oframotèn, ter ne bo rad od-

puštil tištimu, ktéri ga je v' framôto perprávil; tištiga pa, ktéri ga ni oframotiti hotel, bo védno s' veseljem pòmnil.

V. Kaj na snanje dajè veselje nad nefrézho blishnjiga?

O. Hudobno serzé; in kdor se nad nefrézho blishnjiga veseli, si ljubésin in spofhtovanje drugih ljudi kráti.

V. Kaj je storiti, kader je kdo vprizho drugih v' skerbi, de se ne vé kam djati?

O. Tréba je, mu spodóbno in pametno na pomozh príti, in on bo to védno f' hvaléshnim veseljem pòmnil.

V. Kaj ti je tréba storiti, zhe kdo f' teboj govori, ti kej perpovedúje?

O. Prav hudó bi ga utegnilo rasshaliti, ako bi se od njega obrnil, na kej drugiga pásiti, ali med govorjenjem kej drugiga govoriti sazhél.

V. Kaj je storiti, kader kdo kej perpovedúje, in drugi na-nj nizh ne porájtajo?

O. Takiga móramo poséбно svestó poslušhati; f' tem mu odvèrnemo oframotenje, in on bo to hvaléshno pòmnil. Šploh moramo samerklivi biti na to, kar druge tizhe, in kar drugi zhíflajo. To térja keršhanska ljubésin in perljúdnost.

V. Ali se smé drugim vmél govoriti, jih v' govórenji vstaviti, jim pomágati perpovedováti, ali sgódbo bolj natanko perpovedovati sazhéti?

O. To je nespodobno, nizhémero, in blishnjiga rassháli, kér bi hotli fkasovati, de vse bolj natanko vémo.

V. Ali smémo vprizho drugizh rêzhi, de naš fkerbí, kér mišlimo, de nam je kej preshlò, ali kér se bojimò kej sgubiti?

O. To bi vse vprizhne grosno rasshalilo.

V. Kader kdo kako snano umetníjo (*künshl*) pokasati hozhe, kaj bi bilo neperljudno?

O. Neperljudno bi bilo, jo presgódej povédati, in f' tem blishnjimu nedolshno veselje kratiti.

V. Ali smémo po starosti drugih poprasheváti?

O. Téga nimajo vsi ljudjé radi, in se torej ne smé bres potrebe sgoditi.

V. Kdaj móramo in smémo komu svétvati?

O. Kader se spodóbi; prevdariti je tréba, kdo de fim jest, in kdo úni; nespodóbno bi bilo, postavim, ko bi mladenzh perlétnimu móshu, ki je she dosti skúsil, kej svétvati hôtel. Vender pa bi utegnile take okolifhine biti, de je dobro, zhe mladénzh kakimu staréjimu kej svétuje, postavim, pot pokashe, ga nevárnosti váruje i. t. d.

V. Kaj nam je storiti, kader nam kdo dober svet da?

O. Táko svetovanje móramo dobrovoljno sprejéti, ali vsaj sa dobrovóljni namén odkritoserzhno sahvaliti.

V. Kaj je tréba storiti, kader naf kdo posdrávi, ali popráshta, kakó se mí ali nafhi snánzi pozhutimò?

O. Sa to pozhašténje ga móramo sahvaliti; slahti zhe je víshiga stanú.

V. Kaj nam je storiti, kader nam kdo kakshno darílo ponúdi, ktéro vséti móramo, ali vsaj smémo?

O. Perljudnost in hvaléshnost térjate, de se nad darílam odkritoserzhno veselimò, kakor ljubésin uniga saflúshi, ako je ravno niskiga stanú; dostikrat je neperljudno in rassháli, ako darováne rezhí ne poglédamo, temuzh jo nastran poloshimò, in kmalo potem ktérimu drugimu podelimò, slahti zhe uni své, ktéri nam jo je dal.

V. Ali se sméjo drugi bres potrebe dosti poprašhevati?

O. Kdor druge bres potrebe dosti poprašhuje, jim je lohka nadlëshin, kér térja, de bi le na-nj pásili; tudi dostikrat f' tem svojo nevédnost rasedéva; neprijétno je poslušhati, zhe kdo ven in ven poprašhuje, in zhe ga drugi rad ne poslušha, ali le na pòl ali safrámlivo odgovarja. Obá napzhno ravnáta.

V. Kaj na snanje dajè tisti, ktéri med ljudmí premálo ali zlo nizh ne govori?

O. Dostikrat na snanje daje tèrmo, ali nevédnost, ali nevóljo, ali pomankanje obzhutíla; vezhkrat pa molzhanje, slasti med veliko ljudi, is boljših naménov isvíra.

V. Ali je perljudno na snanje dajáti, de nam je dolg zhaš; ko smo med ljudmí, na úro glédati; tiste sapustiti, ktéri s' námi govoré?

O. Ní perljudno; sakaj f' tem drúgim nasnánimo, de nam per njih ni ustrésheno; in to jim nezhaš storí, in jih osramotí.

V. Kakó se mórajo splòh mladi ljudjé med ljudmí vésti?

O. Ne predèrsno, ampak perljudno, mirno, dopadljivo, hvaléshno in pohlévno; bolj se spodóbi mladim ljudém mólzhati in poslušhati, de se kej dobriga nauzhé, kakor dosti govoriti, ukasovati in poprašhevati.

§. 21.

Priprófst in rasúmnoft.

V. Ktéri nauk je dal Jesus Kristus svojim uzhénzam, ko jim je med vse ljudstva iti ukasal?

O. „Bodite rasumni, kakor kazhe, in priprosti, kakor golóbje.“ Mat. 10, 16.

V. V' zhim obstojí prava pripróstoť?

O. Prava priprostoť obstojí v' tém, de se, ko se med drugimi ljudmi vedêmo, ne láshemo, ne hlínimo, ne hinávzhimo, jih f' prasnim in neodkritoferzhnim vklanjanjem ne nadléshejemo, v' serzu pa šrup perkrivamo; temuzh de vsakimu odkritoferzhno, ljubesnivo vse dobro shelimò, s' vsakim poshteno govorimò in ravnámo. Tako je rékel Jesuf od Natanaela: „Gléj! to je pravi Israeliz, v' ktérim ni goljfiye.“ Jan. 1, 47. Šerzé pripróšiga nima, takó rekózh, nobenih gubá in nizh fkritiga.

V. Kaj je pravi pripróstoťi nasproti?

O. Lash, neodkritoferzhnost, hlimba, hinavshina, hudobija i. t. d.

V. Komú naš prava pripróstoť podobne déla?

O. Bogú, ki je sgol rezníza in sgol ljubésin.

V. Komu naš neodkritoferzhnost podobne déla?

O. Hudizhu, ki je ózhe lashí, in ktéri se dostikrat v' angela luzhi spremení.

V. Kakshin dobízhik nam perdobí prava priprostoť?

O. Prava priprostoť se kmali sposná, in naš drúgim prijétne déla; ona nam perdobí ljubésin in saúpanje drugih ljudi; in kolikanj bolj so posvètni ljudje goljúfni, tolikanj bolj móramo biti priprósti; sakaj le f' tem odídemo hudôbnim naklépam drugih. Mat. 10, 16. „Kdor v' pripróstoťi hódí, hódí bres skerbí, kdor pa po hudobnih póti hódí, bo rasglashèn.“ Preg. 10, 9.

V. Sakaj naš prava priprostoť Bogú prijétne déla?

O. Kér naš Bogú podobne déla; sakaj Bog je nar bolj reznizhno bitje, in njegóva beséda je

sgòl resniza; on nam v' serzé vídi, njemu se nad goljživim serzam gnufi. Jesuf je svojiga Ozhéta hvallil, de je svoje kraljéstvo málim obljubil. Mat. 11, 25.

V. Ali je prava pripróstoť resnizhno dolshnost, ki nam jo véra nakláda?

O. Je; sakaj ljubésin je sapopádik zéle vére; ljubésin pa ní nikoli goljživa in hinavška, ampak pohlévna, ponishna in poshtena. I. Kor. 13, 1-18.

V. Ali móramo po tem takim vse povédati, kar mislimo?

O. Kratko nikar; vender pa móra biti vse, karkóli govorimò, resnizhno in poshteno.

V. Ktéro drugo zhédnost je Jesuf apostelnam f' pripróstoťjo sklépati ukásal?

O. Rasúmnoť.

V. V' zhim obstojí kershanská rasumnoť?

O. V' tem, de ne govorimò in ne délamo, bres de bi porajtali na zhas, kraj, okolishine in na ljudi: de se po nekako ne pregreshimò soper ljubésin in poshtenost; rasúmni se le takih perpomózhkov poslúshi, ktéri niso dúhu vére soper; sakaj le ti perpomózhki imájo shêgen boshji in dajó frézhno konzhati.

V. Kaj je priprostoť bres rasumnoťi?

O. Nespamet, preshérnost, neperljudnost (*groboť*).

V. Kaj je rasúmnoť bres priprostoťi?

O. Neodkritoserzhnost, svijázhnost.

V. V' zhim obstojí prava modroť vedénja med ljudmi?

O. V' kershanski pripróstoťi in kershanski rasumnoťi.

V. Ali je modroť potrebna?

O. To je de; sakaj bres modróťi zhlovek govori in dela ob neperlóshnim zhasu; on si ve-

liko neprijétnost na glavo nakóplje, shkóduje sam sebi, rasshali druge, in naprávi prepír. „Je zhal molzhati, in zhal govoriti.“ Prid. 3, 7. „Vse skufite; kar je dobriga, dershite.“ I. Tefal. 5, 21. „Bratje! gléjte, kakó bi ravno hodili, ne kakor nespametni, ampak kakor pametni.“ Efesh. 5, 15. 16. „Modrost je bolji, kakor mózh.“ Prid. 9, 16. „Blagor zhlovéku, ki je modrost nashel, in je bogat s' rasúmnoštjo.“ Prid. 3, 13.

V. Kakó fi zhlovek pravo modróst perdobí?

O. „Sazhétik modrósti je strah boshji.“ Štrah boshji je vénez modrósti; on delí popólni mir in sad svelizhanja.“ Širah. 1, 16. 22.

V. Kaj utégne zhlovéka sapeljati, de pót prave modrósti sapustí?

O. Štrašti, ki bres njih nobèn zhlovek ní; sdráshena štrašt potérka na vrata, neúmnošt jih odprè, in ven pride nespámet, in s' njó norzhíje, rasshaljenje Bogá in blishnjiga, ponezhastênje samiga sebe, raspértja in dostikrat velíke nefrézhe.

V. Kaj se is téga uzhimò?

O. Kdor hózhe med ljudmí v' miru in zhaští shivéti, mora snati samiga sebe vládati (*regirati*); on mora s' svojimi šráštni gospodovati, pa ne sebe od njih sapeljati pustiti; on ne smé v' jési govoriti in delati, temuzh mora preudariti, predin govóri in déla. Kdor se od svojih neukroténih nagíbov semtertje voditi pustí, se bo vselej, marsikrat slò, in prav dostikrat prepôšno kefal. To slasti jesik tizhe, od kteriga s. písmo govóri: „Štôpi svoje slató in frebró, in narêdi téhtnizo (*vágo*) sa svoje beséde, in potrešno bèrsdo sa svoje últa.“ Širah. 28, 29. „Nespámetni imá svoje serzé v' uftih, pámetni pa svoje ulta v' serzu.“ Širah. 21, 29.

§. 22.

Ponishnost in pohlévnost.

V. V' zhim obstojí ponishnost? In v' zhim ona ne obstojí?

O. Ponishnost ne obstojí v' tém, de talente, ki nam jih je Bog dal, in dobro, ktéro s' njegóvo gnado storiti samóremo, tajimò; temuzh v' tem, de vse dóbro Bogú in njegóvi gnádi perpisújemo, Bogú ven in ven zhašt skasújemo, in zhaští, ki Bogú gré, ne perlastújemo sebi; de se v' mislih in v' serzu ne povsdigújemo, temuzh svoje nápake sposnámo, Bogá in ljudi odpushénja prófimo, in svojiga blishnjiga odkritoferzhno zhaštímò in ljúbimo.

V. Kdo nam je dal nar lépsíhi sgléd ponishnosti?

O. Jesuf Kristuf, „ktéri, defiravno je bil v' boshji podóbi, ni v' róp shtel Bogú enak biti, temuzh je sam sebe v' nizh stóril, ko je podóbo hlapza na-se vsél, zhlovékam se vpodóbil, in po unanjim najden bil kakor zhlovek. Ponishal je sam sebe, ko je bil pokórin do smerti, smerti pa na krishi.“ Filiplj. 2, 6-8. S' káko ponishnostjo je Šin boshji s' svojimi ubógimi uzhénzi ravnál, jim nogé umival, in jih svoje otroke, otrozhizhe, prijatle in brate imenová!

V. Kaj je f' ponishnostjo vselej sklenjeno?

O. Pobóshnost do Bogá, sposnanje samiga sebe, in pohlévnost do drugih ljudi, bódi jo bogati ali ubógi.

V. Kaj je pravi ponishnosti nasproti?

O. Napùh, povsdigovánje samiga sebe, predèrsnost, nizhémernost in bahanje, hinavshina, ofhabnost in sanizhevanje drugih ljudi.

V. Ali je napùh, nápaka le imenitnih in bogátih ljudi?

O. Nák; temuzh velíkrat tudi ubógih in niskih ljudi; sakaj napùh obstóji v' povsdigovanji samiga sebe, v' nizhémernosti in bahanji; v' té nápake pa sabredejo ne le imenitni in bogati ljudjé, ampak tudi niski in ubógi.

V. Kákó se ponishnost skashe, kar tizhe vsakdanje shivljenje, zhašt, veselje?

O. Ponishni rad skasúje zhašt, in tudi njemu jo radi drugi skasújejo; on na snanje dajé véro, bogabojézhnost in pravo pamet; on se ne dersí svojoglavno svojih nápak, temuzh se pusti rad posvariti; on je Bogú in ljudém prijétin, kér sam sebi nobene zhašti ne perlastuje, temuzh Bogú zhašt dajé, in tudi svojiga blishnjiga po spodóbnosti zhaští; torej pravi Jeshuf: „Kdor se ponishuje, bo povishan.“ Luk. 14, 11. In s. Pavl pravi: „Panishal je (*Jeshuf*) sam sebe, ko je bil pokórin do smerti, smerti pa na krishi. Sato ga je tudi Bog povishal, in mu dal imé, ktéro je zhes vse iména, de se v' iménu Jeshufvim vsako koléno perpógne teh, ki so v' nebéfi, na semlji, in pod semljo.“ Filiplj. 2, 8-10.

V. Kaj hudiga isvíra v' shivljenji is napúha, nizhemernosti in bahanja?

O. Napúhnjeni dajé húd sglèd posablívosti na Bogá, kér zhašt, ki Bogú gré, sebi skasúje; on sanizhúje svojiga blishnjiga, in mu odtegúje spodóбно ljubésin in zhašt; on je prezej rasshaljen, kér veliko térja; on si sanizhevanje in sframovanje nakopluje; vsi se ga ogibljejo; drugi se veselé, kader je ponishan; on rasodéva ne spámet, in je sasmehován. To uzhi shivljenje vsakiga napúhnjeniga zhlovéka. „Vsak, ktéri se

povishúje, bo ponishan.“ Luk. 14, 11. „Kjér je napuh, tam bo tudi oframotenje; kjér je pa ponishnost, tam je tudi modróst.“ Prig. 11, 2.

V. V' ktére napake, kar tizhe obnásho med ljudmí, sapélje nizhémernost?

O. Nizhémerni zhlovek je predèrsin; on se, kader je med ljudmí, rad skasuje; rad govori od sebe, in svojih rezhí; rad permérja tó, kar je on in kar imá, tištimu, kar so in imájo drugi ljudjé; in hozhe smirej bóljsi biti, in bolji rezhí iméti; on na glaf dopadénje kashe nad svojimi lástnimi mislimi in pravlízami, rad veliko govori, in ne puští drugih govoriti; hozhe, de naj drugi posebno na-nj mérkajo, in govori rad in bres potrebe nesnáne jesíke (*shprahe*); on se rad skrivnóstniga déla, in hozhe, de drugi mislijo, de veliko posebno imenitniga vé; dosti-krat se vsíga rasmíshljeniga déla in v' imenitnišhi rezhí samáknjeniga; on si ne puští rad so-pergovoriti, in tèrdi svojoglavno svoje menitve i. t. d.

V. Sakaj se je tréba várvati nizhémerniga sadershanja med ljudmí?

O. Nizhémerni na snanje dajè, de je otrozhji, ter sméshin postane; on sglédu svojiga Odrešheníka soper ravná; on sam sebe ponishúje, ko se hozhe povikshati.

§. 23.

Od sòdeb.

V. Kdaj se zhes blishnjiga prenaglo sòdba skléne?

O. Zhe se sòdba skléne, predin je bilo sadosti preiskano, ali je namrezh takó, kakor mislimo.

V. Ali je prav poprej sòditi, predin smo popólnama preprizhani?

O. Kdor prenágle sodbe sklépa, 1) Bogú v' pravizo séga, sakaj Gospód je sodník, in vidi ljudém v' sërze, mí pa ne; 2) on v' sërzu ljubésni in zhafti, ki smo jih blishnjimu dolshní, soper ravná; vsaktéri imá pravizo, de se nesaflishan ne obsódi; in tudi mí nimamo radi, de naš drugi prehitro obsódijo; 3) tudi slò sháli blishnjiga, zhe on své, kar se od njega govórí, ali kar se od njega mílli; prehitre sòdbe isvirajo is terdosèrzhnosti, krivize in neufmiljenja, ki jih bo Bog gotovo fhtráfal; 4) zhlovek f' tem sam sebi dosti nepotrebnih krishev nakóplje, in velikrat húde samére in tudi sovráshne toshbe; 5) is takih nepremísljenih besedí isvirajo dostikrat sovrashtva sa ves zhas shivljenja; 6) skushnja uzhi, de se vezhidel sami sebe goljfamo; de je vse drugázhi; de uni, ne de bi bil kej húdiga míllil, temuzh de je zlo prav dobro míllil, kar v' húdo íslágamo.

V. Š' ktérimi besedami prepové Jesuf vse prenaglo sojénje?

O. Jesuf pravi: „Ne sodíte, de ne bote sójeni. Sakaj f' kakorshno sodbo sóдите, f' takorshno bote sójeni; in f' kakorshno méro mérite, f' takorshno se vam bo nasaj mériło. Kaj pa vidish pesdér v' ozhésu svojiga brata, bruna pa v' svojim ozhésu ne zhutish? Ali kakó pravish svojimu bratu: Pufti, de isderem pesdér is tvojiga ozhéfa; in gléj! brun je v' tvojim ozhésu? Hináviz! isdèri poprej brun is svojiga ozhéfa, in potlej gléj isdréti pesdér is ozhéfa svojiga brata.“ Mat. 7, 1-5.

§. 24.

Poterpeshlivošt in krotkóšt.

V. Kdaj smo poterpeshlivi in krotki?

O. Šmo poterpeshlivi, ako poterpimò in f'

pohlévnim mólzhanjem prenáfhamo, kar ne moremo prenarediti, ali ravno sdaj prenarediti nózhemo. Šmo krotki, ako šmo védno pohlév-niga ferzá, ako se ne damò rasferditi, in ne v' jéso perpraviti, ali de bi se krégali. Šmo pohlév-ni, ako vse dôbro lózhimo in preudarjamo, in vse ob svojim zhasu in kakor se gré, naréjamo. Ako vse to ne is tèrme in nevólje, ampak premíshljama in savolj Bogá storimò, de dôbro tolikanj bolj gotovo, in kakor Bogú dopáde, in tolikanj bolj frézhno storimò.

V. Sakaj nam je tréba, poterpeshlivim, krotkim in pohlévnim biti, de samóremo med ljudmí f-hájati?

O. Kér noben stan ni bres terpljenja in noben zhlovek bres nápak; nadlóge, strásti in ná-pake naf pa vselej v' nepoterpeshlivoft dráshijo, in v' poterpeshlivofti vádijo. Moramo snati ter-péti in mólzhati. Nafhe lastne ná-pake nam dolsh-nóft nakládajo, de samí seboj poterpljenje imámo, in tudi drugi mórajó s' namí poterpéti. V' vřim móramo spolnjênje boshje volje perzhakovati; kdor téga ne storí, ne móli sa réf, de bi se boshja volja sgodila; sakaj on hózhe po vři fili, de naj se per tí prizhi njegova lastna vólja sgodí; on bo védno le v' opovére sadéval, in dobro se ne bo sgodilo. Nepoterpeshlivi oframotí, in trúdin svoje tèrme spet v' svojim řerzu pokója ířhe, in se samiga sebe framúje.

V. Kaj se smé terditi od ná-pake, ki se ji pravi: „Vse sa slò vséti“?

O. Tréba se je varvati napake, ki se ji pravi: „Vse sa slò vséti;“ sakaj, dostikrat se pokáshe, de je to, kar na húdo iskládamo, ako bolj natanko preudárimo, vřè drugazhno, ali vsaj ne

takorfhno, kakorfhno se nam je sdélo; de je bilo to, kar smo na húdo iskladali, od blishnjiga zlò is dobriga naména storjéno, ali vsaj ne is takó húdiga, kakor smo mislili; ali de storjéni pregréfhik ni isvíral is hudôbne vólje, ampak is zhlovéfhke posablivofti. Ako blishnjimu saupamo, fi on to v' zhaft fhtéje, in mí se mu perkúpimo; ako mu pa ne saupamo, ga to rassháli, in po tem takim se zhlovéfhke fërza sprêjo. Ljubésin je védno nágnjena, rezhí na dobro iskládati; sakaj „ona vse preterpí, vse véruje, vse úpa, vse prenese.“ I. Kor. 13, 7.

V. Kaj fhkóduje nepoterpeshlivoft?

O. Nepoterpeshlivoft Bogú v' róke léga, in se vézhidel takih perpomózhkov poslúshi, ki ne pomagajo zilj dosézhí, temuzh veliko bolj od zilja odvrazhújejo. Nepoterpeshlivoft rasshali krotkóft Jesusa Kristusa, in persaneshlivoft, ki jo Bog s' nami in s' toliko nashimi nápakami imá; nepoterpeshlivoft ni gorézhnost (*ajfer*), temuzh isvíra is néke strafti, ktéro nikoli shégen boshji, ampak le oframotênje nasléduje. Nepoterpeshlivoft dráshi v' jéso druge ljudi, ktéri se nam soperstávljajo in nam sopergovoré, naméfti de bi na flúfhali (*bógali*). Nepoterpeshlivoft rassháli Bogá, fhkóduje sdravju in rassháli ljudi.

V. Kaj je poterpeshlivofti nasprótno?

O. Tërma, jésa, raspertje, nepohlévnoft, nepokoj, nestanovitnoft, nevólja. „Gorjè njim, ki so poterpeshlivoft sgubili; ktéri so pravo pot sapuhtili, in se na napzhne póta spuhtili.“ Širah. 2, 16.

V. Po zhim se da práva pamet zhlovéka fposnáti?

O. Po tém, zhe sta on in njegóva pamet pohlévna; sakaj s. písmo pravi: „Nespametni imá

svoje serzé v' ustih, pámetni pa svoje usta v' serzu.“ Širah. 21, 29.

V. Ktéřiga sglèd naj krístján pred ozhmí imá, ko se med ljudmí vède?

O. Sglèd Jésufa Krístufa, ktéri ni smérjal, ko je bil smérjan, in ktéri pravi: „Vsemíte moj jarm na-se, in uzhíte se od mene, kér ješt fim krotak in is fërza ponishin, in bote pôkoj nashli svojim dušham. Moj jarm namrežh je sladák, in moje brême je lahko.“ Mat. 11, 29. 30. Švétí Pavl píšhe krístjanam: „Bodite poterpeshlivi s' vřimi.“ I. Tefal. 5, 14. „Nadlóge naredé poterpeshlivořt, poterpeshlivořt řkuřhênje, řkuřhênje pa úpanje, upanje pa ne bo oframoteno.“ Rimlj. 5, 3-5. Š. Peter apóřtel právi: „Perdenite k' svoji véři zhédnořt; k' zhédnořti rasúmnořt, k' rasumnořti sdershnořt, k' sdèrshnořti poterpeshlivořt, k' poterpeshlivořti pobóřhnořt, k' pobóřhnořti bratovřko ljubésin, k' brátovřki ljubésni pa boshjo ljubésin.“ II. Petr. 1, 5-7.

§. 25.

Enakodařhnořt in zhmernořt.

V. Ktéři se imenúje enakodúřhin?

O. Tířti, ktéri, kolikor je zhlovéku mogó-zhe, svojo seržhnóřt, mir svojiga serzá in veselnořt svojiga duhá ohráni. „Vřelej bodite vřéřli.“ I. Tefal. 5, 16.

V. Ali je zhlovéku lohka ali teshko enakodařhnimu biti?

O. Teshkó je; sakaj sámí sebe in drugi ljudjé nař utégnejo shaliti ali veseliti; vřak zhlovek imá svoje nápake, svojo obzhutlivořt in dořlikrat řkrivno terpljenje na serzu in na teléřu, ki mu vřeřlje krátijo; tudi shivimò s' ljudmí, ktéri imájo

svoje slabósti in tesháve, in so satórej velikrat na dufhi in telefu bolní, in na torej nadlésheva-jo. Marfikrat nestréžhe ali neprijétne pergódbé mír nashiga serzá mótiyo; mnogikrat tudi vréme veselnošt nashiga serzá kasí.

V. Ktéri dobri naslédki isvirajo is enako-
dúfhnosti?

O. Zhlovek, ki je védno mirniga serza in veselniga duhá, je prijétin zhlovek, ktériga pov-
fód radi imáyo, f' ktérim je prijétno shivéti, f' ktérim drugi ljudjé radi shivé; v' miru svojiga serza imá tak zhlovek veselje nad molitvijo; ne-
prijétne rezhí prenásha pobóshno in lohká; on nikogar ne nadléskuje, nikógar ne dráshi in ne sháli, in rad komú kej postréshe.

V. Kako fi samóremo enakodúfhnost per-
dobiti?

O. De fi prelépo zhédnošt enakodúfhnosti perdobimò, se móramo s' molitvijo perprávljati, de vsakdanje mále in vélike tesháve poterpimò, bres de bi mír serza sgubili; v' sjutranji molitvi moramo terdne sklèpe délati, de fi ne bomo dali miru svojiga serzá podírati; móramo samí na-se pásiti, samí sebi s' póta iti, in seboj gospodováti; nikoli ne smémo is misel spústiti, de na svetu shivimò, na ktérim vsak dan svojo nadlógó imá; de shivimò s' ljudmí, ktérih nobedin ni bres nápak.

V. Sakaj nam je zhaštito enakodúfhnim biti?

O. Kér enakodúfhnost velíko pámeti, vére, ljubésni do blishnjiga, mirnošti, dúfhne mozhi in satajevánja na snanje dajè; vse to pa zhlovéku zhašt déla pred Bógam in pred ljudmí. Enakodúfhní je podobin móshu, ktéri je sosídal svojo hífho na skalo; ako ravno pridejo vihárij, hísha ne páde. Škala, na ktéro se móra pohífhtvo ena-

kodúshnosti sosídati, je pamet, véra, satajevanje samiga sebe. „Šad duhá pa je: Ljubésin, veselje, mir, poterpeshlivošt, milošèrzhnošt, dobrotlivošt, persanesflivošt, krotkóšt, véra, pohlévnošt, sdershnošt, zhístošt.“ Gal. 5, 22. 23.

V. Kaj je enakodúshnosti nasprótno?

O. Zhmernošt; naváda se od svoje tèrme gospodováti, in takó rekózh od vsake sápipe, od vsakiga nasprótljeja, od vsakiga neprijétniga osnáníla mir serzá motiti púshati.

V. Is kogá is-haja zhmernošt?

O. Is hude naváde, is boléhnosti, is prasnih mísel; zhmèrniga zlo muha na sténi rasdrashiti utégne; on se sam nad seboj hudúje; on sposná neúmnošt svoje nápake, in si persadéva, jo odprávití. Ako se pa narásha, utégne zhlovek takó nadléshin in siten postati, de ni mozhi s' njim f' hajati, in de se mu vse od délezkh ogiblje.

V. Sakaj se je tréba zhmernosti varvati?

O. Kér zhmerin zhlovek sebi in drugim ljudém shivljenje bres potrebe grení; on nima nobeniga veselja nad Bogam, nobeniga nad seboj, nobeniga nad blishnjim, nobeniga nad opravili; vse mu je na póti. Is téga isvíra med ljudmí, ki mórajo med seboj shivéti, neskonzhno velíko hudiga; krégi, prepíri, klétve, raspèrtja.

V. Kako se mora f' zhmèrnim zhlovékam ravnáti?

O. Kakor s' bolníkam, ktériga bolésin zloh nizh ni nevárna; (rasun starih ljudi, kteri vselej poséбно samerkljivošt, poterpeshlivošt in ljubésin térjajo, kér jih starost in slabosti tárejo.) Zhmèrni se ne smé drashiti; kolikor menj na njegóvo tèrmo porájtamo, toliko poprej gré v' sé, sposná, de se neróдно véde, torej preudarja, kakó de bi

se v' prihódnje nedólshniga vesêlja drugih ljudi vdeléshiti samógel. Ko se zhmernost uléshe, se bo zhmèrni zhlovek dal poduzhiti in pogovoriti.

V. Sakaj se morajo sosébnó mládi ljudjé zhmernosti varvati?

O. Kér vezhidel nizhéfar ní, kar bi mládim ljudém nedólshno vesêlje kratiti utegnîlo; se mórajo tudi is mladiga nápake várvati, f' ktéro drugim akoravno ne nadléshni, vender vselej neprijétni postánemo. Zhudnih ljudi nikjer radi nimajo.

§. 26.

Napeljevanje k' dovóljnosti.

V. S' kom móramo vselej dovóljni biti?

O. S' Bógam in s' njegóvo voljo; naša frezha je, naša zhaft, in našhe veselje, ko se boshja vólja sgodí; satórej mólimo v' Ozhenafhi: „Sgòdi se tvoja vólja.“ Boshja vólja je vselej svéta in módra, defiravno boshjih pótov ne moremo isvéditi.

V. V' zhím obstojí pravo veselje téga shivljenja?

O. V' dovóljnosti, ki is Bogá is-víra; v' tistim dúshnim miru, ki is otrózhjiga isrozhénja v' boshjo vóljo is-hája.

V. S' kakshnimi ljudmí je bolj prijétno shivéti?

O. S' dovóljnimi; sakaj ôni so ljubesnivi, in ne naprávijo lohka drúgim ljudém nevólje; ôni govore pámetno in mirno od svetá in ljudi, in ne térjajo na tém svétu bres terplénja biti; ôni se ne togoté, in ne grájajo drúgih.

V. Kaj je dovóljnosti nasprotno?

O. Nedovóljnost; ako kdo ni s' nobêno rezhjó dovóljin, ako vse grája in ogerdi; vse stanove ponezhasti, smirej le neprijétne novíze rassnanúje.

V. Sakaj se móramo dovóljnosti naváditi?

O. Dovóljni zhlôvek zhaští Bogá, kér mir svojiga serzá v' dovóljnosti s' Bógam íshe; on rad móli, kér je njegóvo serzé obzhutlivo sa vřáko dobro opominjevanje; njegóvo shivljènje je také prijetno, kolikor je na tem svétu mogózhe; on vříva veselje, ki ga je Bog dóbrimu zhlovéku na tem svétu perprávil; on nadlóge lóshej prenářha; on se veliko neprijétnostim ogne, ki is nejevólje isvírajo; on je povřod prijetin in vřhézh, sakaj njegóve beséde oshivljajo zhlovékovo serzé; on zhaští ljudi, sakaj ôni fi v' zhařt řhtéjejo, ako řmo s' veselím serzam med njimi.

V. Sakaj se moramo nedovoljnosti varvati?

O. Nedoválni rassháli Bogá, ktériga previdnost ali tají, ali vsaj ni s' njó dovóljin; njegóvo britko serzé mu ne puřtí moliti, in je neobzhutlivo sa véro in sa ljubésin; on fi svoje shivljenje teshí bres vsroka (*urshoha*), in ne vříva dóbriga, ktéro je dobrotlivi Bog všim dóbrim ljudém perprávil; on je nehvaléřhin do řvétá in do ljudi, in dobrote s' neperljudnostjo in s' grájanjem povrazhúje; on se rad nedoválnim ljudém perdrúřhi, in fi dořlikrat veliko nefrézho nakóplje; vezhkrat ta huda řrařt is sgol naváde, is svojoglávnosti, is lákomnosti, is oframotène nizhémernosti isvíra. Veliko ljudi s' nedovoljnostjo kashe, de se na tem svétu dobro pozhútijo; sakaj ko bi jih sa řéf krishi teshíli, bi molzháli, in bi ne tořhili savolj majnih smířhljenih nadlóg; řhe menj pa bi se v' rezhí vtikáli, ktére jih ne tizhejo; sakaj ktéri je v' řesnízi nefrézhin, imá řam seboj dóřti oprávití. Nedoválni dajě řploř řlab sglèd, in mir mnógih kasí. Kaj je pazh na svétu bolj neprijétno, kakor ljudi po-

slúfhati, ktérim ni nizh vsfhézh; ktéri vsako rézh grájajo, ktéri védno le neprijétnih rezhi in novíz perpovedujejo. Drugi ljudjé bi utegnili hitro nedovóljniga natólzevati, torej ogibati se ga, kér se védno bojé, de bi jim mirú ne kasíl. Sadnjizh misli, govorjenje in djanje nedovóljniga ni perpravljjanje sa nebéfa, v' ktére le skos óske vrata pobóshniga terpljenja priti samóremo.

V. Kaj s. Pávl, kar to tizhe, kristjanam sapovedúje?

O. „Vselej bodite veséli.“ I. Tefal. 5. 16.

§. 27.

Mirnost, perjenlivoft, spravnost.

V. Od ktérik govori Jéfuf, de bodo otrózi boshji imenovani?

O. Od mirnik: „Blagor mirnim; kér bodo otrozi boshji imenovani.“ Mat. 5, 9.

V. Kaj hozhe Jéfuf f' temí besédami rézhi?

O. Mirni takó dobro voljo, tolikanj bogabojézhnosti, potérpeshlivofti, pámeti i. t. d. na snanje dajejo, de jih bo Bog sa svoje prave zhaftivze in otroke spósnál, in po vrédnosti obdaroval. Satórej jih Jéfuf frézhe imenúje, kér je zhlovéku nar vézhi zhaft in nar vézhi frézha, zhe imá Bog nad njim dopadénje, in zhe ga on sa svojiga otroka spósná, in po ozhétovo s' njim ravná. §. Pavl píshe kristjánam v' Rimu: „Bodite ene misli med seboj . . . Ako je mogózhe, kolikor je per vas, iméjte mir s' v'fimi ljudmí.“ Rimlj. 12, 16. 18.

V. Ktére dobre naflédke imá mirnost, kar tizhe boshjo flushbo in frézho sedánjiga shivljenja?

O. Šerzé mirniga zhlovéka je vesélo in pokójno; v' tem veselji in v' tem pokóji rad móli,

tér zhaští in hvali Bogá; on je ljubesnív do ljudi, tíh in postréshliv; on zhaští blishnjiga, sebi in drugim veliko veselja napravlja; od sebi in od drugih mnóгих neprijétnost odvrazha.

V. Kaj je mirnosti nasprótno?

O. Nagnjenje prepíratí se, drugim sopergovoriti in jih grájati.

V. Sakaj je nagnjenje „prepíratí se,“ shtrafinge vrédno? In sakaj se ga móra krístjan varvati?

O. Kér to nagnjenje vézhidel is hude naváde, térme, jése in strásti isvíra in vselej húde naflédke imá; Bog se rassháli s' nespodóbnim govorjénjem. Ako je serzé raskázhenó, nima zhlovek nobeniga veselja nad Bogam, nad molitvijo in nad boshjo flushbo; on ponezhaští svojiga blishnjiga, ga sháli in rassháli po mnogoterih potih; on ponávlja pretéklo jeso, in naprávlja raspertja in sovrashtva; sdravje in vse dóbro se popázhi; v' hifhi, kjér se ven in ven kregajo, ne móre dóbri duh prebivati, veliko bolj so fërza hudôbnimu duhu odperte; ondi ni hífhniga mirú, ne shégna boshjiga, ondi torej ni prijétno shivéti; taka hifha je shiva podóba pekla, od ktériga Jesus pravi: „Tam bo jok in shkripanje s' sobmí.“ Mat. 13, 42. 22, 13. 24, 51. She Šalomon pravi: „Bolji je kozhnik súhiga kruha s' veseljem, kakor hifha polna darov f' prepíram.“ Preg. 17, 1. In f. Pavl píshe: „Slushábnik Gospódov se ne smé prepíratí, temuzh naj bo do vsákiga kroták, nauzhliv in poterpeshliv.“ II. Tim. 2, 24.

V. Kdo nam je nar lépsfhi sglèd mirnosti dal?

O. Jesus Krístuf „ktéri ni gréha stóril, tudi ni bila najdena goljfiya v' njegovih ustih. On, ko je bil preklinjan, ni klél; ko je terpel, ni per-

tíl, temuzh se mu je vdal, ktéri ga je sódil krivízhno.“ I. Petr. 2, 22. 23.

V. Kaj je s' mírnostjo vselej sklenjeno?

O. Perjenlívost, ki raji krivizo terpi, kakor de bi bil mir kashèn. Jesuf uzhí to zhédnost s' naslédnjimi besédami: „Jest pa vam rezhem, hudimu se ne soperstaviti; temuzh zhe te kdo udá-ri po tvojim désnim lizu, pomóli mu she uni-ga.“ Mat. 5, 39. Kar to tizhe, je Abraham lépsglèd dal, ktéri je, de bi s' Lotam, s' svojiga brata finam, ne shivel v' nepokóji, njemu létó na ponudbo dal: „Naj ne bo kréga med meno-j in teboj, med mojimi in tvojimi pastirji; sakaj brata sva. Gléj! vfa deshela je pred teboj; pró-fim, lózhi se od mene; ako se na lévo stran ver-nesfh, se bom jest dézne dershal; ako si défno isvólish, grém jest na lévo.“ I. Mojs. 13, 8. 9. Bresfhtevilne neprijétnosti bi bile odvèrnjene, ko bi le ljudjé ob pravim zhasu molzhali in govóрили.

V. Kaj je tréba rózhi od hude navade „dru-gim sopergovoriti“?

O. Šo ljudjé, ki radi sopergovoré bres po-trébe in bres prevdarjenja; oni nizh ne mórejo slishati, de bi uniga neresníze ne dolshíli, in svojih mísel ne právili. Velíko jih je, kteri védno sopergovoré, velíko perpovedújejo in málo míllijo. Té hude naváde se je tréba sferbno varvati, sa-kaj neperljudna je, nespametna in druge sháli, in taki ljudjé se prav neprijétno vedejo. Góvor in menitev blishnjiga móramo vselej zhíflati; slásti pa naj mladi ljudjé to spolnújejo.

V. Ali se samore med ljudmí mir ohrániti, zhe smo nesprávní, zhe nózhemo rasshaljenja po-sabiti in odpustiti?

O. Ne móre se; sakaj nespravni ljubi pre-

pír, in netílo nesfrézhniga ognja védno v' svojim serzu nófi; správni pa ozhísti svoje serzé od kvasú sovrashnih sheljá; on posábi rasshaljenje, in je védno pèrpravljèn správiti se s' svojim sópernikom.

V. Ktère dolshnósti imá kristjan, kar to rézh tizhe?

O. Kristjan móra is serza odpustiti, kakor sheli in Bogá prófi, de bi njemu gréhe odpustil. „Odpústi nam nashe dolgé, kakor tudi mi odpúshamo svojim dolshnikom.“ Mat. 6, 12. Kdor takó móli in ni správna serzá, ravná kakor tisti hlápez, ktérimu je Gospód vef dolg odpustil, ktéri je pa svojiga sohlapza savolj majhniga dolgá davil, in satórej obfójen bil vef dolg poplazzhati. Jesuf she pèrstavi: „Takó bo tudi moj nebéfhki Ozhe vam storil, ako ne odpustitè vsa ktéri svojimu bratu is svojih serz.“ Mat. 18, 35. Torej nam Jesuf svétuje: „Hitro se správi s' svojim sópernikom, dokler fi s' njim na pótu, de te kjé sópernik ne isdá sodniku, in de te sodník ne isdá flushábniku, in de ne bofh v' jézho vèrshen. Refnizhno, povém ti, ne pojdesh venkej od ondód, dókler ne plazhafh sadnjiga vinarja.“ Mat. 5, 25. 26.

V. Kaj dóbriga pèrnáfha právnost sa zhloveshko shivljenje?

O. Špravnost déla zhaft tistimu, kteri se pèrvi správiti hózhe; bolj pámetni perjenja; ona sopet vpélje mirno vesèlje v' hishe, v' foséške, v' mésto, bres ktériga se frézhno shivljenje né da misliti; ona dostikrat velíkih nesfrézh ubráni, ki velíkrat otróke in vnúke obfégajo; nesprávni ponezhaftí svoje serzé, torej se nad njim stúdi Bogú in ljudem.

V. Kaj je právnosti nasprótno?

O. Posheljenje mashevati se, drugimu hudo s' húdim, fhkodo s' fhkodo, obrekovanje s' obrekovanjem povrazhevati.

V. Sakaj je to posheljenje ostudno in fhtrafinge vrédno?

O. Mashevanjasheljni ne bo per Bógu usmiljenja nashel, kér tudi on svojimu blishnjimu usmiljenja in persanáfhanja ne skasúje; on Bogú v' róke léga, sakaj Bog je sodník, ki bo húdo fhtráfal; mí smo pa ljudjé, ki boshjiga usmiljenja potrebújemo, in torej eden drugimu ljubésin, persanáfhanje in usmiljenje skasovati móramo, de se bo Bog nas ob sodbi usmilil; mashevanjasheljni tají véro, kér tají njé duhá; on preobérne réd zhlovéfhke drushbe, po ktéri imá le gospódka pravízo, mézh v' róke jemáti. Marfikdej sapélje mashevanjashêljnost v' sovráshne déla, ki imájo prav hude naslédke, dostikrat hujshi, kakor jih je mashevanjasheljni naménil; in veliko mashevanjasheljnih je móglo svoje hudízhevo veselje s' sgúbo zhaští, premoshenja, svobódnosti in tudi svojiga shivljenja plázhati. Torej pravi f. Pavl: „Ne délajte si sami pravize, preljúbi! ampak dajte prostor jési (*boshji*). Sakaj pisano je: Meni gré mashevanje, jest bom povérnil, právi Gospód.“ Rimlj. 12, 19.

§. 28.

Pravizhnost, poshtenost in odkritost.

V. V' zhim obstojite pravizhnost in poshtenost?

O. V' tem, do se vsakimu pustí, pervóshhi in da, kar mu gré; in de se nobenimu nizh ne vsame, ne savídi in perdershuje, kar mu gré; de spólnimo, kar smo obljubili; de nikógar ne gánemo, s' nikómer svijazhno ne ravnamo, niko-

gar s' lashjó in goljfiyo ob njegovo premoshênje ne perprávimo. „Dajte vsakterim, kar jim gré; dázijo, kómer dazija, zol komer zol, strah komer strah, zhašt komer zhašt.“ Rimlj. 13, 7.

V. Kaj je pravizhnosti in poshtenosti nasprótno?

O. Krivízhnost in neposhtenost, tatvína, goljfiya, savídnošt, lash, nevoshlivost, prekánjenost, prebrísnost, nesvestôba v' besédi, nesvestôba v' spolnovanji dolshnóšt svojiga stanú, kader opušhênje dolshnósti tudi blishnjimu krivizo déla.

V. Sakaj nam je dolshnóšt pravizhnim biti?

O. Kér je Bog pravizhin, in ker mí, kakor boshji otrozi, in po boshji podóbi stvarjeni, takó ravnati móramo, kakor Bog. Druga sapóved v' postávi nam sapové, de naj svojiga blishnjiga ljúbimo, kakor samí sebe, de naj vsákimu storimò, kar samí rádi imámo; de naj opuštímò, kar samí nimámo rádi; mí pa rádi imámo, ako drugi s' námi pravizhno in poshtêno ravnájo, ako nam niso nevoshlivi, ako nas ne goljféajo.“ Mat. 7, 12. 22, 39.

V. Kakó se da poshtenost zhlovéka soséбно sposnáti?

O. Po tem, zhe svoje beséde spolnúje, ali ne; zhe dnarjev na pósodo jemlje, in jih ne povrazhúje, ali se zlò tístiga ogiblje, ktéri mu jih je posódil. „Krivizhni na pósodo jemlje, pa ne povrazhúje.“ Psalm. 36, 21.

V. Kakó je Bog she v' štari savési dolshnóšt pravizhnosti nasnánil?

O. „Naj ne oštáne plazhilo tvojiga najémnika per tebi do drugiga dné.“ III. Mojs. 19, 13. „Ne storíte nizh krivizhniga, ne v' sôdbi, ne v' vaŧlu, ne v' teshílu, ne v' méri. Vasŧa téhtniza, vasŧe teshílo, vasŧa méra, in vasŧ polovnik naj

bodijo pravizhni.“ III. Mojs. 19, 35. 36. „Goljúf-na téhtniza je gnusoba pred Gospódam; pravizh-no teshilo pa mu je dopadljivo.“ Preg. 11, 1.

V. Ktére dobre naflédke imate pravizhnost in poshtenost?

O. Pravizhni in poshténi zhlovek zhaští Bogá, sakaj on ravna kakor Bog; on raskasuje vé-ro, ki vse krivize in goljfi je prepovedúje; on s' svojim sglédam sapóvedi in zhašt vére svekshúje; on mnóshi sploh ljubésin do blishnjiga, in storí, de se revéshem rado na pómozh pride; poshténi je povsód prijétin in zhaštén, v' potrebi najde veliko prijatlov, kér se od njéga da rêzhi, kar je Jesuf od Natanaela govóril: „Gléj! to je pravi Israeliz, v' ktérim ni goljfi je.“ Jan. 1, 47. Poshténi shivljenje prijétno déla, sakaj ondi je dobro stanovati, kjér se smé rêzhi: „Mosh béséda.“

V. Ktéra druga zhédnost je vselej f' poshtenostjo sklénjena?

O. Odkrítošt s' rasumnostjo in priprostoštjo. Zhédnost kerfhanfke odkritosti ne térja, de naj zhlovek vse pové, kar misli, sakaj is téga bi dostikrat veliko húdiga is-hájati utegnilo; térja pa, de naj nizh ne govorimò, zhéfar serzé ne vé. Serzé in ústa mórata biti sklénjena; drugi ljudje to kmalo spásijo, ter ljubijo poshteniga, odkritoserzhniga moshá; taki ljudjé pa, ktéri jo, kakor právijo, sa ufhésmi imájo, ktéri se ne dajó nikóli sposnátí, in od ktérih se nikoli ne vé, ali jim je ustréshe-no, ali ne, niso prijétni.

§. 29.

Nesamopridnost in velikoserzhnost.

V. Kdo ni samopridin (*lástniga dobízhka shêljin*)?

O. Kdor svojimu blishnjimu ljubésin, zhašt in pomózh skasúje is bogabojézhnosti, is prave ljubésni, is spofhtovanja do blishnjiga; in ne sa- volj svojiga lástniga dobizhka, de bi dnarjev, pla- zhila ali hvàle dobíl. Is nezhištih, nizhémernih in samoprídnih naménov so Fariseji molili, in druge déla opravljali; ôni so bili samopridni, in Jesuf pravi od njih: „Prejéli so svoje plazhílo.“ Mat. 6, 2. Usmiljeni Samarjan ni bil samopridin. Luk. 10, 35.

V. Sakaj ne smémo samopridnosti strézhi, ko drugim zhašt in ljubésin skasújemo?

O. „Kér ljubésin,“ kakor s. Pavl pravi „ne ishe svojiga“ temuzh nad tém veselje imá, kar je blishnjimu korístno, in mu veselje in zhašt déla. I. Kor. 13, 5. Ljubésin je pa sapopádik vsih sapóved; in nimamo radi, ako nas kdo le s' prásnimi besédami odpravlja, nam pomózh in zhašt skasúje, de is téga dobízhik imá. Ali se ni Jesuf Kristuf is velikosèrzhne ljubésni sa nas v' smert dal.

V. Kakó samopridni samiga sebe in druge ljudi ponezhastí?

O. Samopridni ponezhastí samiga sebe; sa- kaj gerdó je, dóbro le is samopridnih naménov délati, in ljudjé sanizhújejo samopridniga in sa- mogóltniga, kateri v' všim le lástniga dobizhka ishe. Samopridni ponezhastí svojiga blishnjiga; sakaj on pokáshe, de ne zhaští, ne ljubi, ne ishe njega, ampak le njegóve dnarje; to je pa húdo rassha- ljenje. Samopridni ponezhastí véro, ktére popól- namost je prava ljubésin; on ponezhastí Bogá, ki je po njega podóbi stvarjen; Bog nam pa lju- bésin, pomózh in zhašt skasúje, kér nas ljúbi; samopridni ne ravná po sglédu Jesufa Kristufa, kateri je nas ískat prishel.

V. Kaj je s' nesamopridnostjo vselej sklénjeno?

O. Velikofèrzhnost, ktéra v' tém obstojí, de vse strásti in samopridne naméne od sebe odpráximo, in s' satajevánjem samiga sebe le is visih naménov ravnámo. Velikofèrzhni nozhe samopridnosti strézhi, nózhe le lastniga dobizhka iskati; on se nozhe mashevati, in se ne pustí od posheljivosti gospodariti; on svoje imenitnosti v' tem ishe, de ravná kakor Bog, ki je po njegoví podóbi stvarjen, ki je njegov otrok in délesh. Satorej je velikofèrzhni vselej pravizhin, dobrotliv, spravin, postréshliv, usmiljen, poshtèn, in se rad vfiga snébí, kar kershanfska pravízhnost od njega térja.

§. 30.

Perferzhno ravnozhutje nad frézhno blishnjiga.

V. Ali je Bogu mar sa nas ho zhasno in vézhno frézhno, in kakó je Bog na snanje dal, de mu je mar?

O. Dóbri Bog hózhe, de bi se nobedin ne pogúbil, njemu je mar sa nas ho zhasno in vézhno frézhno; satórej skerbí on sa nas po ozhétovo; in de bi mí v' nebésa prishli, je svojiga Sinú Jesusa na ta svét poslal. „Predragi! ako nas je Bog takó ljubil, móramo tudi mí edin drugiga ljubiti.“ I. Jan. 4, 11.

V. Kaj pravi Jesus od angelov, ko se gréshnik spokorí?

O. Jesus nas sagotóví, de se angeli veselé, ko se gréshnik spokorí, in sa nebésa perdóbi. Luk. 15, 7. 10.

V. Kakó móramo med seboj ravnáti?

O. Nad frézhno blishnjiga móramo perferzhno

ravnozhutje iméti; se móramo odkritoferzhno veseliti, ko se dobro pozhúti; móramo odkritoferzhno sheléti, de bi mu bilo tudi v' prihódnje dobro; mu móramo pomagati, de se bo dobro imel; in ga perferzhno milováti, ako se ne pozhúti dobro, bódi fi na telésu ali na dushi. Zhe je nash blishinj v' nadlógah, in pomanjkanje terpí, nam je dolshnost usmiljenim biti, in mu po svoji môzhi s' kerfhanfko ljubésnijo dobrót skasováti, de se dóbri Bog tudi nas ob dnévu sfiske usmili.

V. Sakaj nam je dolshnost ravnozhutje iméti nad frézho blishnjiga?

O. Kér smo boshji otrozi, móramo ravnati kakor Bog; Bog pa imá s' nami ozhétovo ravnozhutje, in je usmiljen; kér smo kristjani, móramo ravnati kakor Jesuf; Jésuf se je pa v' dar pernésel sa nashe svelizhanje, in njemu damò jésti v' lazhnim, njèga oblázhimo v' nágim; kér smo udje zérkve in zerkvéne drushbe, móramo k' frézhi flédnjiga perpomôzhi; vsi smo bratje v' Jesufu; êdin shiví od drugiga, kakor na telésu en ud od drugiga. Boshja sapoved je, de blishnjiga ljubimo, kakor samí sebe; mí pa prav radi imámo, zhe se drugi nad nas ho frézho veselé, zhe nam k' nji perpomórejo, nad nashim terpljenjem ravnozhutje imájo, in nam v' nadlógi na pómozh pridejo. Torej pravi s. Pavl: Veselite se s' veselimi, in jokajte s' jokajózhimi.“ Rimlj. 12, 15.

V. Kaj je kerfhanfkimu ravnozhutju nasprótno?

O. Ravnodétnost, nevoshlivost, veselje nad fhkodo blishnjiga, hudôbnost, lákomnost in terdofèrzhnost.

V. Kteri dóbri naslédki isvirajo is kerfhanfki ravnozhutja?

O. Ako kristjani nad frezho svojiga blishnjiga perferzhno ravnozhutje imájo, in édin drugimu v' révi perstópijo, se veliko dobriga storí, kar bi se szer opustilo; sa tó bo Bog hvaljen in v' svojih otrozih povelizhan; ljudjé imájo veselje nad kerfhanfko véro, ki jih takó ravnáti uzhí; shivljenje je veliko loshéji in priyétnishti; mí se tolikanj bolj veselimò nad dóbrim in nad svojo frézho, zhe se drugi s' nami veselé; nadlóge loshéji prenashamo, zhe nam jih drugi prenashati pomágajo, in zhe nashe serzé v' ravnozhutji blishnjiga tolashbe najde; kateri blishnjiga v' refnizi ljubi, sam sebe v' zhafti imá, njega vsi ljúbijo in on tudi svojimu blishnjimu zhaft skasuje. Ljubésin, ktera je sa réf kerfhanfska, je perpravljajenje sa nebésa, kjér ljubésin ostáne vékoma, in kjér bo Gospód vsako dóbro délo poplazhal.

V. Sakaj so veselje nad nesfrézho blishnjiga, nevoshlivost in neusmiljenje, shtrafinge vrédne in ostudne?

O. Kdor imá veselje nad nesfrézho blishnjiga, kdor je nevoshliv in neusmiljen, se ves odvérne od Bogá in od tistiga duhá, ktéri naj boshje otroke navdája; on se navsáme duhá shkodesheljniga in nevoshliviga hudizha; on satají véro, kér bres ljubésni ni prave vére; on sebi in drugim ljudém shivljenje grení; on terpézhiga she bolj satíra, in odteguje veselímu priyétné toláshbe; on ponezhaftí samiga sebe, in bo povsod sanizhevan; on ni vrédin v' kraljestvo vézhne ljubésni priti, kjér nima nobenih prijatlov, kér fi v' tem shivljenji ni nobenih prijatlov sa vézhnost naprávil. „Sodba bres usmiljenja bo prishla nad tistiga, ktéri ni usmiljenja skasal; usmiljenje pa preseshe sodbo.“ Jak. 2, 13. Velíkrat sapéljeta ne-

voshlivost in shkodosheljnost v' grôšne pregréhe, ktere veliko nesfrézsh nasléduje.

§. 31.

Dopadlivošt in postréshnost.

V. Ktére ljudi imenujemo dopadlive in postréshlive?

O. Tistiga, ktéri rad po vólji drugih ljudi (v' *perpufshenih rezhéh*) ravná, in je vselej volján in perpravljen, vsakimu postrézhi, kterikoli njegóve pomózhi potrebúje.

V. Kdo nam je dal nar lépsshi sgléd postréshlivosti, ki ga móramo posnémati?

O. Jesuf Kristuf, ktéri se je sa naf v' dar pernésel, in je rekel: „Ktéri hozhe med vami vézhi biti, naj bo vash flushábnik. In ktéri hozhe med vami pervi biti, naj bo vash hlapez. Ravno kakor Šin zhlovékov ni prishel, de bi se mu stréglo, temuzh de bi strégel, in dal svoje shivljenje v' odreshenje sa njih veliko.“ Mat. 20, 26-28.

V. Ali nam je dolshnóšt do vsaktériga postréshlivim biti?

O. Je dolshnost, sakaj 1) druga sapoved v' postávi velí blishnjiga ljubiti, kakor samí sebe, in mu to storiti, kar samí radi imámo; 2) smo kakor kristjani dolshní sgléd Jesusa Kristusa posnémati. Ali hlapez svojimu sohlapzu ne bo stóril, kar je Gospód hlapzam stóril? Hlapez ni zhes Gospóda.

V. Ktéro pobóshno misel naj kristjan imá, ko je do svojiga blishnjiga postréshliv?

O. On naj se naméni takó ravnáti, kakor je Bogú dopadlivo, kakor druga vélika sapóved v' postávi ukasúje, kakor je Jesuf s' svojim lastnim sglédam uzhlil, kakor zhasť keršhanske vére

in svésa, ki je med námi in našim blishnjim, pravizhnost, ljubésin in hvaléshnost térjajo, kér en zhlovek drugiga potrebúje, kakor na telésu en ud ne more bres drugiga ostati.

V. Ali smémo drugim tudi v' húdim ustrézhi?

O. Ne smémo; sakaj Bogá móramo bolj ljubiti, in bolj bati se ga, kakor ljudi; kdor drugim v' hudobii ustréshe, ne rasodéva ljubésni, ampak sovrashtvo do Bogá.

V. Kdaj móramo dobrovóljnošt poséбно spolnovati?

O. Ob zhasu poséбne ali vosóljne potrebe, v' bolésnih, v' nefrézhi, ob zhasu vojske, dragíne.

V. Ktéri dóbri naslédkí is téga isvirajo, zhe so ljudjé dobrovóljni édin do drugiga?

O. Bogú se skasúje hvala, zhasť vére se svikshúje, tésha shivljenja se polajsha, kér édin drugimu bréme nositi pomága; velíko dobriga se storí, kar bi se szer opustilo; velíko húdiga se odverne, kar bi se szer sgodilo. Hísha in soséška si zhasť nabírata pred Bógam in pred svétam, kjér so ljudjé édin do drugiga dobrovóljni, kakor mórajó kristjani biti, kteri vsi so bratje med seboj, kér imájo vsi eniga ozhéta v' nebésih, in so vsi poklizani, med seboj ljubiti se vékomej. S' dobrovóljnoštjo se drugim perkúpimo in dobrovóljnemu tudi óni radi ustréshejo; priyatlov si s' tem naprávljamo ne le sa ta svét, ampak, kar je poséбно imenitno, sa uni svét, kjér priyatlov potrebújemo, de nas bodo sprejéli.

§. 32.

Kléro zhasť de je kristján svojimu stanu, svoji stárosti in svojimu spôlu, kakor tudi stanu, spolu in starosti drugih ljudi dolshan.

V. Zhigava sta nebó in semlja, in vse, kar je v' njih?

O. Nebó in semlja sta Gospódova.

V. Komú se dásta semlja in zhlovéfhki rod permériti?

O. Velíkimu kraljestvu ali velíki hifhi, ki je Bog njih Gospod, kralj in Ozhe.

V. Kaj je Bog storil, de bi se v' njegovim kraljestvu in v' njegóvi hifhi vse po rédu, ki ga je on odkásal, godílo?

O. Bog je vsaktérimu zhlovéku méstize odlózhil, v' ktérim naj déla; to je: Bog je ljudi in stanóve raslózhlil, de bi se po boshji volji vse srédama godílo; sakaj ako vsaktéri stan svoje dolshnósti svestó spolnúje, se vse stori, in na svétu se dobro godí; ljudjé so dovóljni, oní bodo plazhilo v' nebésih prejéli, in boshje kraljestvo se svekshúje.

V. Kaj je stan ali pokliz?

O. Méstize sa délovnost, ki ga je Bog s' dolshnóstmí vréd zhlovéku odkásal.

V. Ali samórejo vsi stanóvi enáki biti?

O. Ne samórejo; temuzh kólikor opravlil je v' boshji hifhi, tóliko stanóv móra tudi biti; in satórej so tudi visóki in niski stanóvi, ker so bolj in menj imenitne opravila, ktére mórajo vse storjéne biti. Jesuf právi, de je tù ravno taka, kakorfhina je f' zhlovékam, ki se hozhe v' ptujo deshelo spuštiti, poprej pa svoje stréshnike fklizhe, in flehernimu opravílo odlózhi; torej je enimu velíko, drugimu malo isrózhlil, kakor jih je sprevidil. Mat. 25, 14-30. „In flushbe so mnogotére, Gospod pa je édin.“ I. Kor. 12, 5. „Kakor imámo v' enim teléfu velíko udov, vsi udje pa nimajo ravno tistiga opravíla; takó naf je velíko eno teló v' Kristusu, fleherni pa smo eden drugiga udje v' Kristusu Jesufu Gospódu nashim.“ Rimlj 12, 4. 5.

V. Ali je vsak stan zhaštitliv? in kaj móramo v' vsakim stanu zhaštiti?

O. Vsak stan je zhaštitliv, kér je po boshjim povêlji postavljen; in v' vsakim stanu moramo Bogá in boshjo voljo zhaštiti, akoravno ljudjé nad seboj nápoke imájo, in svojih dolshnóšt ne spolnújejo.

V. V' zhim so si stanóvi enáki?

O. V' tem, de so vsi stanóvi po boshjim povelji postávljeni, in de zhlovek v' vsaktérim stanu Bogú slúshi, ako le s' stánam sklénjene dolshnóšti is pobóshniga naména, Bogú flushiti, spolnúje.

V. Sakaj ne smémo nobeniga stanú sanizheváti, ponezhaštiti ali savíditi (*nevošhlivi biti*)?

O. Kér so vsi stanóvi od Bogá postávljeni, kér v' vsaktérim stanu Bogú slúshimo, kér bo Bog v' sòdbi vsakimu po njegovih délih povèrnil, in od tistiga, ktérimu je veliko isrózhil, tudi veliko térjal. To je toláshba sa ljudi niskiga stanú, in opomín sa ljudi višhjih stanóv. Sadnjizh se tudi tišti hudó rassháli, ktériga stan se saframúje.

V. V' zhim obstoí pobóshnost po stánu?

O. V' tem, de vsaktéri zhlovek dolshnóšti svojiga stanú is téga dóbriga naména spolnúje, de hozhe boshjo vóljo spolníti; sakaj le en Gospód je, ktérimu slúshimo, in „nihzhe ne móre dvéma Gospódama flushiti,“ kakor govori Jesuf per s. Mat. 6, 24.

V. Komú zhašt skasújemo, ko svoj in drugih ljudi stan v' zhašti imámo?

O. Bogú, kér on je ljudi mnogotérih stanóv stvaril, in kér „on ne gléda na imenitnost ljudi,“ kakor s. Pavl pravi. Rimlj. 2, 11.

V. Kogá zhlovek rassháli in ponezhašti, ko svoj in drugih ljudi stan ponezhašti?

O. Bogá, kér ſ' tem boshjo narédbo grája, in boshji volji soper govori.

V. Kdaj svoj ſtan v' zhaſti imámo?

O. Ako ſmo s' njim dovóljni, in ſe v' opravi-la drugih ljudi ne vtíkamo; ſakaj ſ. piſmo pravi: „ſin moj! ne vtikaj ſe v' mnogotére rezhí (*ki tebe ne ſadévajo*). ſirah. 11, 10. Tolikanj bolj v' Bogá ſvoje ſaupanje ſtávi, in oſtáni v' ſvojim poklízu.“ ſirah. 11, 22. „Vſak naj oſtane v' ſtanu, ki ga je Bog va-nj poklizal.“ I. Kor. 7, 20. Zhlovek tudi ſvojimu ſtanu zhaſt ſkaſuje, ako njéga dolſhnóſti ſ' pobóſhnim in poſhtenim ſerzam ſpolnúje, v' zhaſt ſvojimu ſtanu ſhiví, in vſe ſvoje mozhí s' mirnim ſerzam na ſvoj poklíz obrázha, de tóliko dóbriga ſtorí, in na ſvétu toliko húdiga odvérne, kolikor mu je po njegovim ſtanu mógózhe. Zhlovek zhaſtí ſvoje rokodéſtvo, zhe ga poſhteno déla.

V. Ktéri koríſt ſi zhlovek perdobíva, zhe ſvoj ſtan takó zhaſtí?

O. On je veſél v' ſvojim ſerzu; on imá zhaſt pred ſvétam; on v' dóbrim ráſe in bo plazhílo v' nebéſih prejél. „ſakaj vſakimu, ktéri imá, ſe bo dalo, in bo obilno imel;“ to ſe pravi: Kdor talente, ki jih je od Bogá prejél, dobro obérne, v' dóbrim ráſe, in Bog mu bo vézhne ſakláde iſrózhil. Mat. 25, 29.

V. Kákó kriſtjan ſvoj laſtni ſtan ſháli in po-nezhaſti?

O. Ako on s' ſvojim ſtanam ni dovóljin in ga grája; ako dolſhnóſti ſvojiga ſtanú opúſha in ſe v' rezhí drugih ljudi vtíka; ako bres dobriga naména in le poſiljen déla; ako s' ſvojim ſaderſhanjem ſebe in druge, ki ſo enákiga ſtanú, po-nezhaſti, in perlóſhnoſt dajè, de drugi ljudjé nje-

gov stan grájajo; ako pohajkvanju stréshe in svoje talente sakóplje, kakor léni hlapez. Mat. 25, 18.

V. Ktéra shkóda isvíra is téga, zhe kdo svoj stan takó ponezhaští?

O. On pred Bógam shtrafinge vrédin postáne, in ne bo delésha imel vézhne fréžhe f' pridnimi prijatli boshjimi. Mat. 25, 30. She na tem svétu nima ne veselja ne zhaští; on sabréde v' sadèrge, potrebe in révshino; veselje do shivljenja, talenti, serzhnost in zhašt se védno smanjšújejo. „Kdor nima, mu bo she, kar se mu sdí, de imá, odvse-to;“ to se pravi: Kdor imá malo talentov, in jih verh tega dobro ne obèrne, bo zlo vse sgubil, in na sadnje ne bo nizh imel. Mat. 25, 29.

V. Sakaj je nápzžno, ako se en stan soper drúgiga vsdiguje in spúnta?

O. Š' takim raspèrtjem in odstópam stanóv od pokliza, ki ga je Bog sléhernimu stanu odménil, se na svétu od Bogá postávljeni réd prevèrne. „Bog ní Bog raspèrtja, ampak mirú.“ I. Kor. 14, 33. Ljudjé in opravila se smédejo; dóbro se opuští; hudobni ljudjé se napihújejo; nihzhe nikomur spodóbne zhaští ne fkasúje; serza se lózhijo; preganjanje, sovrashtva, nesfrezhe se vsdignejo. Mí smo pred Gospódam eno teló; f. Pavl pa pravi: „Na telésu naj ne bo raspèrtja, temuzh en ud naj fkerbí sa drugiga. In ako en ud kej terpí, s' njim vréd vfi udje terpé, in ako se en ud zhaští, se vfi udje s' njim vréd veselé.“ I. Kor. 12, 25, 26.

V. Ali zhloveku tudi raslózzhik spóla posébnih dolshností lépiga sadershánja nakláda?

O. To je de; sakaj Bog je raslózzhik spólov postavil, in je slédnjimu posébní namén odkásal? I. Mojs. 2, 18-25. 3, 13-20.

V. Kdaj kristjan svoj in drugi spol zhaſti?

O. Ako ſlédnji spol svoj pokliž pred ozhmí imá, in po njegovih dolshnóſtih ravná; ako nizh ne ſtorí, kar njegov spol v' framoto perprávi; ſakaj kar je ſa moſhki spol neſpodóbno, je ſhe veliko bolj neſpodóbno ſa ſhénſkiga, poſtávím: vpijaniti ſe, kléti, ponozhevati, goſtínze (*oſhtarije*) obíſkovati i. t. d. Dalje, ako en spol drugiga podpíra, kakor je Bog ukáſal; ako en spol ne ſapeljúje drugiga v' hudobijo, temuzh ga s' góvori in ſglédam bóljſha; ako en spol s' drugim kerſhanſko ravná, mu ſpodóbno ſpoſhtovanje ſkaſuje, ſe predèrſnoſt ſdershúje, ki obzhútje ſa zhaſt ſhalijo; ako ſe v' obléki framoshlivoſt in ſpodóbnoſt raſodéva; ako bolj Bogú, kakor ljudém dopáſti ſhelimò, in ſvoje lepòte ne ſtávimo v' nizhémerne rezhí, ampak v' bogabojézhnoſt in zhédnoſt.

V. Ali dobra obravnáva od naſ térja, de v' ſvojim djanji in nehánji tudi na ſvojo ſtároſt in na ſtároſt tiſtih porajtamo, ſ' ktérimi ſmo ſkupej?

O. Še vé de; ſakaj dolshnóſti in pravize ſe vſelej po ſtároſti ravnájo; kar ſe mladénzhu dobro podá, ali ſe mu vſaj ſa ſlo ne vsáme, je ſa bolj perlétniga doſtikrat neſpodóbno; kar ſe per mladóſti iſgovoriti da, ſe per vézhi ſtaróſti velíkrat kratko in malo iſgovoriti ne móre. S' vſako ſtároſtjo móramo s' nekako ſpodóbnoſtjo ravnati; kar mládiga zhloveka ne ſmé raſſhaliti, poſtavím: ſhtraſinge, ozhitanje, ſvarjenje i. t. d. hudó ſháli perlétne ljudí; raſſhaljenje mladih ljudí ni takó húdo, kakor raſſhaljenje ſtárih; mladi ljudjé ſe mórajo, ko ſo med ſtárimi, veliko bolj ſkerbno véſti.

§. 33.

Merilo sposhtovanja.

V. Kaj smo dolžni zhaštiti?

O. Kar je zhaštitlivo; sakaj f. pismo pravi: „Zhašt, komur gré zhašt.“ Rimlj. 13, 7.

V. Ali je vse zhaštitlivo, kar svet zhaští?

O. Ní; sakaj le to je zhaští in hvále vrédno, kar Bog potèrdi in zhaští. „Bratje! kdor se hváli, naj se v' Gospódu hváli. Sakaj ne kdor se sam hváli, je skufhen, ampak tišti, ktériga Bog hvali.“ II. Kor. 10, 17. 18.

V. Kaj je pred Bógam zhaštitlivo, in vselej zhaští vrédno?

O. 1) Imenítност, ki jo kdo imá kakor zhlovék in kakor kristján; sakaj zhlovek je boshji otrok, boshja stvar in Bogú opodobljèn; kristjan je s' dragó kervjo Jesusa sa vézhno shivljenje kupljen. 2) Zhaštitliv je tudi vsak zhlovéfhki stan; sakaj vsi stanóvi so od Bogá. 3) Zhaští vrédne so zhédnost, in sploh korišne déla, 4) in vézhi stárost.

V. Ali zhlovéfhká in keršhanska vrédnost, flushba, stan in starost zhaštitlivi ostánejo, akoravno nektéri ljudje nezhlovéfhko in nekeršhansko mislijo in ravnájo, in dolžnósti svojiga stanú in svoje starosti ne spolnújejo?

O. Ostánejo zhaštitlivi; sakaj v' zhlovékovivrédnosti in flushbi zhaštimò voljo in narédbo Bogá, ktéri bo od vsákiga zhlovéka odgóvor térjal.

V. Ktérim ljudém smo poséбно sposhtovanje dolžni?

O. Tistim, kateri imájo imenitno flushbo, in ktéri se v' svojim visokim ali niskim stanu sa osrežhenje svojiga blisnjiga s' goréžnostjo in délovnostjo poséбно trúdiyo. Takó pravi, pošávím f.

Pavl: „Mášhnikí, kí s' lépim sglédam svétijo, so dvojne zhaští vrédni; slasti kteri se trúdijo v' befédi in poduzhênji.“ I. Tim. 5, 17. „Imenitni, in sodníki, in mogózhni so zhaštítlivi; in ní ga vézhiga od njéga, ktéri se Bogá bojí.“ Širah. 10, 27.

V. Sakaj smo dolshni, tiste sošébnó zhaštiti, ktéri so bogabojézhi, dobrodélni?

O. Dolshnóšt je, tiste zhaštiti, ktére Bog zhaští; dobrodélna vólja pravizhniga se f' tem poterdúje in svikshúje; veselje, dobrih dél dopernáshati, se perhranjuje; in dóbro se mnóshi k' svelizhanju ljudi, defirávno dóbriga ne smémo nikoli savolj zhaští délati. Kdor ne zhaští, kar je zhaštítlivo, stan in pravo saflushenje, rassháli Bogá, zhlovékovo vrédnošt in zhédnošt; on rasodéva mlazhno, nehvaléshno in sovráshno serzé; njemu ni mar ne sa Bogá, ne sa ljudi.

V. Kaj je ostúdno?

O. Kar Bog sovráshi in stúdi; nejevéra, bresdúshnošt, hudobija, postópanje, terdosèrzhnošt in neufmiljenje.

V. Kaj fi je misliti od zhlovéka, ktéri hváli in zhaští, kar je studénja vrédno; in ktéri ne zhaští vrédnošti, stanú in saflushenja zhlovéka, ampak njéga bogastvo in oblazhilo?

O. Tak zhlovek je neframin perlisnjenz; on Bogú soper govórí, on rasshali zhédnošt in pravo saflushenje; on mnóshi húdo, kér napúhu in smótam malopridnih neúmneshev stréshe. Š. písmo pravi: „Ne sanizhuj ubógiga, kí je poshtèn, in ne povíshúj bogátiga, kí je hudôbin.“ Širah. 10, 26.

V. Ali smémo savolj tega malopridne ljudi rasshaliti?

O. Ne smémo; pa jih tudi ne v' njih smó-

tah poterditi; dostikrat je dobro in mogózhe, jim rêzhi, de nad njimi sanizhújemo, kar je sanizhevanja vrédno.

IV. Poglavje.

Od sadershanja ljudí, ki mórajo fkupej shivéti.

§. 34.

Sakaj de so ljudjé, ktéri fkupej stanújejo, poséбно dolshní, med seboj sposhtovati se.

V. Ktéri ljudjé imájo vsakdanjo in blishnjo perlóshnost, med seboj ljubiti in zhaštiti se, in drúgo véliko sapóved spolnováti?

O. Tífti, ktéri v' eni hifhi fkupej prebivajo, in se k' eni drushíni fhtéjejo; tí so otrózi in starfhi, bratje in sestre, pôlli in gospodárji, ali uzheníki (*mojstri*).

V. Sakaj imájo tí, ktéri mórajo vkupej shivéti in stanováti, poséбно dolshnost, med seboj ljubiti in zhaštiti se?

O. Ker 1) boshja sapóved pravi: „Ljubi svojiga blishnjiga, kakor sam sebe;“ in so tedaj ljudjé, ktéri mórajo v' eni hifhi vkupej shivéti, tudi po besédnim pomenu nar bolj blishnji. 2) Kér imájo taki ljudjé êdin do drugiga poséבne dolshnosti, in so med seboj po natóri in po véri bolj tesnó sklénjeni. 3) Kér fi s' ljubésnijo in per-

ljúdnostjo to shivljenje in tesháve stanú slò polájs'hajo, in vsak dan skufiti utégnejo, kakó dobro de je, ako se ljudjé med seboj ljúbijo, zhašté in fi èdin drugimu persánashajo; in pa tudi, kako teshávno de je to shivljenje, ako se ljudjé s' svojimi tèrmami in strástimi èdin drugiga nadlégovalo. 4) Kér se s' ljubésnijo in perljúdnostjo vsak dán bres'htevilnih prepírov in neprijétnost, kréga in raspértja odvèrne. 5) Kér to lépi sgléd in zhašt vére térjata. 6) Ker je tó ozhitna vólja boshja, in kér ne móremo ondi Bogá zhaštiti, ne k' njemu vesélo moliti, kjér se vse skósi krégajo in prepírajo, kjér se le kletvine in nesrámne iména flíshijo, f' ktérimi se ljudjé okladajo. 7) Ker tisti, kteri imájo dolshnósti èdin do drugiga, in se med seboj vender ne ljúbijo, she veliko menj tiste ljúbijo, do kterih nimajo posébnih dolshnósti. 8. Kér noben zhlovek ni bres nápak, in kér se sdráshene strásti le s' ljubésnijo, véro, bogabojézhnostjo in s' spóshtovánjem potoláshiti dajó.

V. Kakó f. písmo to dolshnósti nasnáni?

O. „Ako pa kdo sa svoje in slasti sa domázhe nima fkerbí, je véro satájil, in je hujshi od nevérnika.“ I. Tim. 5, 8. „Eden drugiga breména nosíte, in takó bote dopolnili Kristusovo postávo.“ Galazh. 6, 2.

V. Kterih nápak se mórajo tisti poséбно varvati, kteri mórajo vkupej shivéti?

O. Prepírnosti, zhmernosti, togôte, sapelevánja, prevsétnosti, svojoglávnosti, jesízhnosti in podpíhovánja i. t. d.; sakaj is téga prav veliko húdiga isvíra; hífhni mir se kalí; se vsdignejo prepíri, nesaúplivost, sumlívost, neprijasnost, sovrashtva, samopáshnost, framôta, mlazhnost do

Bogá, do molitve in do boshje flushbe; serza drugih ljudi se nam odvèrnejo; opravila se ne opravljajo ne s' veseljem, ne f' pridam.

V. Sakaj je napzhno to, kar se domá sgo-dí, drugód práviti, in vse, kar smo drugod slishali ali vidili, domá perpovedovati?

O. Kér is take jesízhnosti velíko hudiga isvíra; sumlivost, obrekovanje, sovrashtva, raspertja. Tak jesízhnik se ne móre sa priyatla iméti, ampak sa ogledovávza in isdajavza, ki se ga ogiblremo in ga stúdimo; on níma ne pámeti ne vére.

§. 35.

Kitéro sposhtovanje so kershanski sakónski ljudjé svojimu stanu, sami sebi in êdin drugimu dolshní.

V. Sakaj je Bog sakónski stan postávil?

O. De bi se med ljudmi kershansko sader-shanje obvarovalo; de si mosh in shena êdin drugimu pomágata, in de se otrôzi po kershansko obravnávajo.

V. Š' zhim je Jesus ta stan poséбно posvétíl?

O. Jesus je sakónsko savéso k' sakramentu povsdignil, in jo sa podóbo svoje savése f' zerkvijo nasnánil. (*Sakónska savésa*) „je velika skrivnóst; rezhem pa, v' Kristufu in v' zérkvi.“ Efesh. 5, 32.

V. Ali so sakónski ljudjé dolshní svojimu stanu zhaft skasovati?

O. To je de; kér je njih savésa od Bogá postávljena, od Kristufa posvezhena, po poménu svéta, in po naménu imenítna.

V. Kdaj kershanski sakónski ljudjé svojo savéso v' zhafti imájo?

O. Ako svoj stan sa svétiga imájo, in ako ga tudi sa rél svetó dershé; ako se v' njem takó

sadershé, kakor je keršhansko in prav; áko s' svojim sadershanjem Bogá zhašté in se njegovih sapóved dershé; ako se med seboj ljubijo, se nikoli ne sapušté, temuzh si êdin drugimu sveštó pomagajo; ako s' lépim sadershanjem, s' mirnostjo, s' dóbrim obravnóvanjem otrók, f' pravizhnim hishovanjem in s' lépim hishnim rédam vfi foséfski zhašt in veselje déljajo in lép sgléd dajejo. „Sakon naj bo per vfih v' zhašti.“ Hebrej. 13, 4.

V. Ktéro zhašt naj shena móshu fkasúje?

O. Shena naj moshá sa svojiga poglavarja imá, in kakor téga zhaští; naj mu bo prava pomozhníza, in v' vfih perpušhênih rezhéh pokórna, kakor f. Pavl uzhi. Kolof. 3, 18. „Sakaj mosh je glava shene, kakor je Kristuf glava zérkve. In je svelizhar njeniga teléfa.“ Efesh. 5, 22. 23. „Shena naj spofhtuje svojiga moshá.“ Efesh. 5, 33.

V. Ktéro zhašt je mosh svoji shêni dolshán?

O. Mosh móra svojo sheno sa njemu od Bogá dano pomozhnízo iméti, torej s' njó s' ljubésnijo, pametjo in spofhtevanjem ravnáti, ji pomagati, jo s' shíveshem preskerbêti, njé premoshenja ne sapravljati, ji v' vfiim dóbrim s' lépim sglédam svetíti; in ne smé nizh govoriti in nizh storiti, kar bi sanizhevanje na snanje dajálo. „Moshjé, ljubite svoje shené in ne bodite zhmer-ni do njih.“ Kolof. 3, 19. „Spofhtujte svoje shené, kakor slabshi shénski spol, in kakor sodelésh-nize gnade shivljenja; de vashe molitve ne bodo sadersheyáne.“ I. Pet. 3, 7. Slásti moshu pravi f. Pavl: „Ako pa kdo sa svoje in slásti sa domázhe nima fkerbí, je véro satájil, in je hujshi od nevérnika.“ I. Tim. 5, 8.

V. Kakó sakonski ljudjé ponezhašté sebe in svoj stan?

O. Ako posábiijo, de mórajo v' sakónskim stanu svetó shivéti; ako s' rasujsdánostjo, raspèrtjem, sapravljánjem in s' neskerblivostjo sa svoje otroke slab sglèd dajèjo; ako shena s' svojim moshem sanizhlivo ravná; ako mu ni pomozhniza, ampak je le nefrézha sa hifho; ako mosh s' svojo sheno neprijasno in nespámetno ravná; ako se med seboj krégata in f' primki okládاتا.

V. Sakaj je tako sadershanje pregréfhno?

O. Maloprídni sakónski ljudjé rasshálijo Bogá, so nehvaléshni do boshje narédbe; oní ovrázhajo od Bogá postávljeni réd; délajo nezhaft véri; oskrúniijo svetóšt sakramenta; so nefrézhni na tem svétu, se êdin drugiga nefrézhniga délajo; si ozhitno framôto nakópljejo; pohújshajo vso sofésko, sapéljejo otrôke, ki jim jih je Bog isrózhil, de bi jih sa ta in uni svet obravnáli; sadnjizh tudi pred Bógam velíkih gréhov krivi postánejo, ktéri jim pred Bogam teshko sodbo napravljajo.

§. 36.

Od sposhtovanja, ki smo ga otrokam dolshní, in ki so ga otrôzi êdin drugimu dolshní.

V. Kaj móramo v' otroku sposhtovati?

O. Njegóvo vrédnost, kér je otrok boshji, in od Jesufa Kristusa s' drago zéno odkupljena ovza; kér mu je takej na svétu kdey velíko dóbriga storíti odménjeno; in kér je poklizan k' vézhnimu shivljenju v' nebéshih. Torej je Jesus rad otroke k' sebi sklizováł in je rékel: „Takih je nebéshko kraljéstvo.“ Mat. 19, 14.

V. Ktéro zhaft fkasúje sam Bog otrôku?

O. Nebéshki Ozhe je po Jesufu otroke sa svoje otrôke vsél, ter jim vézhno shivljenje perprávil; Jesus, Šin boshji je terdil: „Refnizhno vam

povém, ako se ne spreobernete, in niste kakor otrozi, ne pojdete v' nebeshko kraljestvo. Kdor kóli se tedaj ponísha, kakor ta otrok, ta je vezhi v' nebeshkim kraljéstvu.“ Mat. 18, 3. 4.; on nam jih je tedaj v' sglèd ponishnosti postávil. „Kdor pa pohujšha ktériga téh malih, ki v' mé vérujejo, bi mu bilo bólje, de bi se mu obéfil mlinšk kamen na vrat, in bi se potópil v' globozhino morjá.“ Mat. 18, 10.

V. Ali je ubóg otròk pred Bógam v' manji zhašti, kakor bogat otrok?

O. Kratko nikar; sakaj tudi ubógi otròzi so boshji otròzi, ovzé Jesufa Kristusa, déleshi vézhniga shivljenja, utégnejo in mórajo na svétu korístni biti, in tudi njim so ángeli v' varstvo odlóženi; in zlò kolikanj bolj je kateri otrok na tem svétu sapušhen, bolj naj se dersbí svojiga Ozhéta v' nebéfh; in nebéfhki Ozhe ga spréjme v' svoje varstvo.

V. Kdaj otròk sam sebe v' zhašti imá?

O. Otrok níma v' zhašti samiga sebe, ko je prevsétin savolj stanú, dnarjev in oblazhíla, in ko fi savolj ubóshtva ne persadéva prav velíko dóbriga nauzhiti se, de bo kdej shivesh in zhašt imel na svétu: temuzh takrat v' zhašti imá samiga sebe, ako imá pred ozhmí svojo vrédnost kakor zhlovek, kristján, boshji otrok, in svoj namén sa ta in uni svét; ako se tako sadersbí, de Bogú in ljudém zhašt in veselje déla, se rad puští obravnováti in poduzhiti sa to shivljenje in sa nebéfa; ako rad obiskúje zérkev in shólo, in se is mladiga vádi, krùh flushiti fi; ako svoje starfhe in prédnike zhaští; sakaj ta zhašt tudi otroka sadéne pred Bógam in pred ljudmí. „Po sadershanji otroka se sposná, zhe so njegóve dela zhiste in poshtene.“

Preg. 20, 11. Šalomon pravi, de je shé njegóve dní v' pregóvor prishlo: „Mladénzh ne bo od svojiga navádniga pota, tudi v' starosti ne, odstópil. Preg. 22, 6.

V. Ali so otrôzi dolshní sami sebe spofhtovati?

O. To je; sakaj Bog je otrokam veliko zhašt skasal, de jih je sa svoje otroke vsél; otròk tedaj, ktéri fi tega v' sèrze ne vtísne, samiga sebe sanemári, poduzhenja ne ljubi, Bogá in ljudi ponezhaští, rasshali ljubésin, ki mu jo Bog in ljudjé skasújejo.

V. Kakó se ubógi otrôzi sami sebe ponezhašté?

O. Ako pasábijo, ktero vrédnost in ktéri namén imájo sa ta in sa uni svét, in ktéro zhašt jim sam Bog skasúje; ako radi postópajo, in rajshi vbogajme prófijo, kakor mólijo; ako v' zérkev in v' shólo hoditi opúshajo, na lépo opominovanje ne porájtajo, in se neperljúdniga sadershanja navádijo.

V. Ktéro spofhtovánje so fi otrôzi med seboj skasovati dolshní?

O. Otròk móra otroka, kakor boshjiga otròka, kakor blishnjiga in sodélesha nebés spofhtovati in ljubiti; otrôzi mórajo êdin drugimu lép sgled dajati; otrôzi pa, ktéri êdin drugiga sanizhújejo, nadléshevajo, pregánjajo, v' pohajkvanje in gréh sapeljujejo, se êdin drugiga ponezhašté, in nezhašt délajo tudi Bogú, Ozhétu vsih otrok, in Jesusu svojimu vesóljnimu Odresheniku, in angelam svojim nebéshtkim prijatlam.

V. Ali sméjo otrozi kej prodati ali saménjati?

O. Ne sméjo; sakaj otrôzi niso gospodarji tistiga, kar imajo; tudi ne posnájo vrédnosti kake rezhí, in bi tedaj utegnili goljfani biti, ali

druge enako nevédne goljfatí. Otrôzi mórajo v' zhaſti iméti, kar ſe jim je dalo.

V. S' zhem ſe pregreſhimò ſoper ſpoſhtovánje, ki ſmo ga otrokam dolshní?

O. Pregréſhno je ſoper ſpoſhtovánje, ktero ſmo otrokam dolshní, ako jim ſmert ſhe-
limò, in ſe nad njih ſmertjo veſelimò; ako jih bolj ſa ta ſvét, kakor ſa nebéſa obravnávamo; ako jih prevsétnoſti vádimo ſavolj ſtanú, dnarjev in oblazhíl; ako jih ne uzhimò bogabojézhnoſti, ampak mlázhnoſti, raſujsdánnoſti in nevére; ako jih s' beſédo ali s' djanjem v' húdo ſapeljújemo; ako njih ſdravje in kerſhanſko obravnávo v' némar púſhamo, jih v' ſhólo in v' zérkev ne poſhíljamó, in jim puſtimò po zéſti in po úlezah poſtópati in vlázhiti ſe; ako jih ſanizhújemo, s' njimi neperljúдно ravnámo, in ſe nad njimi nóſimo; ako zlo nizh nad njimi ne poterpimò, vſe hudó ſhtraſamo, kar bi ſe morbiti otroku preglédati ſmélo; ako jim, kér ſo vender otrozi boſh-
ji, neperljúдне in nezhédne iména dajémo, jih vprizho drugih bres potrebe oſramotimò, raſſhálimo, shálimo, krégamo, ponishújemo in njih otrózhjo ſerzhnoſt ſmanjſhújemo; ako ſi ſtarſhi s' ſvojim ſlabim ſadershanjem in goſpodovanjem nezhaſt nakopávajo; ſakaj nezhaſt ſtarſhev ſadéne tudi otróke.

V. Sakaj je pregréſhno do otrók takó ſaderſhati ſe?

O. Kér ſ' takim ſadershanjem tiſte ſanizhújemo in v' nemar púſhamo, ktére nam nebéſhki Ozhe kakor ſvoje otróke perporózha, ktére Jeſuf kakor ſvoje ovze ljúbi, in ktére nebéſhki duhóvi várujejo; kdor otroka ſanizhúje in v' némar púſha, ſaduſhí vſe dóbro, ktero bi bil ta

otròk, ko bi bil bolje obravnavan, zhaš svojiga shivljenja stòril, on je morbiti vsròk njegóviga vézhniga pogubljenja.

V. Kaj od téga pravi f. písmo?

O. Jesuf pravi: „Kdor sprejmè ktériga takiga otroka v' mójim iménu, mene sprejme.“ Mat. 18, 5. Kdor tedaj ktériga otroka sanizhúje, sanizhúje vesóljniga Ozhéta v' nebésh, in Jesufa, ktéri se nam je v' keršhanskim otròku perporózhil; on sanizhúje ljubésin angelov várhov; on sadufhí vse dóbro, ktéro bi kdej otròzi k' zhašti boshji, k' veselju ljudí in k' svoji srezhi, storili; is déleshev nebés postanejo otròzi zhašniga in vézhniga pogubljenja. Torej právi Jesuf: „Kdor pohújsa ktériga téh malih, ki v' mé vèrujejo, bi mu bilo bolje, de bi se mu obéfil mlinfk kamen na vrat, in bi se potópil v' globozhíno morjá.“ Mat. 18, 6. In f. Pavl pravi stárfhem: „Ozhétje, nikar ne drashíte svojih otrók k' serdu, de jim serzé ne vpáde;“ Kolosh. 3, 21. „temuzh isredíte jih v' starhu in svarjenji Gospódovim.“ Efesh. 6, 4.

§. 37.

Ktéro sposhtovanje de so otròzi svojim starshem in predstarshem (stárimu ozhétu in starri materi) dolshní?

V. Kaj sapové zhetèrta sapóved boshja?

O. „Sposhtuj svojiga ozhéta in svojo mater, de bosh dolgo shivel na semlji, ktéro ti bo dal Gospod tvoj Bog.“ II. Mojs. 20, 12.

V. Sakaj je Bog otrókam, kteri svoje staršhe sposhtujejo, svoj posébní shégin, srezho in dolgo shivljenje obljubil?

O. De otrókam pokáshe, kolikanj de mu je na tem leshézhe, de se ta sapóved spolnúje;

in de otrôke opomni, svoje staršhe fkerbno spofhtováti. „Spofhtuj svojiga ozhéta in svojo mater; to je perva sapóved, ktéri je bila obljuba perštávljena.“ Efesh. 6, 2, „Dobróta, ki jo skashefh svôjimu ozhétu, ne bo posabljena.“ Širah. 3, 15.

V. Kaj shúga Bog v' svétim písmu tístim otrokam, ktéri svojih staršhev ne spofhtujejo ali zlò gerdó s' njimi ravnájo?

O. Takim otrokam shuga Bog nefrézho. „Kdor svojiga ozheta ali svojo mater preklinja, naj njegova luzh ugáľne v' frédi temè. Delèsh, ki je po njem v' sazhétku hrepenil, na sadnje ne bo imel shégna.“ Preg. 20, 20. 21. Kdor svojiga ozhéta saframúje, in mater, svojo porodnízo, sanizhúje, naj mu krókarji per potókih ozhí iskljújejo, in mladi ôrli naj jih snedó.“ Preg. 30, 17. Kdor svojiga ozhéta ali svojo mater preklinja, bodi umorjèn, njegova krí naj pride zhes-nj; svojiga ozhéta in svojo mater je klél. III. Mojs. 20, 9.

V. Kako se mórajo otrôzi do svojih staršhev sadershati, de jim bodo po boshji vólji spodóбно spofhtovanje fkasováli?

O. Otrôzi mórajo svojim staršhem v' vřim, kar ni gréh, pokórni biti, in szer s' vesélim řerzam. „Otrôzi! bódite staršhem v' vřim pokórni, sakaj to je Gospódu vřhézh.“ Kolofh. 3, 20. Otrôzi mórajo svoje staršhe v' řerzu spofhtováti, in to tudi s' besédo, s' obnáľho in s' djanjem na snanje dajáti; ôni se mórajo vřiga fkerbno varvati, kar bi staršhem spodobno zhařt v' besédi, v' obnáľhi in v' djanji krátiti utegnilo; ôni se mórajo shivljenja svojih staršhev veseliti, njim shivljenje poláľřhati, in se hudôbnih sheljá, de bi umèrli, fkerbno varvati. Oni jim mórajo dóbro s' dóbrim povrazheráti, in Bogá profiti, de jih ohráni, in

jim ljubésin povèrne, ki so jo otrokam skasováli; oni se mórajo varvati svojim staršhem kako húdo besédo rêzhi, sakaj Bog slišhi in štúdi takiga nehvaléshniga otrôka; oni mórajo vedno prijasno in ljubesnivo s' njimi ravnáti, in se vsáke neperljudne beséde in odgovora várvati, de se staršhi ne shálijo, in v' britkosti svojiga serzá otrôka pred Bógam ne tóshijo. Oni mórajo od svojih staršhev vselej spodobno govoriti; sakaj kdor od ozhéta ali mátere hudó govori, ali le natólzvanje obudúje, rassháli spofhtovanje, ktéro jim gré, in ponezhaští sam sebe. Otrôzi se mórajo tako sadèrshati, de staršhi nad njimi vesèlje in zhašt došhivé, sakaj dóber otrók je zhašt staršhev; kakor je naspróti hudôbin otrók nezhašt in britkóšt staršhev. Oni se ne smejo nikóli svojih staršhev framováti, ako so ravno morbiti v' imenitnišhi stan štopili; sakaj to sháli staršhe, in kdor to štorí, je od hudôbniga napúha navdan, kteri ga pred Bógam in pred ljudmí v' veliko framôto perprávi. Otrôzi ne sméjo svojih staršhev nikóli sapuštiti, kér so se postárali ali so obóshali, temuzh jih mórajo do kónza ljubesnivo in dobrovóljno podpirati, de jih bodo ob smèrti blagoslovíli; oni mórajo njih sadnjo vóljo natánko spolniti, in jim po tem takim tudi she po njih smerti spofhtovanje in pokórshino skasováti. Takó je pobóshni Egiptovški Joshef s' svojim stárim ozhétam Jakobam ravnál, in Bog je njegóve otroke oblagodáril. Jesuf je na krishi sa svojo ljubo mater škerbel. Janes. 16, 25-27.

V. Kakó svéto písmo to nasnanúje?

O. „Svojim staršhem dóbro s' dóbrim povrazhevati; to je Bogú prijétno.“ I. Tim. 5, 4. Špofhtúj svojiga ozhéta v' djanji in v' besédi in

s' vfo poterpeshlivoſtjo, de njegov shégin nad-te pride in de njegov shégin do kónza oftane. Ozhétov shégin podpíra hiſhe otrók, in máterno gorje jih popólnima rasdéva. Ne veſêli ſe nezhaſti ſvojiga ozhéta; ſakaj njegóva nezhaſt ſe tebi ne ſhtéje v' zhaſt . . . Podpíraj ſvojiga ozhéta v' njegoví ſtaróſti, in ne sháli ga v' njegovim ſhivljenji. Zhe tudi njegov um oflabí, imej poterpljenje s' njim, in ne ſanizhúj ga v' ſvoji môzhi; ſakaj dobrota, ki jo ſkashesh ſvojimu ozhétu, ne bo poſábljena.“ Širah. 5, 9-15. „Ne ſanizhúj ſvoje mátere, ko ſe je poſtárala.“ Preg. 23, 22. „Kdor ſvojo mater ſpoſhtúje, ſi vêlik ſaklad nabíra.“ Širah. 3, 5.

V. Kakó ſe ſpoſhtovanje do ſtarſhev narhúji raſſhali?

O. Zhe kdo rokó ali nogó ſoper ſvoje ſtarſhe vsdigne, ali jih zlò udári. Tak neſdúſhni otrók je bil v' ſtári ſavési s' ſmertjo ſhtráfan.

V. Ali to obveljá tudi ſaſtran predſtarſhev?

O. Tudi, in ſlaſti kér ſo ſtaréji, ſlabéji, in kér ſo ſtarſhi naſhíh ſtarſhev.

V. Is ktériga pobóſhniga naména mórajo otrôzi ſvojim ſtarſhem in predſtarſhem ſpoſhtovanje, ljubésin in pokórfhino ſkaſováti?

O. Otrôzi mórajo dóbri namén iméti, takó ravnati, kakor je boſhja vólja; ſakaj to je ozhitna ſapoved boſhja, in ſ. Pavl pravi: „To je Goſpódu dopadljivo.“ Kolofh. 3, 20. „Kdor ſe Goſpóda bojí, ſpoſhtuje ſvoje ſtarſhe.“ Širah. 3, 8. Kdor tedaj ozhéta in mater ne ſpoſhtúje, nima ne bogabojezhnoſti, ne vére, in on tudi ne bo imel nobeniga shégna v' ſvojim ſhivljenji, v' ſvojim premoſhenji in v' ſvojim ſaródu; in tudi ljudjé ga bodo ſanizheváli.

§. 38.

Ktéro sposhtovanje mórajo bratje, sestré, in soródniki (shlahtniki) êdin drugimu skasovati?

V. Kaj bratam pa sestrám (*sternízh*am), in soródnikam pred Bogam in ljudmí zhašt déla?

O. Ako se med seboj odkritoferzhno ljúbijo, v' miru in edinosti vkúpej shivé, êdin drúgimu dóbro shelé, in êdin drugiga podpírajo. „Bratje êdin drúgimu ob zhásu stiske pomagajo.“ Širah. 40, 24. „Gléj! kako dobro in prijetno je, ako bratje med seboj v' miru shivé.“ Psalm. 132, 1. „Nad trémi rezhmí imám dopadênje; in leté dopádejo Bogú in ljudém; (*êna njih je*) edinost bratov.“ Pgr. 25, 1. 2.

V. Sakaj je zhastitlivo, zhe bratje pa sestré, in soródniki med seboj v' ljubésni in edinosti shivé?

O. Bratje pa sestré, in soródniki, ktéri v' ljubésni in edinosti med seboj shivé, na snanje dajêje pamet, keršhansko obravnávo, véro in nesamoprid; in to jim pred Bógam in ljudmí zhašt déla.

V. Kaj bratam pa sestrám in soródnikam nezhašt déla?

O. Ako se êdin drúgiga sovráshijo, pregánjajo, opravljajo, shálijó, savídijo, goljféajo, med seboj se prepírajo, tóshijo, êdin s' drugim ne poterpé, in se ob zhásu potrebe sapusté.

V. Sakaj jim to nezhašt déla?

O. Taki bratje in sestré, in taki soródniki rasodévajo nespamet, flabo obravnávo, pomankanje prave vére, samoprid, terdoserzhnost i. t. d. njih raspertje dajè pohujshanje, in napravi v' hišhi velíko škerbí in britkošti. Bog se pertóshi, de brat brata goljfa, in satíra, in saframuje, in de bratje med seboj odkritoferzhno ne govo-

ré in ne ravnájo. Jer. 9, 1-5. Kaj, ki je bil svojimu bratu Abelnu nevoshliv in ga je ubil, je bilho svojih staršev s' nadlógami napólnil, in si preklénstvo in framôto nakôpal; she sdaj se nam nad njegóvim djanjem stúdi.

V. Sakaj je poséбно dolshnost vére, de se bratje pa sestré, in soródniki med seboj ljubijo in sposhtújejo?

O. Ljubésin je vélika sapóved vére; kolikanj tesnéji so pa ljudjé po natóri in po shivljenji svésani, tolikanj vézhi dolshnost imájo med seboj ljubiti in sposhtovati se; in ako taki ljudjé édin drugiga ne ljubijo, kogá bodo ljubili?

V. Kdo nam je dal nar lépfhi sgléd bratovske ljubésni?

O. Jesuf Kristuf, ktéri je sa nas svoje shivljenje dal, in nas je do smerti ljúbil; ktéri nas svoje otroke in brate imenuje, in je ljudém f' tem nar vézhi zhaft skásal. Kako se móre tisti, ktéri svojiga brata na semlji ne ljúbi, svojiga vsigamogózhniga Brata (*Jésusa*) v' nebesih po právizí veseliti? Njegova volja je, de vsakiga zhlovéka, kakor njegóviga brata ljúbimo in zhaftimò. Mat. 25, 31-46.

§. 39.

Od sadershanja do poslov, in poslov med seboj, in do gospodarjev, gospodinj in sopôslav.

V. Ali smo dolshní tudi do poslov perljudni biti?

O. To je de; sakaj tudi pôfli so ljudjé, kakor mí, s' nami vréd kristjáni, in torej nashi bratje in sestré v' Gospódu, in déleshi vézhniga shivljenja; oni nam pomágajo; oni so prav sa prav v' Gospódovi in ne v' nashi slúshbi, sakaj

všaktéri po svojim stanu Gospódu flushi; pôšli bodo s' nami vréd pred boshjo sôdbo stali, in vsakimu bo po njegovim sadershanji povèrnjeno. „Ali ní mene stvaril, ktéri je njèga stvaril;“ pravi Job. 31, 15. „Hlapzi so moji“ govori Gospod III. Mojs. 25, 42. „Ví (*hlapzi*) Gospódu Kristufu slúshite.“ Kolofh. 3, 24.

V. Kakó mórajo torej gospodárji in gospodí-nje, mojstri in mojstróvinje s' svojimi pôšli ravnáti?

O. Kakor véra sapovedúje; véra pa uzhí: „Ne ravnaj hudó s' hlapzam, ktéri ti poshtèno flushi . . . in ne odprávi ga ubógiga.“ Širah. 7, 22. 23. „Opustíte shuganje . . . sakaj Gospod ne porajta na ljudi.“ Efesh. 6, 9. „Ne bódi v' svoji hifhi kakor lev, ter ne preshèni svojih domázhih, in ne satíraj svojih podlóshtnih.“ Širah. 4, 35. „Gospodárji! storite hlapzam, kar je pravízno in prav; ter véдите, de imáte tudi ví Gospóda v' nebésih.“ Kolofh. 4, 1. „Ako pa kdo sa svoje in slasti sa domázhe nima fkerbí, je véro satájil, in je hujšhi od nevérnika;“ pravi s. Pavl. I. Tim. 5, 8.

V. Ktère dolshnostíi imámo do poslov, kér so kristjáni, in odménjeni Bogú flushiti in v' nebésa priti?

O. Móramo sa kerfhanfko sadershanje poslov fkerb iméti, jim lép sglèd dajáti, jih k' pobósh-nosti, v' zerkev, k' molitvi in boshji flushbi per-gánjati, in jim potrebniga zhasa perpuštiti, de utegnejo sa svojo dušho in sa svoje svelizhanje fkerbéti. Tó smo jim dolshni savolj njih vréd-nosti in vézhniga naména.

V. Kdaj spofhtovanju, ki pôšlam gré, so-per ravnámo?

O. Ako jih ne imámo sa otroke in flusháb-nike boshje, ampak sa fushnje svoje lastne vólje;

ako jih sanizhújemo, neperljudno, divje in prevsétno s' njimi ravnámo, jim primke dajemo, jih shálimo; ako jim nizh zhafa sa molitev in boshjo flushbo ne puštimo, ako nímamo skerbi sa njih lépo sadershanje, ali jih zlo v' hudobijo in nevéro sapeljújemo. Kdor pôšla ponezhasti, ponezhasti Gospod Boga, v' kteriga flushbi je pôsel.

V. Kdaj spofhtújejo pôsli sami sebe in svoj stan?

O. Ako shivé k' svoji in svojiga stanú zhafti; ako is téga dóbriga naména délajo, de Bogú flushijo; sakaj v' njegóvi flushbi so, zhe so svesti in poshtèni; ako vse, kar délajo in terpé, ne le k' videsu in savolj dnarja storé; ne le, de bi ljudém dopádli, ampak velíko bolj, de bi Bogú dopádli; ako Bogú in svoji dúshi dajó, kar gré Bogú in njih dúshi; ako se nevére, mlázhnosti, sapeljevanja, nesvestôbe, kletvine, nevólje in hudobíje várujejo, de fi sami ne odtégnejo vézhniga shivljenja; s' eno besédo, ako takó shivé, de se savolj njih Bog zhaftí, in flava kerfhanfke vére svikshúje, ali kakor s. Pavl pravi: „De imé Gospodovo in uk ne bota rotèna.“ I. Tim. 6, 1. Nad dobrim in pobóshnim pôslam imá Bog dopadènje, in tak pôsel bo svelízhan; on déla zhaft kerfhanfski véri, in ljudém veselje. „Vsak ostáni v' svojim poklizu, k' kterim je poklízán. Zhe fi kakor fushinj poklízán: nizh ne máraj (*temuzh spolnuj svoje dolshnósti poshteno, pobóshno in dovóljno.*) I. Kor. 7, 20. 21.

V. Kdaj spólnijo pôsli dolshnósti, ki jih imájo do gospodarja, gospodínje, do mojstra in mojstrovínje?

O. Ako v' tistih, od ktéríh shivesh in plazhílo dobivajo, Bogá zhafté, ktérimu v' ljudéh

flúshimo; ako jih voljnó flushajo, kér se vsaka pobóshna pokórfhina Bogú fkasúje; ako koríft svojih gospodárjev poshteno ífhejo, se vsake nesvestobe fkerbno várujejo, in fi na fkrivnim ne povrazhújejo fhkóde, ki so jo savolj gospodárja terpéti utegnili; ako svoje gospodarje, defiravno húde, fposhtújejo, in se neperljudnih odgóvorov varujejo; ako od njih vselej fpodóbnó govoré; sakaj to rasodéva pamet in pobóshnost, in jih perkupúje in zhaftitlive déla Bogú in ljudém. Vse to f. písmo takó nasnáni: „Hlapzi! bódite pokórni svojim teléfnim gospodárjem s' straham in trepétam v' pripróstohti svojiga ferzá, kakor Kristufu; in ne flushite le k' vídesu, kakor de bi hotli le ljudém dopáfti; temuzh kakor hlapzi Kristufuvi ftórite is ferza radi boshjo vóljo; ter flushite dobrovóljni kakor Gospódu, in ne kakor ljudém; in véдите, de bo vfaktéri od Gospoda prejél, kar bo koli dobriga ftóril, bódi fi fushinj ali próft.“ Efesh. 6, 5-8. „Hlapzi, ktéri koli so pod jarmam, naj svoje góspóde vse zhaftí vrédne imájo, de imé Góspódovo in uk ne bota rotêna,“ *(de fovrashniki vére ne bodo mógli rézhi, de fo pôfli, akoravno kristjani, vender hudôbni ljudjé)*. I. Tim. 6, 1. „Hlapzi bodite podlóshni gospodarjem s' vfm straham, ne le dobrim in krotkim, ampak tudi zhmernim.“ I. Pet. 2, 18. „Hlapzam (*rézi*), de naj bodo svojim gospodarjem podlóshni, v' vfih rezhéh dopadlívi, in de naj jim nikar soper ne govoré, in ne goljfajo, temuzh v' vfm pravo svestôbo fkasújejo; de bodo v' vfih rezhéh nauk nashiga Bogá in Svelizharja zhaftitliga ftóрили.“ Tit. 2, 9, 10.

V. Kdaj pôfli êdin drugimu kerfhanfko fposhtovanje fkasújejo?

O. Ako se med seboj kakor flushábniki ravno tistiga Bogá, kakor ovzé ravno tistiga Odrešenika, in kakor déleshi ravno tistih nebéf ljubijo in sposhtújejo; ako se êdin drugiga ne sapeljújejo, temuzh êdin drugimu lép sglèd dajejo, in se med seboj opomínjajo, kakor kerfhanfski pôlli sadershati se; de torej kerfhanfski véri zhaft délajo, in vézhno plazhilo v' nebéfih doséshejo. Ako so êdin do drugiga prijasni in postreshlivi, se jesízhnosti, prepíra in jése várújejo, in fi êdin drugimu svoj stan f' kerfhanfskim sadershanjem polájsfajo; sakaj „flushábnik Gospódov naj se ne prepíra; temuzh naj bo do vsfih kroták, poduzhliv, poterpeshliv.“ II. Tim. 2, 24.

§. 40.

Od ljubésni in sposhtovanja, ki naj jih sosédje êdin drugimu skasújejo.

V. Ktéri ljudjé so nam sa tistimi, ktéri s' nami v' êni hishi stanújejo nar blishnéji?

O. Sosédje; sakaj oni stanújejo s' nami v' ravno tisti okrájni, v' ravno tistih úlezah; in to se móra rêzhi tudi od soséfk.

V. Ktéri ljudjé utégnejo êdin drúgiga posébnó potrebováti, êdin drugimu pomagati in fhkodvati?

O. Sosédje, kér so fi nar blishnéji.

V. Kdaj se sosédje in soséfske med seboj sposhtújejo in ljubijo?

O. Ako êdin drúgimu storé, kar shelé, de bi se njim storilo; ako opušté, kar shelé, de bi se njim ne storilo; ako fi êdin drúgimu na pómozh pridejo, slasti ob zhasu potrebe, ognja, povódnje, bolésni i. t. d.; ako êdin drugimu fhkodo in nefrézhe odvrazhújejo, med seboj v'

miru shivé, se tósheb várujejo; ako so pravizhni in poshteni; ako se ne saframújejo, ne shálijo, ne poshkodvajo.

V. Sakaj se mórajo fosédje in foséfke takó med seboj sadershati?

O. Kér je tó volja boshja, kér to zhaft vére térja; ker táko sadershanje shivljenje polajsha, in je vír velíko veselja; in ker nihzhe ne vé, kdaj in kjé de bo drugih ljudi potreboval; po véri so vsi ljudjé, foséfke in naródje, Gospódu eno teló, eno kraljéstvo in en národ postáli. Je rasshaljenje boshje ljubésni, ponezhastênje vére in velíko pohújshanje, zhe se ljudjé, fosédje in foséfke, ktéri so poklizani, êdin drugiga podpírati, med seboj nadléshevajo, sovráshijo, pregánjajo, savídijo, poshkódvajo, obrekújejo, ob zha-fu stiske sapusté, in tóshijo i. t. d. Šovrashtvo navdá dostikrat tudi otroke in vnúke, naprávi velíko nadlóg, in imá marfikrat sháloftne naflédke.

V. Poglavje.

Od sadershanja sunej hishe.

§. 41.

Sadershanje v' zérkvi.

Gléj §. 3.

§. 42.

Sadershanje v' shóli.

V. Kaj je shóla?

O. Šhóla je kraj, v' ktérím naj se otrok užhí, kar móra véditi, de fi bo kdaj na svétu pomágal, in tolikanj préd svoj krùh flúshil; de bo na tem svétu pridno délal, na unim pa vézhno svelízhan.

V. Kakó se je tréba sa fhólo perprávití?

O. Ob pravim zhasu se móra tisto perpravljeno iméto, zhéfar je tréba v' fhólo vséti, in domá se móra nauzhiti, kar je bilo ukasano. Kdor tega ne storí, fi naprávi fitnost, na snanje dajè nemarnost in rasmíllenost. Pred vřim pa je tréba Bogá profiti, de nam um rasvetlí, in ferzé nagnè, dóbro sprejéti, ljubiti, in obdershati.

V. Kakó se je tréba sadershati na pótu v' fhólo?

O. Na potu v' fhólo se ne sméjo otrôzi bres potrebe mudíti.

V. Kakó mórajo v' užhívnizo stopiti?

O. Fantje s' odkrito glavó, vři pa kolikor je mogózhe, s' otrébljenimi zhévlji, tiho, spodobno in perlizhno do prizhejózhih.

V. Kakó se mórajo otrôzi v' fhóli sadershati, de bodo do kraja, užheníka, zhasa, opravíla in do souzhénzov sposhtovanje rasodevali?

O. Otrôzi mórajo koj ob prihódu in szer v' vřim, užheníku sposhtovanje fkasovati; vpráshani naj odgovoré perljúdno; naj pásijo na njegove beséde in opominovánja; naj míslijo na to, kar se užhí, ali zhefar se je tréba užhiti; naj se nikar ne igrájo; naj se várujejo, bukev, klopí, oblazhíl ponezhéditi ali zlo konzhati; naj bodo perljúdni in postréshlivi do souzhénzov; naj se varujejo, jim kej she takó málíga vséti, jih drašiti, pozhérniti, sasmehovati, nad njih fhtrafin-gami fhkodoshêljno veselje kasati, prepír naprav-

ljati, in eniga otroka nad drugiga drashiti; veliko bolj se mórajo take raspertja poravnati; oni ne sméjo misliti, de vse bolj vedó, kakor drugi, in de so vse njih rezhí boljshi in lépshi, kakor drugih; oni mórajo tudi drugim kej obveljati pustiti, in njih dóbre lastnosti sposnáti. Tudi rassháli in shkodosheljno serzé rasodéva, ktéri bres potreba rasnásha, kar se je v' shóli sgodílo, kaj sméshniga de je kak drugi otrok odgovóril; kakó de je bil shtrafan i. t. d.

V. Sakaj se je tréba v' shóli takih rasvád varovati?

O. Kér so ljubésni in zhashti naspróti, ki jih móramo uzheníku, shóli in otrokam skasováti.

V. Ali se da od sadershanja otroka v' shóli na njegovo prihodnjo frézho ali nefrézho sklépati?

O. Kaj pa de; sakaj v' shóli in v' téh drúshbah da otròk svoje serzé sposnáti; tedaj se sprevidí, zhe se bo dal voljnó vódití, in is téga se da povséti, kakó de se bo v' prihódnjim shivljenji védel, in kakó se mu bo godílo. „Ako v' mladósti ne nabírafh, kakó bofh v' svoji stárosti náshel?“ Širah 25, 5. „Po sadershanji otròka se sposná, zhe so njegóve dela zhište in poshtene.“ Preg. 20, 11. To je v' neshtevilnih sgledih raskasana resníza, ki naj jo skerbnó preudárjajo duhóvni pastirji, starshi in uzheniki.

V. Kakó se móra is shóle iti?

O. S' hvaléshnostjo do Bogá in do uzheníka; bres shuménja in hrúma; tiho in pokójno naj gré otròk domú.

V. Komú móra otròk sheléti enak postati?

O. Détetu Jesufu, od ktériga svéto písmo pravi: „In Jesuf je rastel v' modrósti in stárosti, in v' milosti per Bogu in per ljudéh.“ Luk. 2, 52.

§. 43.

Sadershanje ob igránji in rasveseljênji.

V. Š' ktériimi rezhmí se ne smémo nikoli igráti, sháliti (*shpafati*) in rasveseljévati?

O. Š' tístimi, ktére Bogá in ljudí rasshálíjo, naš v' štrah, sasmehovanje ali v' nevárnost perpravíjo, ktére shálíjo, ktére so prepovédane; sakaj nikoli ne déla práviga veselja, in ga ne smé délati, kar je húdo, kar ljudí poshkóduje, komú štrah ali škèrb naprávi.

V. Ali je tréba ob perpushtenih igráh in rasveseljênji tudi na zhaš in kraj porájtati?

O. Tudi; sakaj kar je ob drugim zhasu, ob drugim dnévu, ob drugi uri, in na drugim kraji perpushteno in spodóbno, ni vsak dan perpushteno; postávím, ob prasníku, med boshjo flushbo, ob zhasu shalovanja, pogréba i. t. d.; in tudi ne na vsakim kraji, postavím: bliso zérkve, pred híšho ktériga víkshiga, ali bliso merlízha, in kjer ljudje shalújejo i. t. d.

V. Kteri smé biti namén igrá in rasveseljenja?

O. Nedólshno veselje, pozhítik, škèrb sa sdravje.

V. Kaj se is téga škléne?

O. De si smémo perpushtenih igrá in rasveseljenja í' pámetjo in s' méro dovoliti, nikoli pa ne nevarnih; in de si smémo perpushténih le tóliko in nizh délj dovoliti, kakor nam opravila, poklíz, spodóbnoš in sdravje perpushtíjo.

V. Kaj zhlovek v' igri vezhidel rasodéva?

O. Švoje serzé; ali je namrezh mirin, ali prepírín, pohlévin ali svojoglávin, samoprídín ali ne, perljudín ali ne, usmíljen ali ne.

V. Kakó se per igri in rasveseljênji dolsh-nósti, zhaſti, ſpoſhtovanju in ljubésni ſoper ravná?

O. Zhe ſe kdo sdravju in ſhivljenju nevar-nih ali ſhkodljivih igra lóti; zhe ſravin lépimu, kerſhanſkimu sadershanju ſoper ravná; neper-ljudne, Bogá in ljudi ſhalijózhe beſéde isrekuje; zhe je ſvojoglavin in prepírin; zhe ſe láshe in goljfé; zhe ſamopríd na ſnanje dajè, in mu ni mar, de ſgúba bliſhnjimu teſhko dé; zhe kdo ſhi-veſh ſvojih ljudi, morbiti zlo dnarje poſodníkovi v' pijázhi in igri ſaprávlja, in kratki pa dragi zhaſ s' igrámi tráti; ſploh ſe móra rêzhi, de je igra pregréſhna, kakor hitro je zhaſti ſtanú ſoper, prepogóſtna, ſvojimu ali bliſhnjiga premoſhenju ſhkodлива, ſamopáſhna; kakor hitro je to, ni vezh nedólshna igra; drugi vidiyo, ter ſe pohujſhajo. „Veſèli ſe mladénizh v' ſvoji mladóſti, in tvoje ſerzé naj bo veſélo v' tvojih mladih létih . . . tode védi, de te bo Bog ſavolj vſiga téga ſódil.“ Prid. 11, 9. Torej naj ſi tudi perlétni ljudjé to v' ſerzé vtíſnejo.

§. 44.

Kako de ſe je tréba na úlezah (gaſi) in na zéſti sadershati.

V. Ali ſe móramo tudi na úlezah in na zéſti perljudno in lepó sadershati?

O. Tudi; ſakaj ko ſmo na úlezah in zéſti, ſmo takó rekózh v' ozhítmi druſhbi; vſe, kar on-di ſtorimò, jih velíko vidi, in nam torej zhaſ déla ali ſmanjſhúje; in ſadéva mir, varnoſt, pre-moſhenje in veſelje mnogih ljudi.

V. Kaj móramo na úlezah ſtoriti in kaj opuſtiti?

O. Na úlezah ſe móramo takó sadershati

de bodo drugi mislili mogli, de smo skerbno obravnavani; moramo tedaj v' sadershanji do drugih ljudi spofhtovanje na snanje dajati, in torej vse opustiti, kar bi utegnilo nam nezhást délati, sanizhevánje do drugih rasodévati, in pokoj, varnost, premoshenje in veselje drugih ljudi motiti.

V. Kakó se móra na úlezah hoditi?

O. Kakor starost, stan in opravila terjajo; ne bilo bi ponatórno in tórej ne spodóbno, ko bi se hotel mlád zhlôvek v' hóji takó nositi, kakor ktéri stari in imenitni, ali ko bi se stari zhlovek v' hóji mládiga délal i. t. d.

V. Kakó se s' ozhmí spodóbno in natóri sóper ravná?

O. Ko bi kdo preshéno na kvishko glédal, vse s' ozhmí stikovál, ali pa neponatórno v' tla glédal.

V. Kakó se móramo do memogredózhnih sadershati?

O. Leté móramo spodóbno posdraviti, in jim navádno, okóljshinam permerjeno zhasť skásati; slasti ako so nam ôni poprěj njih spofhtovanje do nas na snanje dali; je dolshnost skerbne obravnáve do vsih, slasti pa do tistih, ki so do nas perljúdni spodobno, sadershati se, ako je ravno uni nash podlóshin.

V. Kaj ljudjé mislijo od tistiga, ktériga védno na úlezah vídijo (ako téga ne térja njegov poklíz)?

O. Mislijo, de je tak zhlovek postopázh, ki nózhe nobeniga déla v' róke vséti; ali de je nizhémeren, ki se rad raskasúje; ali de le prasnih novíz ishe, kér nizh imenitnihiga ne posná.

V. Zhéfa se mórajo mládi ljudjé na úlezah posébnó varovati?

O. Vřiga, kar bi druge ljudi rasshaliti, pořhkódvati, rasjesiti, jim nepokoj délati, ali preřhérnost in neobravnávo řkasováti utegnílo; pořtávím: okna pobíjati, pokonzhanje na pródaj pořtávljenih rezhi, luzhanje ř' kamni ali ř' drúgimi rezhmí, okládanie ř' primki, odpeljanje kónj ali druge shivíne, tatvina i. t. d.

V. Zheta se je treba svezhér ali po nôzhi na úlezah várvati?

O. Ponozhvanja, řhuménja, hrupa, nepokójnosti, preřhérnosti do ljudi in do hířh i. t. d.; sakaj ř' tem se nepokoj déla řtárim, bolnim, déla trudnim ljudém, ki takó pozhitka potrebújejo; kdor kej takiga pozhnè, na snanje daje neřpámet, neobravnávo, in de níma ne ljubésni ne řposřhtovanja do drúgih; tudi tak nepokójnesh řámiga sebe ponezhastí, in dořtikrat hude neřrèzhe naprávi. Táko djanje se gořpodárijem in bolj perlétnim ljudém pořébnó řlabo podá; nar bolj gerdó je pa sa řhénřki řpol.

V. Ali móramo v' ti řézhi tudi zhařt krája, in řvojiga řtanú, in řvetóřt dné pred ozhmí iméti?

O. Tudi; sakaj od takih řoséřk, kjér po nôzhi, řlasti ob řvétih dnéh ni pokója, se ne more dobro miřliti; in tudi ne od řtanú, od kteriga řo táki ponozhnáki; ptuji ljudjé se pohújřhajo, ter řih navdájajo húde miřli od prebivárvzov in viřhih take vaří ali tákiga méřta.

V. Ali se tudi takih ljudi dobí, ktéri se koj preradi ponúdiyo ali poříliyo, nař pořpremiti, ko nař řrèzhajo? Kaj je tréba od te naváde miřliti?

O. Kar to tizhe, nam je tréba řasúmnim biti; sakaj únimu ni vřlelej priřétno tovarřha řrařin sebe iméti, kér imá mordé opravílo, ktériiga nozhe drúgimu povédati, ali pa kér hózhe řam

iti. Nerasúmni s' svojo perljudnostjo dostikrat nadlésheje.

§. 45.

Kakó de se je tréba v' stanízah ptujih ljudi' sàdèrshati.

V. Na kaj je tréba porájtati, prédin se v' ptujo stanízo stópi?

O. Ne smémo posabiti, de nismo domá, ampak v' ptujim stanoválishi; bres dopushênja, bres oglashênja, ali bres de bi bili spodóbno potèrkali ne smémo v' ptújo stanízo stópiti; slasti, zhe ondi ktéri vis'higa stanú prebíva, ali zhe tisti, ktériga hózhemo obiskati, ni nash prav dóber snániz.

V. Ali se smé v' stanízo stópiti, kakor hitro smo potèrkali?

O. Ne prezej, temuzh po tem kader smo glas prebivávza slis'hali, ktéri nam perpuští.

V. Ali je perljudno prevelíkrat in silno tèrkati, ako ne slíshimo glasu prebivávzoviga?

O. Ni perljudno; sakaj, ali ni nobêniga v' stanízi, ali prebiváviz nózhe níkogár k' sebi puštiti.

V. Na kaj je tréba, kar zhašt tizhe, mérkati?

O. Móramo preudariti, zhe imá tistikrat, kader hózhemo v' ptujo stanízo iti, prebivaviz zhaš, ali ne; pa tudi, kar to tizhe, se je tréba, ravnáti po ljudéh in okólishinah, po naménu svojiga obiskovanja in po oprávilih.

V. Kaj móramo v' ptujo stanízo seboj vséti, in kaj sunej puštiti?

O. Špodóbi se, de se zhédno naprávimo, in de klobuk ali kápo seboj vsámemo in v' rokah dershimò, pálizó pa, plajsh in pša sunej puštimò; zhévlji naj bodo, kólikor je mogózhe, snáshni; pa

tudi, kar to tizhe, je tréba porajtati, kdo de smo mí, od kod pridemo, in kogá obífhemo.

V. Ali je perljudno, pred stanízo na ufhéfa vlézhi, ali skos kljuzhno lúknjizo glédati?

O. Ni perljudno; sakaj to na snanje daje nespodobno radovédnost. „Nespametin je zhlovek, kteri per vratih poslúsha; pámetni bo f' tem hudó rassháljen.“ Širah. 21, 27.

V. Kaj je storiti, kader kdo v' ptújo stanízo stópi?

O. Ne smé vrát saderléshniti, temuzh jih móra kolikor je mogózhe tiho sapréti, in se spodóbnó tistimu perblishati, f' ktérim hozhe govoriti; tode ne prebliso stopiti, kér je to she samó na sebi neperljudno, in kér uniga móra, nasaj stopiti, de nashe fápe v' sé ne vlézhe.

V. H' komu se móramo s' obrásam oberiniti?

O. K' tistimu, f' ktérim hózhemo govoriti.

V. Kaj je storiti, ko v' stanízo stópimo, v' kteri nikógar ni?

O. V' taki stanízi ne smémo ostáti, she mènj pa v' nji okoli hoditi, in rezhí, ki so v' nji, ogledovati ali ofhlatovati; in to naj se tudi ne sgodí, zhe je kdo vprizho.

V. Kaj je storiti, ko f' pervoljenjem v' stanízo stópimo, zhe je pa prebiváviz sadershan, in torej ne obérne koj k' nam svojiga oblizhja?

O. Zhe je tó, mirno in od délezh pozhakajmo, de se k' nam obérne in nas saflíshi.

V. Kdaj se smémo v' ptuji stanízi usésti?

O. Ako prebivaviz perpuští, in tistikrat perljudnost térja, de po njegóvi dobrovóljnosti ravnámo.

V. Kaj je storiti, ko se imenitniishi vsdigne?

O. Še móramo tudi mí vsdigniti.

V. Kaj je storiti, ko ktéri imenitniſhi pride?

O. Móramo njemu imenitniſhi méſto prepuſtiti, vſelej pa to ſtoriti, kar goſpodár veléva ali dovóli; kér nobène pravíze nínamo v' ptuji hiſhi ukasovati.

V. Doklé naj ſe v' ptuji ſtanizi mudimò?

O. Dokler naſ opravílo perdershúje, in de nam imenitniſhi ſnamnje da, de ſe ſmémo poſloviti.

V. Kaj je ſtoriti, ko is ſtaníze gremo?

O. Še móramo ſpodóbnò perkloniti, (kar bi utegnílo ſhe per vratih dobro biti), in vráta tiho ſa ſabo ſapréti.

V. Kdaj je tréba, ko prídemo in prezh grémo, roke kuſhniti?

O. V' ti rézhi ſe je tréba po tém ravnáti, kdo de ſmo mí, in kdo de je uni; ne ſmémo ſpodóbniga opuſtiti, pa tudi ne vèzh ſtoriti, kakor ſe ſpodóbi.

V. Kaj je ſtoriti, ko s' goſpodárjem vkúpej v' ſtanízo ſtópimo?

O. Ga móramo naprej ſpuſtiti; ako nam ne veléva, de naj mí naprej gremo.

V. Kaj je ſtoriti, ko s' goſpodarjem vkúpej is ſtaníze grémo?

O. V' taki naméri móramo mí naprej iti; ſakaj goſpodar ſaprè ſvoje prebivaliſhe.

V. Kaj perljúdnòſt térja, ako viſhiga ali tudi ſnanza obíſhemo, bres de bi kak opravik iméli?

O. Še móramo ſpodobno oblézhi, njemu perlóſhni dan in úro v' to odméniti, in mu na ſnanje dati, de ſi v' zhaſt ſhtéjemo, ali de hózhe-mo dolſhnoſt ſpolniti, ko ga obíſhemo. Neſpodóbnò bi bilo, ako bi naſnánili, de ravno nízh oprávití nínamo, ali de nam je dolg zhaſ, kar

bi nam zlo snanzi saméríti utegnili. Kdor se predólgo mudí, kader ktériga obíshe, bi utégnil nadléshin biti, kér imá mordè uni bolj ime-nítne opravíla, in torej ne more svojiga drágiga zhasa bres potrebe in naména uterpéti. Zhlovek tudi nikoli ne smé skasovati, de ljudi le sa kratki zhas potrebúje; sakaj to bi samopríd rasodevalo.

§. 46.

Od sadershanja per ptuji misi.

V. Kaj je tréba odgovoríti, ko nas kdo, slasti ktéri víkshi k' jédi povábi?

O. Bres vsroka mu ne smémo odrêzhi; sakaj to bi utégnil uni sa slo vséti; povabljenje móramo hvaléshno sprejéti, in ob pravim zhasu priti. Ako smo pa shé od ktériga drugiga povabljeni, ali zhe se slabo pozhútimo, ali zhe kako imenítno opravilo imámo, se móramo spodóbno sahvaliti in povédati, kaj de nas sadershúje; tode ne smémo k' temu perstaviti, de naj nas drugikrat f' tem pozhasí; sakaj uni je gospodár svoje mise, in mí bi utegnili oframotèni biti.

V. Ali se nikóli ne perméri, de v' povabljenje dovólimo, desiravno smo shé povabljeni?

O. Se utégne permériti, zhe je, postavim, tisti, ktéri nas povábi, víšókiga stanú, in zhe nam tisti, kteri nas je poprèj povábil, to perpuští in sa slò ne vsame; torej móramo sa téga perpušhenje profiti; tode je vender tréba dobro preudariti, zhe smémo perpušhènja profiti, de uniga ne shálimo; le priyatli in dobri snanzi ne bodo téga sa slò vséli.

V. Kdo smé gostí povábiti, in na kogá je tréba v' tí rézhi mérkati?

O. Maloktérikrat je spodóbno, ktériga víshi-

ga k' jédi povabiti; sakaj ta bi utégnil odrèzhi, in mí bi utegnili oframotèni biti.

V. Kakó se móramo oblézhi, kader hózhemo k' ptuji misi iti?

O. Na tem je leshézhe, kdo de je, kateri naš je povábil, in kdo de smo mí; vselej pa móramo njemu, ki naš je povábil, in drugim povábljenim tudi v' obléki spodóбно zhašt skasováti. Oblazhilo, zhévlji, obras, roké mórajo snashni biti; sakaj akoravno bi nam nobédin s' besédo nefsnashnosti ne ozhítal, bi to vender utegnili drugi na skrivnim sa slo vséti.

V. Kaj je storíti, ko se pred jedjó in po jedi móli?

O. Jesuf Kristuf je pred jedjó in po jedi k' svojimu nebéshkimu Ozhétu môlil Mark. 14, 26., in torej je naša tolikanj vézhi dolshnóšt, njegov sglèd posnémati. Ne spofhtúje ne Bogá, ne ljudí, kdor pred jedjó in po jedi ne móli, in zlo v' djanji to lépo navádo sanizhúje.

V. Kaj je storiti, ko se je tréba ufésti?

O. Ne smémo se spréd rinjati, sakaj to rasodeva predersdnost in nizhémernost. Luk. 14, 7-11. Nar bolje je, de se v' ti rézhi po gospodarjevi vólji ravnámo. Pohlévnošt na vse pási, sebi in drugim spofhtovanje skasuje, in se torej perkúpi.

V. Kakó móramo per misi sedéti?

O. Per miru, ne predelezh, ne prebliso mise; roké ne sméjo biti pod miso, in komólzi ne na misi.

V. Sakaj naj gospodár in gostóvi veséli bodo?

O. Kér fi mórajo vfi v' zhašt shtéti, in se veseliti, de édin drúgiga vidijo; nasprótno rasháli, in ni priyétno. Vender se je tréba skerbno varvati, de veljave svoje flushbe in svojiga stanú

ne rasshálimo, kar se vezhidel s' govorjênjem sgodí.

V. Ali smé gostíviz od dragíne, od velíke zéne na miso postávljenih jedí, in od tega govóriti, de se dan danáshnji teshko is-hája?

O. Ne smé; sakaj gostóvi bi utegnili misliti, de jim oponásha, ali pa, de jih opomínja, ne prevezh jésti.

V. Ali smé gostíviz gostove síliti, de naj velíko jedó; ali spodbudovati, de naj si puste dobro díshati?

O. Ne smé; sakaj f' tem bi gostóvam nasnánil, de domá takó dobriga nimajo. Zlo dobri snanzi bi to utegnili samériti.

V. Na ktériga se móra per misí nar bolj pásiti?

O. Gostóvi na gostívza, in ta na une; szer je pa tréba, kolikor je mogózhe, na sleherniga vprízhniga pásiti; nespodóбно je in neperljudno, zhe postavim, le f' ktérim mladim zhlovékam govorimò, na stáre pa ne porajtamo.

V. Kakó se moramo per ptuji mísí, kar tizhe govorjenje, sadershati?

O. Kdor nizh ne govórí, ali premalo, slasti s' svojim sosédam, na snanje dáje, de je nevshézhin, ali de nizh ne vé; kdor pa prevezh govórí, nadlésheje, in se nizhémerniga in predèrsniga kashe. Nikoli pa se ne smémo neperljudnih in nespodóbnih besedí poslushiti; vsi vprízhni se f' tem rasshálijo, in kdor to stórí, ponezhastí sam sebe.

V. Kakó se neperljúdnoft kashe, kar sadéne okróshnike (*tálarje*)?

O. Kdor okróshnike prav ozhitno she bolj fnáshi, gostívza in njegove ljúdi nesfnáshnofti dolshí.

V. Kakó se móra jéd na okróshnik djati?

O. To se móra s' v' to odménjeno shlizo ali s' v' to odménjenimi vilizami, pa ne s' shlizo ali s' vilizami storiti, ki smo jih še v' ustih iméli; sakaj to bi bilo ostúdnó; tudi ne smémo perta ofskruniti, ali skléde sukati, de kej boljshiga dobimò. Odménjeno shlizo in sklédo móramo nasaj dati, bres de bi shlizo zhéditi hotli.

V. Kakó naj shlizo, vilize, nosh zhédimo?

O. Ne smémo jih oblisovati, in ne s' okróshnikam, f' pertam, ali s' pertízhem (*servietam*) zhéditi; ampak f' kruham, kolikor je mózhi. Pert in pertízh mórata zhédna ostati. Pèrsti se ne sméjo s' noshem trébiti, in tudi ne f' pertam, ampak f' pertízhem.

V. Kakó se je treba, kar sadéne jedí in pijázho, sadershati?

O. Ne smémo biti poshréfhni, in ne sbérzhni; zhlôvek móra biti smérin v' jedí in pijazhi, de fi shelódiza ne obteshí, in duhá ne omámi; ako se kaka prijetna jed na miso pernese, se ne smé veselje na snánje dajáti. „Ne preobjéj se per gostaríi . . . ushí smérno, kar se pred-te postávi.“ Sirah. 31, 17. 19.

V. Nektéri svojim sosédam védno vina natákajo; kaj je od té naváde misliti?

O. To se smé malokdej storiti; sakaj malokdej je to unimu prijetno; ne vémo, zhe, kaj, in koliko de uní piti hózhe.

V. Ali smémo pustiti, de nam drugi gostóvi per misí stréshejo, postavim, sklédo dershé?

O. Móramo bolj skerbéti, drugim postrézhí, kakor fi od drugih postrézhí pustiti; zhe se pa téga ne móremo ubraniti, sahvalímo úniga.

V. Kaj je storiti, ako v' jedí kej ostúdniga, múho, las, nájdemo?

O. Bres de bi kej rekli ali komú pokasali, denímo na skrivnim prezh ostúдно rézh, ali jo pokríjmo, ali zhe se nam stúdi, oddájmo okróshnik ob perpravnim zhasu, bres de bi rekli sakaj.

V. Ako nam gostíviz kej da, smémo li tisto ktérimu drúgimu dati?

O. Ne smémo; temuzh móramo dobrovóljnost gostivza hvaléshno sposnati, in obdershati, kar nam je dal.

V. Ko se jéd gostém po versti delí, je li tréba pustiti ktérimu drugimu pred vséti?

O. Ni tréba; sakaj, kér se jéd po versti sedézhim delí, se nobénimu ne bo mógla predersnost ozhitati, ako takrat vsame, kader versta na-nj pride.

V. Zhéfa se je she tréba per misi várвати?

O. Nespodóbno je per misi hèrkati, na tla pljuvati; svojo flino v' ruti ogledovati; na pól preshvezhène jedí na okróshnik djati; sobé vprizho drugih trébiti; kakor pèf kostí glòdati; kar kdo nozhe ali ne móre jésti, na tlà vrézhi ali v' sklédó nasaj djati; zél kof ogrisovati; krùh kasíti, ali is njèga kugelze delati in jih na druge mètati; sòl f' perstam jemáti; jéd na nôshi v' usta nositi; ko je tréba sklédó prijéti, f' perstmi jedí dotakniti se, ali zhe je sklédá flaba, je sa rob prijéti; kér je nevárnost, de bi s' jedjó vréd na tla ne padla. Ako smo po nesfrézhi, kar kóli fi bodi pokasíli, ali se pregréshili, móramo savolj takoshne neprevídnosti, sa odpushtanje profiti, in szer kakor nash in uniga stan térjata.

V. Kakó se je tréba ravnáti, kar sadéne sdravízo?

O. Kar to tizhe, se je tréba ravnati po shègi in navádi; in ako se móra sgoditi, naj tisti perzhnè, ktérimu gré.

V. Kdaj se is sa mise vstane?

O. Is sa mise se ne smé vstati, kader se komú spoljubi, temuzh po tem, kader so se gospodár in s' njim vréd drugi vsdignili; ne smémo prepozhasu jésti in drugih sadersheváti. V' gostívnizi se pa v' ti rézhi ni tréba po drugih ravnati; sakaj tam vsak sa svoje dnarje jé in pijè.

V. Kaj se móra po jédi storiti?

O. Gospodarja móramo spodobno sahvaliti in drushbe ne koj, in ne preposno sapustiti. Dobro je, v' ti rézhi po drugih ravnati se. Kdor koj prezh gré, ako níma opraviła, na snanje dajè, de je prishel le dobro jésti; kdor se pa predólgo mudí, utégne nadléshin biti.

§. 47.

Od sadershanja v' gostívnizi.

V. Ali se móramo tudi v' gostívnizi perljudno in spodóbno sadershati?

O. Tudi; sakaj kerfhanfka perljúdnost isvíra is ljubésni; nikjér pa ne smémo kerfhanfski ljubésni soper ravnati. Nektéri mislijo, de jim je v' gostívnizi vezh perpušheno, kakor drugód, kér so tam sa svéje dnarje in savolj rasveseljènja; pa se mótiyo.

V. Sakaj móramo v' gostívnizi poséбно na se mérkati, de se lepó sadershimò?

O. Kér vino in veselje zhlovéka dostikrat v' nespámetno govorjènje in djanje sapéljeta; v' gostívnizi smo med nesnánimi ljudmí, kterih nektéri so predèrsni, nektéri pa nepoterpeshlivi.

V. Kaj je tréba v' gostívnizi opustiti?

O. Vse govorjenje, pétje in djanje, ki so soper ktéro sapóved boshjo in soper zhašt boshjo; kar drúge rassháli ali jesí; vse, kar druge v' hu-

do napeljuje, in slasti, kar otroke in mlade ljudi pohujšha; vse, kar druge v' jéso dráshi, sakaj jésa imá vselej hude, dostikrat prav hude naflédke; vse, kar nam nezhaft in shkódo déla. Kdor predólgo v' gostívnizi poséda, in mémo téga shénó, otróke in pôfle v' némar púfha, sa-nje ne skerbí, jih ne spodbudúje k' dóbrimu, ampak jih velíkrat pohujšha in sháli; kdor dolgé déla, se vpijani, pohujshlive beséde govórí, v' hifhi ali na úlizah vpíje in rasbíja. Kdor takó ravná, ne zhaftí Bogá in ne sposhtúje ne sámiga sebe, ne zhédnosti, ne drugih ljudi; slasti pa zhe so bolj perlétni ljudjé raji v' gostívnizi, kakor domá. Velíko jih je shé v' vinu smert nashlo, in so djanja dopernéfli, ki so jih zhaft svojiga shívljenja obshalováli, in jih niso mógli nikoli vezh popraviti.

V. Kaj pravi od tega s. písmo?

O. Jesuf opominja vse ljudi: „Várujte se, de vashe serza ne bodo preobloshene v' poshréfhnosti in pijánosti, in zhaftnih skerbéh, in de tisti dan nanáglima nad vas ne pride.“ Luk. 21, 34. „Is vina pride nezhístoft, in is pijanosti rasboj; kdorkoli nad tem veselje imá, ni móder.“ Preg. 20, 1. „Ne gléj vina, ko je ruméno, ko se njegova farba v' kosarzu lesketá; ono gladko nótri tészhe, ali na poslédnje bo kakor kazha grislo, in kakor basilisk strup islilo. Tvoje ozhi bodo na ptuje glédale, in tvoje serzé bo hudobne rezhi govorilo. Tedaj bosh, kakor ktéri v' frédi morjá spí, in kakor kermíliz, kader terdo saspí in kermílo sgubí.“ Preg. 23, 31-34. „Pametni zhlovek je s' malo vinam dovóljin; in letó te ne bo v' spanji teshílo, ter ne bosh bolezhín zhu-til.“ Sirah. 31, 22.

V. Ktère dolshnósti imá gostínzhar (*birt*), kar sadéne spodóbnó obravnávo?

O. Gostínzhar móra Bogú, svoji dushi in gosposki odgóvor od tistiga dati, kar se v' nje-góvi hishi godí; on ne smé nevárnim in neporédnim ljudém potúhe dajati; on móra svojo hisho vsíga ozhistiti, kar Bogá rassháli, kar je so-per spodóbnost in zhédnost, kar druge pohújsha, kar ljudi vpijáni, v' shkódo in nezhaft perprávi; kar raspertje déla; kar je soper deshéline postave. Kdor drugazhi ravná, se velíko ptujih gréhov vdeléshi; on sgubí zhaft in shégin boshji; on hozhé perdobiti, in sgubí velíko, mordè vse; kér, kaj pomága zhlovéku, ko bi zél svét per-dóbil, sravin pa zhaft in dusho sgubil.

V. Kaj je rèzhi od pogóštniga obiskovanja gostívniz, in od nesmérne ljubésni do vina?

O. Ljudjé, ktéri gostívnize in vino ljubijo, ponezhafté svojo pamet, svoje serzé in svoj štan; taki ljudjé sanizhlívi postánejo, kér so, kakor sleparji povsód, kjér se kosarza vina nádjajo, in v' vse dovólijo, de le vina dobé.

V. Kaj govóri s. písmo od nesmérniga obiskovanja gostívniz?

O. „Boljšhi je iti v' hisho shalovanja, ka-kor v' gostívnizo; sakaj v' uni bomo opòmneni konza vsih ljudi; in shívi misli na to, kar bo prishlo.“ Pridg. 7, 3.

VI. Poglavje.

Od sadershanja v' mnogotérih okólishinah, in do mnogotérih ljudi.

§. 48.

Ktero spofhtovanje de smo domázhimu kraju in domázhi desheli dolshní.

V. Sakaj se je Jesuf jokaj, ko je Jerusalem poglédal, in sakaj je k' smèrti gredé shené opomínjal, nad seboj in nad svojimi otrózi jokati? Luk. 19, 41. 23, 28.

O. Jesuf je imel ravnozhutje savolj nefrézhe svoje domazhe deshele; sakaj to nefrézho je pred védil in pred povédal.

V. Kaj je Jesuf stóril, de bi od svoje domazhe deshele nefrézho odvèrnil?

O. On je svoje desheláne opomínjal, de naj se poboljšhajo, k' Bogu vèrnejo, pod varstvo njegóve ljubésni podajó, kakor se pífheta pod perúte kóklje správijo. Mat, 23, 37. Luk. 13, 1-9.

V. Ktéro dolshnóft naf je v' tem Jesuf s' svojim sglédam uzhil?

O. Dolshnóft, de naj k' veselju, zhaftí in k' frézhi svojiga domázhiga kraja in domazhe deshele shivimò, de se po tem takim té frézhe in té zhaftí vdeléshimo.

V. Ktére dolshnófti do domazhiga kraja in do domazhe deshele nam nafhe laftno serzé naklada?

O. Nafhimu serzu je po natóri vtísnjeno, de svojiga domázhiga kraja in svoje domazhe deshele

frézho in zhašt obzhúti; de se veselí, ako se desheláni dobro pozhútijo, ako sta domazhi kràj in domazha deshela v' zhašti; de mu teshko dé, ako jim hudó gré, zhe so sanizhevani ali saframovani. Torej ni nobenimu prijétno, ako se njegov domázhi kraj ali domázha deshela sanizhúje.

V. Od kod pride to ravnozhútje?

O. V' domázhim kraji in v' domazhi deshéli smo svoje pèrve in nar vézhi dobrótnike, staršhe, bráte, sestré, soródnike, prijátle nashli in mordè tudi sapuštiti mógli; tam smo na svet prishli; tam smo bili is mládiga isrejèni; tam smo svoje mlade léta, pèrve in nar bolj veselè dní svojiga shivljenja shivéli; tam pozhivajo kostí tistih, kterih spomín nam je drag, zhaštitliv in persèrzhin; tudi kraj, kteri nas svojih nedólshnih igrá opòmni, nam je drag; sakaj mozh nashe dúshe, de se pretéklíh rezhí spòmniiti samóremo, je sa nesprideno serzé študeniz miliga, neisrekliviga veselja. Kdor dobrót posábi, ktere je vshíval; kdor se prijatlov, ki jih je veliko lét imel, vezh ne spomni, njèga serzé ni dobro.

V. Kaj se is tega skáshe?

O. De imá zhlovek dolshnost svoj domazhi kraj in svojo domazho deshelo sposhtovati; sakaj kdor té semlje, te deshele, teh ljudí ne ljúbi in ne zhaští: kteri desheli, in ktérim ljudém bo li njegovo serzé nágnjeno?

V. Kaj je tréba storiti, de kdo svoj domazhi kraj in svojo domazho deshelo sposhtúje?

O. Kdor hozhe svoj domázhi kraj in svojo domazho deshelo sposhtovati, se móra 1) takó sadèrshati, de imá sam zhašt; sakaj kólikrat je flovezh mósh svoj domazhi kraj v' stolétja flovèzhiga stóril, kér po njèga domazhi desheli, do-

mazhim kraji, starših poprašújejo. Hudôbin zhlovek pa utégne v' ravno tolikim zhasu domázhi kraj in domazho deshelo ponezhaštiti in narediti, de slabo floví; njega se framújejo v' domázhi deshêli. On móra 2) s' svojim sadershanjem k' véri in keršhanskimu sadershanju, k' framoshlivošti in rédu tudi per drugih perpomôzhi; sakaj sapelívi úki in malopridno sadershanje spázhijo vse po domazhim kraji in po domázhi desheli, napólnijo serza in hishe s' nadlógami, odtégnejo vse pravo veselje, in perprávijo v' framoto, nesfrézho in v' druge shtrafinge, ki jih Bog póshlje; in Gospód bi mógel rêzhi: „Israel! tvoje pogubljenje pride od tebe; le od mene ti pride pomózh.“ Os. 13, 9. On móra 3) dolshnósti svojiga stanú na tanko spolniti; sakaj zhe vsak toliko dobriga storí, kólikor po svojim stanu samóre, in kólikor je po svojim poklízu dolshan, bo gotóvo vse storjeno, in sa vse s'kerbljeno; frézha in veselje bota takó vesóljna, kolikor je mógózhe na svétu, kjér, kakor Jesuf pravi, noben dan ni bres terpljenja. On mora 4) davke i. t. d. natanko opravljati; sakaj to térja praviza, in teshava se menj zhuti, zhe jo vsi pomagajo nositi. On se móra 5) le k' poshtenim, mirnim in pámetnim moshém perdrushiti, in ne s' nepokójnimî, nedovóljnimi pezhati se; sakaj tí ne ishejo frézhe svojih deshelánov, ampak svoj prid; kdor svojo domázho deshelo ljubi in zhasú, móra s' svojo vóljno pokórshino k' rédu in k' spolnovánju sapóved perpomôzhi, in se vse rasujsdanošti, nepokójnošti, hudobíje in púntanja varvati; poshténi mosh je dovóljin; in kdor do gospófke in do domazhe deshele tako ravná, je prav flusháb-nik. Ptují, ki v' takoshno deshelo pridejo, imájo

vešélje nad pámetnimi in dovóljnimi prebivávzi. Kakó prijétno je shivljenje s' dovóljnimi in med dovóljnimi prebivávzi? Shivljenje med nepokój-nimi in nedovóljnimi je podóba peklá.

V. Kaj fi je misliti od tistih, kateri domázhiga kraja in domazhe deshele né spofhtujejo, ali zlò isdajo?

O. Taki ljudje ponezhasté sámí sebe; sakaj njih imé je saz Hernándezo; oni ponezhasté svoje staršhe in foródnike; oni so nehvaléshni; isdajavzi, ki se nad kervjó in solsámi veliko ljudi sadolshé; oni nímajo ljubésni, tedaj ne vére, in ne prave pámeti.

§. 49.

Od sadershanja do vikshih.

V. Sakaj mórajo biti na svétu vikshi in nishji ljudjé?

O. Kér so vikshi in nishji opravila in flushbe.

V. Kogá móramo v' vikshih zhaštiti?

O. Bogá, ki so od njéga mnogotéri stanóvi in flushbe vpeljáni.

V. Komú se nezhašt storí, ako se vikshim spodóbná zhašt ne skásúje?

O. Bogú sámimu, kér se njegóvimu pove-lju soper ravná. „Zhašt, komur gré zhašt,“ právi s. Pavl v' listu do Rimlj. 13, 7.

V. Kakó smo dolshní od vikshih govoriti?

O. Š' tistim spofhtovanjem, ktéro se njih stánu in flushbi spodóbi; zlo takrat, ako vikshi nápoke nad sabo imájo; sakaj dolshnésti, flushba, stan in boshja narédba so vselej zhaštitlivi; in ako bi nam nápoke ljudi pravizo dájale, njim spodóбно zhašt odtegovati, kdo bi néki she zhašt imel, ker noben zhlovek ni bres nápak?

V. Od kod pride, de nektéri ljudjé vikshi stanove sanizhujejo in saframújejo?

O. Is pomankanja vére; sakaj kjér ni vére, se tudi ne sposná prava vrédnost ljudí in stanov. „Ne govôri hudó zhes kralja (*zlo*) v' svojih mislih ne, in ne rôti bogatína (*zlo*) v' snotranji stanízi ne; sakaj ptize nebá bodo tvoje beséde nesle, in kar perúte imá, bo tvoj govor oklizalo.“ Pridg. 10, 20. Apostel Pavl je sa saméro prôfil vélikiga duhovna, ako ga bi bil ponezhasil, ker ga ni pósnał. Djanje apost. 23, 5.

V. Kakó smo dolshní s' vikshimi govoriti?

O. Perljudno, perlízhno in spodóbno, kakor njih in našh stan térja. Predersno je in nespodóbno, ako s' vikshimi govorimò in ravnámo, kakor de bi bili našhi nar boljshi snanzi in nam enáki.

V. Ako naš kdo vikshiga stanú, prijatel imenúje, ali se prijatla v' písmu podpishe; smemo li tudi mí njéga takó imenovati, in takó po domázhe s' njim ravnáti?

O. Ne smémo; to je milost, ponishnost in perljudnost vikshiga, ktere móramo hvaléshno sposnáti; nikoli se pa ne smémo predèrsniti, savolj téga vikshim mèn timer podlóshnosti in mèn timer sposh-tovanja skasováti.

V. Ktéro imenílo (*titel*) smo dolshni vikshim dati?

O. Tisto, ktéro jim gré; in ako imá vikshi vezh imeníl, se mu móra nar višhi imenílo dati; kdor ga ne vé, naj vprasha ljudí, ktérim je to snano; nikoli pa ne smémo samiga vikshiga vprashati.

V. Ali je perljudno, vikshim le odgovoriti:

To je (*ja*) ali: ni; ali jih s' navadnim iménam ogovoriti, ali jih víkati?

O. Ni perljudno; lépfhi je, semtertje spodóbno imenilo perdjati in jih s' spodóbnim imenílám ogoveriti.

V. Ali je spodóbno, ni ali naka rezhi, kader ne móremo póterditi, kar je víkfhi rékel?

O. Ní spodóbno; temuzh spodóbno pervoljénja prošimo, de smémo svoje menítve povédati; neperljudno je pa, ako odgovorimò, de ni réf, de téga ne móremo verjéti, de ga hózhe-mo poduzhiti i. t. d.

V. Kakó se je tréba sadèrshati, ako nam víkfhi kej priyétniga pové in naf svoje milosti sagotóvi?

O. Nad tem móramo spodóbno veselje na snanje dati, in oblubiti, de se hózhe-mo milostive dobrovoljnosti zhe dalje bolj vrédne storiti; ne smémo pa tudi víkfhiga svoje dobrovoljnosti do njega sagotoviti; saka j' tem bi se zhes-inj povsdigovali.

V. Komú se móra splòh prepuštiti, de pogovor perzhnè in konzhá?

O. Potem, kader smo odgovorili, kar smo hotli povédati, móramo víkfhimu prepuštiti, de góvor perzhnè in konzhá; mí si móramo v' zhašt shtéti, de smémo s' víkfhim govoriti, dokler nam perpuští.

V. Ko sebe in druge skupej v' misel vsa-memo, ktériga imé poprej imenújmo?

O. Imé drugiga, slasti zhe je víkfhiga stanú, ali zhe smo mu posebno spofhtovanje dolshní. Ne smémo, postávím, rêzhi: jest in moj ozhe; ampak: moj ózhe in jest.

V. Ali smémo víkfhimu kej narozhiti, po njem kogá posdraviti i. t. d.?

O. Ne smémo, ali vsaj malokde in pohlévno.

V. Ali je perljúdno vikshimu tobáka ponúdiť?

O. Ni; f' tem bi se s' vikshim prevezh poprijasniť hotli; vikshi bi nať utégnil sahvaliti; in tudi ni vselej prijetno, ptujiga tobáka vséti.

V. Ako nam vikshi veléva, pokriti se, ali usésti se, smémo li tudi njemu velévati, ravno to storiti?

O. Ne smémo; sakaj f' tem bi utegnili kasati, de mislimo, de je vikshi savolj nať raskrit, ali de savolj nať stoji.

V. Kaj je storiti, zhe vikshi vprašha, kakó se m' in našhi snanzi pozhútimo?

O. Še mu móramo lepó sahvaliti, de se po tem vprašhati ponísha; tode ni vselej spodóbnó vprašhati, zhe se tudi vikshi in njegóvi ľudjé dobro pozhútijo; in kader se po tem vprašhati smé, naj se sgodí s' všo spodóbnostjo. Kdor vikshimu svojo ljubésin in dobrovoljnosť pohlévno na snanje da, ga f' tem ne bo shátill.

V. Kaj je storiti, ako nať vikshi prijasno posdravi?

O. Še mu móramo spodóbnó sahvaliti, in se spodóbnó dershati; m' si ne smémo vsiga perpuštití, kar se vikshimu podáti utégne, postavim, s' glavó ali s' rokó pomigniti.

V. Kakó se je tréba sadershati, kader nať ktéri vikshi frézha?

O. Mu móramo v' obrásu in v' vši obnašhi tišto spofhtovanie skásati, ktero njegov in našhi stan térjata.

V. Ktéro stran naj prepuštímo vikshimu, kader s' njim gremo, ali se s' njim péljemo?

O. Déšno.

V. Ko dva s' kterim vikshim vkupej grésta, ktéro mésto naj mu prepustità?

O. Srédnje mésto, ali vsaj kjér je lépschi pot.

V. Kakó se je tréba sadèrshati, zhe naš ktéri vikshi domú posprémi?

O. To si móramo v' poséбно milost shtéti, pa vender pred hišho ostati, de vikshi sam prezh gré. Spodóбно je tudi, de vikshiga na njegov dom sprémimo; ni napzhno, zhe to storimò, kar vikshi hozhe ali perpušti.

V. Kaj je storiti, zhe naš vikshi obíshe?

O. Mu móramo, zhe je mogózne, spodóбно napróti iti, ga v' bolji stanízo peljati, mu svoje veselje na snanje dati, de naš je obiskàl, in ga, ko prezh gré, posprémiti; doklé pa, se móra po okolišhinah in po vólji vikshiga posnéti.

V. Ali smémo vikshiga sapustiti, de druge is staníze sprémimo?

O. Ne smémo; temuzh spodóбноst terja, de smo na vikshiga poséбно pasni.

V. Kakó se je sploh sadershati, kader naš kdo obíshe?

O. Mu móramo odkritoserzhno veselje skásati, de ga vidimo; se prijasno s' njim pomènk-vati, neperlizhne opravíla opustiti, ga ne samiga štati ali sedéti pustiti; tudi ne vprizho njega kako opravílo perzhéti, ali kej drugiga délati, de bi gost misliti utégnil, de naš nadlésheje, postavim, kej brati i. t. d. In zhe je tudi kej posébniga opraviti, móramo gostú sa saméro profiti, in koga poklizati, de je per njem.

V. Kako je tréba s' tistimi ravnati, ktéri so savolj bogastva in imenítnosti svojiga stanú prevsétni?

O. Takim ljudém se ne smémo ne perlis-

novati, ne prevsétno do njih sadershati se; mi jim móramo, kakor njih in našh stan térjata, ravno takó perljudnost skasovati, kakor de bi njih prevsétnosti ne samérkali, de jih ne rasshálimo, in tudi v' prevsétnosti ne potèrdimo.

V. Kakó naj se bogáti in imenitni ljudjé vedêjo, de bodo na svetu zhašt iméli?

O. Bogáti in imenitni ljudjé, ktéri hózhejo na svétu zhašt iméti, naj tudi radi drugim zhašt skasujejo, in ljubésin drugih ljudí zhisflajo; oni se mórajo do vsakiga ponishno, poterpeshlivo, krotkó, pohlévno in prijasno sadershati, poshteni in dobrotlivi biti, se malopridniga djanja, ktéro vselej nezhašt nasléduje varvati; oni se ne sméjo s' dnarji in imenitnim stanam bahati, in svojiga zhafa ne f' pohajkvanjem tratiti; sakaj postópázh je v' vsakim stanu sanizheván. „Ne sanizhúj ubógiga, ki je poshtèn; in ne povishúj bogatiga, ki je hudôbin.“ Širah. 10, 26. „Kdo bo opravižhil njega, ktéri soper samiga sebe grešhí; in kdo bo tistiga zhaštil, kteri samiga sebe ponezhašti.“ Širah. 10, 32. „Vlak, ktéri se povishúje, bo ponishan“; sakaj ljubésin in zhašt, ne de bi se dali drugi posiliti, nam jih skasovati; temuzh ljudjé odrekó f' premislikam zhašt tistimu, kteri jo térja in je ni vrédin; in „kdor se povishuje“, kdor je poníshin in pohlévin, poshtèno ravná, in ne hrepení po hvali svetá, „bo poníshan“, sakaj ljudjé se bodo veselíli, njemu sposhtovanje skasováti. Luk. 14, 11. To uzhí vsakdanja skushnja.

§. 50.

Ktéro sposhtovanje de je kristján deshélinimu gospódu in gospóski dolshán, in ktéro sposhtovanje de naj tí svojim podlóshnim skasujejo.

V. Kogá móra kristjan v' svojim vikshim deshélinim gospódu zhaštiti?

O. Bogá, kteriga naméštnik je deshélini gospód; „oblast zhes deshelo je v' boshjih rokah, in on ob svojim zhasu pridniga vladníka zhés-njo postávi.“ Širah. 10, 4. Preg. 19, 12. „Ni oblásti, ktéra bi ne bila od Bogá.“ Rimlj. 13, 1.

V. Ktero snotranje in sunanje sposhtovanje smo dolshní deshélinimu gospódu?

O. Šmo dolshní, deshéliniga gospóda sa boshjiga flushábnika in naméštnika iméti, in kakor téga v' svojim sèrzu sposhtovati; njegove sapóvedí is bogabojézhnosti in ne le k' vídesu ali sa volj fhtrafinge spolnováti, Bogá profiti, de naj ga ohráni, rasvetlí in vódi; od njega in njegovih narédeb móramo vselej s' sposhtovanjem in podlóshnostjo govoriti. „Torej profim, de se nar poprej próshnje, molitve, perporozhevanja, sa hvale sa vse ljudi opravljajo; sa kralje in sa vse vikshi, de bi mirno in pokójno shivljenje v' vsi pobóshnosti in zhistosti shivéli. Sakaj to je prav in prijetno pred Bogam, našim Svelizhárjem.“ I. Tim. 2, 1-3.

V. Kaj je soper sposhtovánje, ktéro smo deshélinimu gospódu dolshní?

O. Je soper sposhtovanje, ktéro smo deshélinimu gospódu dolshni, ako ga kdo ne imá sa boshjiga naméštnika, ampak sa sgol flushábnika ljudi; ako kdo njegove ukasila prelomljuje,

ali jih le savolj fhtrafinge spolnúje; ako od nje-
ga sanizhlivo govori, in se soper njega spúnta.

V. Kakó véra ta nauk nasnáni?

O. „Však zhlovek bódi vikšhi oblásti pod-
lóshin; sakaj ni je oblásti, ktéra bi ne bila od
Bogá; ktera pa je, je od Bogá postávljena. Kdor
se tedaj oblásti soperstavi, se boshji postávi so-
perstavi. Ktéri se pa soperstávijo, ti samì sebi
pogubljenje nakopávajo. Sakaj oblástniki niso k'
stráhu dobriga, ampak hudiga déla. Hózhesh pa,
de bi se oblásti ne bal? Stóri dobro, in bosh
hvalo od njé imel. Sakaj oblástník je namésti Bo-
gá tebi k' dóbrimu. Ako pa húdo storish, boj se;
sakaj on mēzha ne nósi saštonj; sakaj boshji hla-
pez je; masheváviz k' fhtrafingi tištimu, ktéri hu-
do déla. Torej mórate podlóshni biti, ne samó
savolj fhtrafinge, ampak tudi savolj vestí. Sató-
rej tudi dázijo dajajte, sakaj oní so namésti Bogá,
de ravno to flushbo opravljajo. Dajte tedaj všá-
kimu, kar mu gré; dázijo, komur dázija; zol, ko-
mur zol; strah, komur strah; zhašt, komur zhašt.“
Rimlj. 13, 1-7. „Šodníkov ne opravljaj, in vik-
shiga svojiga ljúdstva ne kólni. II. Mojs. 22, 28.

V. Po kom vlada deshéli ni gospód svoje
podlóshne, kér ne utégne povsod sam biti, kér
ne utégne všiga sam storiti?

O. Po gosposki, ktéri smo ravno sató sposh-
tovanje in pokórshino dolshní, in ktéri mórame
spodóbno, pōnishno in perljudno odgovor dati,
kér je šodník od Bogá postávljen na semlji.

V. Ali so deshéli ni gospódje in gospóške tu-
di dolshní, podlóshne sposhtovatí?

O. Tudi; sakaj podlóshni so otròzi boshji,
ki jih je Bog škèrbi deshélinih gospódov in go-
spóšk isrózhil; oní so njih blishnji, šodéleshi vézh-

niga shivljenja, in bodo s' imenitniki svetá pred boshjo sodbo stali, ktéri ne gléda imenitnosti ljudi. „Ne ánajte se, (*sodníki*) nobeniga, sakaj (*vasha sodba*) je boshja sodba.“ V. Mosj. 1, 17. „Ví ste flushábniki njegóviga kraljéstva.“ Modr. 6, 3. Bog pa ne sanizhúje in ne satíra nobeniga zhlovéka; in Jesuf je sapovédal, de naj v' nar manjim kristjánu njéga, odresheníka in pastírja vfih, ljúbimo in zhaftimò.

V. Ali smo od té dolshnósti do gospóske druge vére, odvésani?

O. Kratko nikar; sakaj deshélíni gospódje pèrvih kristjánov so bili nevérniki, in so jim vender pokórhino fkasováli; ako so pa malikovavski gospódje kej soper Bogá, véro in vést uka-sáli, so kristjáni rajshi krí in shivljenje sa Bogá in véro dali; nikoli se pa sizer niso gospóski v' bran stávilí.

§. 51.

*Ktéro sposhtovanje de je kristján zerkvénim víkshim dolshan, in ktero sposhtovanje de mó-
rajo duhovni svojimu stanu in svojim ovzam
fkasovati.*

V. Komu je Kristuf vládanje zérkve isrózhil?

O. Apóstelnam in njih právím naslédníkam.

V. Kteri apostelnov je bil prvi in nar ime-nitníshi?

O. Péter; sakaj njemu je Gospód rékel: „Tí fi Péter (*skala*), in na to skalo bom sídal svojo zérkev, in peklénske vrata je ne bodo smágale.“ Mat. 16, 18. Tému apostelnu je Gospód naró-zhil: „Páfi moje jagnjeta . . .; páfi moje jagnje-ta . . .; páfi moje ovzé.“ Jan. 21, 15. 16. 17.

V. Kjú je Peter umerl, in kdo je naslédnik v' njegóvi flushbi?

O. Peter je kakor shkof Rimske zerkve v' Rimu umerl, in od sazhétka in dosihmal so Rimske shkófe kakor Petrove naslédnike zhaštali.

V. Kteri so naslédniki apóstelnov?

O. Shkofi isvirne, to je, katolíhke zérkve?

V. Po kom so apóstelni po svétu rastrésene keršhanske drushbe vládali in pasli?

O. Po njim podlóshnih duhóvni.

V. Kakó se imenúje stan tistih mósh, po ktéríh Jesuf svoje ovzé vláda?

O. Duhóvski stan.

V. Ali je Jesufova vólja, de se duhóvni in njih stan spofhtúje?

O. To je; sakaj Jesuf je apóstelnam rekel: „Kdor val poslúsha, mene poslúsha; in kdor val sanizhúje, mene sanizhúje. Kdor pa mene sanizhuje, sanizhuje njega, ktéri me je poslál.“ Luk. 10, 16.

V. Ktero spofhtovanje je kristjan duhóvskimu stanu dolshán?

O. Kristjan je dolshán, duhóvne sa tiste spofhtovati, ktéri so; sa od Jesufa postavljene pastirje svojih dragó odkúpljenih óvez, sa delívze od njega postavljenih skrivnóšt, sa dersháve tistih pravíz in tiste oblásti, ki jih je Jesuf apóstelnam isrózhil. Kristjan je dolshán v' zerkvéni vikshih svojiga Odreshenika zhaštiti, jih poslúshati, se jih kakor ovzé svojiga pastirja dershati, jim v' svelizhanskíh rezheh pokórsrhino skasováti. Š. Pavl pishe: „Bóдите pokórní svojim vikshim, in podlóshni. Sakaj oni zhújejo, kakor kteri bodo mógli sa vashe dushe odgóvor dajáti; de oní to s' veseljem storé in ne s' sdihovanjem; sakaj to

ni dobro sa val.“ Hebrej. 13, 17. „Duhóvnam, ktéri so pravi predpostavljani, naj se dvojna zhašt skasúje; slasti ktéri délaajo v' besédi in poduzhênji.“ I. Tim. 5, 17. Apostel hozhe rêzhi, de so zhaštitlivi 1) savolj svojiga stanú, in 2) savolj svoje skèrbne délovnosti.

V. Kogá naj v' vídnim poglavárji zérkve zhaštimò?

O. Jesufa Kristufa, ktéri je nevídni poglavar zérkve, in ktéri je svojo zerkev na apostelna Petra in na njegove naslédnike postavil, de so po tem takim vsi véрни sdrúsheni in sedínjeni.

V. Kogá móramo v' shkófu zhaštiti?

O. Apostelne; tí so pa od Jesufa postavljani vikshi zérkve; torej samiga Jesufa Kristufa, kteri v' naslédniku apostelnov keršhansko drushbo vlada.

V. Kogá mora kristjan v' svojim fajmoshtu in duhóvnim pastirji zhaštiti?

O. Od shkofa njemu postavljeniga pastirja svoje dushe.

V. Ktero sposhtovanje so duhóvni svojimu stanu in svojim ovzám dolshní?

O. Duhovni so dolshní, in bodo mógli sató odgovor dati, de sebi isrozhene ovzé dobro in skerbeno vládajo, de jim nepokasheni krùh zhistiga nauka podeljújejo, pred vsim drugim boshje kraljéstvo in svelizhanje ljudí ishejo; de nobène svojih óvez ne sanizhújejo in v' némar ne púshajo; de vsákiga s' ozhétovsko ljubésnijo, ponishnostjo, pohlévnostjo in odkritosèrzhnostjo sprejmêjo, nobeniga stanú in nobeniga zhlovéka ne saframújejo; de nobeniga raspertja ne napravijo, temuzh jih le poravnáti skerbé; de v' odkritosèrzhni edínosti s' Kristusovo zerkvijo shivé; de ovzám lép

sglèd dajêjo in se sami ne perdrúshijo lèvam in volkóvam, kateri okóli hódijo, in ishejo, koga bi poshèrli.

V. Od kod pride; de nektéri zhes duhovski stan, zhes pápesha, fhkose, duhovné pastirje hudó govore?

O. Vézhidel is nevére in sovrashtva do vére; sakaj kdor Gospóda ne ljubi, sovráshi njégóve flushábnike; tudi is téga, de ne shivé vfi duhóvni na tanko po svojim stánu; tode stan ostá-ne svét, kakor vsaktéri stan, akoravno ljudjé dostikrat dolshnóstim svojiga stanú soper ravnájo. Takoshno néfrézho móramo milovati, pa ne zhes stan nespodóбно tóshiti, ktéri je od Bogá postavljen, in po katerim se kristijani sa nebésa obravnávajo. Je li stan, v' ktérim bi ne bilo najti ljudi, kateri ne shivé po dolshnóstih svojiga stanú?

V. Kaj si je od tistih ljudi misliti, katerim ni nizh na tèm leshézhe, de bi svoji duhóvski in deshélini gosposki ustrégli?

O. Takí ljudjé niso od dobriga duhá navdáni; sakaj, kdor gospósko sanizhúje, njemu tudi ni mar sa Bogá; in ktérimu ni leshézhe na dopadénji njemu od Bogá danih vikshih, mu gotóvo tudi ni dosti leshézhe na boshjim dopadénji. To obveljá tudi od otrók, poslov i. t. d.

§. 52.

Od sadershanja do ljudi druge vére.

V. Kakó se móramo do ljudi sadershati, kateri so druge vére, in se, kar véro tizhé, mótiijo?

O. Š' takimi ljudmí móramo takó ravnáti, kakor je usmiljeni Šamarján s' ránjenim Judam ravnál; oná ništa bila ene vére, in Jesuf veléva, de naj tudi mí takó storimò. Luk. 10, 25-37. Je tréba

tudi nevérníkam in krivovérzam vse dolshnósti keršhanske ljubésni in perljúdnosti skasováti, odkritoferzhno in poshteno s' njimi ravnati, nad njih frézhno in nesfrézhno ravnoszhutje iméti, húdo in nesfrézhno od njih odvrazheváti, in jih, ako nashe pomózhi potrebújejo, v' djanji in ljubesnivo podpírati.

V. Kakó se móramo do takih ljudi, kar ti zhe vérine nauke, sadershati, de bomo dolshnósti keršhanske ljubésni spolnili?

O. Je dolshnost ljubésni, njih, ki se mótiyo, poduzhiti; sasmehovánje in saframovánje ljudi pa rassháli, in torej she bolj svoje smóte tèrdijo, „Rasúmno ravnajte s' njimi, ktéri so sunej“, kteri niso nashe vére. Kolosh. 4, 3.

V. Kdaj skáshemo takim ljudém sposhtovanje, ktéro ni dolshnóst, ampak je velíko bolj shtrafinge vrédno?

O. Ako véro satajimò, de bi ljudém dopádlí, ali is téga naména svojo véro sanizhújemo, krivovéro hválímò, in se sbirálam takih ljudi perdrúshimo.

V. Sakaj je to napzhno?

O. Kér zhašt, ki smo jo Bogú in resnízi dolshní, ljudém in smótam skasújemo; kér se hózhemo í' tém ljudém perlisovati, in druge v' smótah potèrdimo; in torej tudi v' ozhéh pámetnih ljudi veljavo sgubimo. Bogú moramo bolj pokórni biti, kakor ljudém. Apost. djanje 4, 19.

§. 53.

Kakó de se móramo sadershati do njih, ki greshé.

V. Ali gré tudi tistimu, ktéri je greshlil in hudo stóril, sposhtovanje in zhašt?

O, Tudi; sakaj gréshnik ne néha zhlovek in kristján biti, ktéri naj se poboljšha in v' nebéla pride. Tudi, kteri se je pregréšhil, imá s'he obzhútje sa zhašt, ktériga ne smémo sadušhiti, ampak povikšhati, in po kterim tudi njegovo serzé ganíti utégnemo. Ali ni Bog sam zhlovéshkimu ródu, ki je v' gréh padel, zhaštito milost dodélil, in svojiga edinorojeniga Sinú na svét poslal, de bi iskal, kar je bilo sgubljeniga? Ali se ni Jesuf dóbrimu pastirju perméril, kteri sgubljeni ôvzi zhašt skashe, in jo poíshe, in na rame sadéne, in k' zhédi nasaj nese? Ali ne skasújejo nebéshki prebivávzi gréshniku, ki se pobóljšha, zhašt, de se nad njegovo frézho veselé. Ako bolníku ljubésin, samerklivost in sposhťovánje skasújemo, ali nismo to tolikanj bolj greshniku dolshní, kteriga bolésin je s'he bolj nevarna, in ktéro ne le telésna, ampak tudi dušna smert naflédvati utégne? Satorej perméri Jesuf flábiga zhlovéka tlézhimu predívu, ki naj ga podpihajmo, in ne de bi ga ugasnili. Mat. 12, 30.

V. Kakó se móramo sadershati do zhlovéka, ki se je pregréšhil?

O. Kakor je Jesuf ukásal; on pa pravi: „Ako pa greshí soper tebe tvoj brat, pojdi, in ga posvári med seboj in med njim samim. Ako te poslušha, si perdóbil svojiga brata. Ako te pa ne poslúshha, vsémi seboj s'he eniga ali dva, de v' ústih dvéh ali tréh prizh stóji vsa rézh. Ako jih pa ne poslúshha, povéj zérkvi. Zhe pa zérkve ne poslúshha, naj ti bo kakor nevérnik in zolnar.“ Mat. 18, 15-17. „Ne ravnajte s' njim, kakor s' sovrashnikam, temuzh posvaríte ga, kakor brata;“ pishe s. Pavl. II. Tefal. 3, 15. Ne smémo vsake nápake in vsákiga pregréshka hudó svaríti; sakaj

vši smo slábi, in vsakdan greslimò. Poterpeshlivošt f' takimi, ki napzhno ravnájo, je délo mi-losti, ktero bo Bog gotovo povèrnil.

V. Kakó se spofhtovanju soper ravná, ki smo ga tistimu dolshní, ktéri se pregresbí?

O. 1) Ako ne porajtamo na kershánsko sadershanje in na frézhò blishnjiga, in s' neperljudnim Kajnam právimo: „Šim li jest varh svojiga brata?“ 2) Ako mu pokáshemo, de mu nizh ne saúpamo. 3) Ako ga k' dóbrimu ne spodbudujemo, ampak shálimo, rasshálimo, oframotèmo, vprizho drugih bres potreba ponishújemo, in mu bres potrebe ozhítamo. 4) Ako ne govorimò is kershanške ljubésni, ampak is togòte, nespameti, jése, in strásti. 5) Ako takrat govorimò, ko bi bilo bolje molzhati, v' fèrdu. 6) Ako kej takiga rezhèmo, kar ljubésin in obzhútje sa zhašt sháli. 7) Ako svoje ozhitanje prevelíkrat ponávljamo, in po tem takim káshemò, de se le nad njim snòsti hózhemo; in f' tém se mu ne perkúpimo, ampak ga velíko bolj sdráshimo. 8) Ako štare nápake na dan vlézhemo, in se nikoli ne utrúdimo, ozhitánje panavljati; kar uniga vselej vnóvizh sdrashi, in ne rasodéva ljubésni, ampak shkodoshèljnost, strašt in sovrashno serzé. 9) Ako vsako she tólizhkiño nápako ojstró svarimò, is komárja flona (*elefánta*) délamo, in ná-pako svekshújemo, kar únimu vse serzé odvsa-me, kér se védniga ozhitanja bojí, in ker se njegóvo serzé ne móre nikoli pokója veseliti. 10) Ako mislimo in nasnánimo, de je uni is spazhnosti in hudobíje napzhno ravnàl, in ne is slabósti in posablivošti, kar obzhutje blishnjiga sa zhašt možhnó sháli.

V. Sakaj je ta nauk poséбно imenitin?

O. Kér se po tem velíkrat zhasna in vézhna frézhna nashiga blishnjiga, hishni mir, nasha in drugih dovóljnost, veselje nad shivljenjem in délam, in tudi hishna frezha ravnaajo; mí vsi smo nápakam podvèrsheni, móramo skup shivéti, édin s' drugim poterpéti, in shivljenje polajshati, kolikor nam je mogózhe. „Edin drugiga breména (*napáke, slabósti*) nosíte, in takó bote dopolnili Kristusovo postávo.“ Galazh. 6, 2. Šamí shelimò, de bi nam drúgi nápake sanéšli; in Jesuf právi: „Vse, kar koli hozhete, de vam ljudjé storé, tudi ví njim storíte; sakaj to je postava in preróki“ Mat. 7, 12.

§. 54.

Kakó se je tréba sadershati, kar tizhe skrivnósti drugih ljudi.

V. Kakó se je tréba sadershati, kar tizhe skrivnósti drugih ljudi?

O. Še móramo várvati, skrivnosti drugih ljudi sledíti; ne smémo po vsaki rezhi: Kaj? kako? in kjé? poprashevati; sakaj drugi ljudjé niso vselej voljni, nashi radovédnosti strézhi; ako drugi na skrivnim med seboj kej govoré, se ne smémo méd-nje drénjati, in ne na ushéfa vlézhi, kar se govori; tolikanj bolj se móramo prezh podáti, kader drugi skrivej kej govoriti hozhejo, in kader se lohka sposná, de nózhijo, de bi mí njih góvor slíshali.

V. Kakó se móramo, kar tizhe ptuje písmá, sadershati?

O. Ptújih písem se ne smémo nikoli polastiti, in jih tudi drugim ne brati dati, ako v nashe roké, kakor si bódi, pridejo; ptuje písmá smémo le takrat brati, zhe nam to gospodár pi-

sem dovóli, ali velí; tudi v' ptujih, písmih le to berímo, kar nam on brati perpuští.

V. Sakaj je tréba takó ravnáti?

O. Neperljudno je, in nespodóбно, in ní-mamo nobene pravíze, v' skrivnósti drugih ljudi vtíkati se, in po rezhéh slediti, ki nam jih u-ni nózhe srozhiti; kakor tudi ní-mamo pravíze ptujiga blagá polastiti se; skrivnósti pa so uni-mu dostikrat bolj per serzu in jih bolj skèrb-no váruje, kakor frebró in slató. Kdor se v' ptu-je skrivnósti vtíka, pride v' nevárnost, de je osra-motèn, savèrnjen, in si neprijétnosti nakóplje.

V. Kaj nam je storiti, zhe smo skrivnosti drugih ljudi, kakor si bódi, svédili, ali zhe so nam bile srozhène?

O. Kar móra skrito óstati, kér bi tístiga nasnanjènje ktérimu drúgimu nezhašt ali shkodo dé-lati utegnílo, móramo samólzhati; sakaj ono je nam srozheno ptuje blagó; se je tréba varvati rasnáfhanja, jesízhnosti, po kterima nad ljudi tóli-kanj nesfrézh pride; tudi v' tí rézhí boshja sapó-ved ukashe, blishnjimu storiti, kar samí radi imá-mo. Ako nam kdo kákshino skrivnost rasodéne, naš on s' svójim saupanjem pazhaští; ter imámo dolshnóšt, de ga ne goljsámo; je pa gréh isda-jánja, zhe saupanje, ktéro imájo drugi ljudjé do naš, napzhno obrázhamo, kakor je Judesh stó-ril, ktéri je Judam kraj isdál, kjér je imel Jesuf navádo po nózhi moliti. Isdajaviz bo vselej sani-zhevan, in samiga sebe ponezhaští.

§. 55.

Sadershanje do dobrótníkov.

V. Rogá móramo nar pervo sahvaliti, ako so nam ljudjé dobro storili?

O. Bogá, od ktériga vse dobro pride, ktéri sërza ljudí vlada, in bres ktériga bi nam ljudjé ne môgli nizh dobriga storiti. Torej opominja apostel Pavl kristjane, ki so bili v' Korintu, de naj ubógim kristjánam na Judovskim na pómozih pridejo, de bodo letí Bogá hvalili. II. Kor. 9, 12.

V. Kakó naj svojim dobrotnikam spofhtovanje in hvalo fkasujemo?

O. Šmo dolshní njemu, ki nam je dobroto dodélil, svoje hvaléshno veselje fkasati; tudi njemu radi postrézhi; s' spofhtovanjem od dobrótnika, in s' hvaléshnostjo od njegoviga daríla, in od dobrotnikove postréshnosti in prijasnosti govoriti; Bogá profiti, de ga sa to blagofloví (*shégna*); ne smémo daríla ali dobrote napzhno obrazhati; in njegovim sapushênim, ako je mogozhe in potrebno, móramo dobro storiti.

V. Sakaj je dolshnóšt s' dobrótnikam také ravnati?

O. Kér se Bog f' tém povelizhúje, ktéri imá dopadénje nad prijasnimi in hvaléshnimi sërzi; hvaléshni spólni dolshnóšt kerfhanfke ljubésni; daje lép sgléd; storí, de ljudjé rádi dobróte delé, in spofhtúje tudi samiga sebe.

V. Kakó se pregreshimò soper zhašt, ki smo jo dobrotniku dolshní?

O. Pregréshno je, prejétih dobrót kmalo posabiti, njih zéno smanjshevati; ogibati se dobrótnika in njegove hífhe, de bi se ne spomnili svoje dolshnósti; ako saupanje, ktero imájo drugi ljudjé do nas napzhno obrázhamo, od dobrótnika sanizhlivo govorimò, njegóvo dobróto sa dolshnost imámo, njemu dobróte odrezhemo; ako sa-nj ne mólimo, Bogá ne sahválimo; darílo ali dobróto napzhno obrázhamo, in ako njegovim sapu-

fhènim svoje pomozhi odtegújemo, ki bi jim jo fkasovati môgli i. t. d.

V. Sakaj je gréh, do dobrotnikov nehvaléshnim biti?

O. Nehvaléshni odtegúje Bogu zhaft; on opuští dolshnóft kerfhanfke ljubésni; on sháli dobrotnika; on daje pohujfhanje, in odvrazhúje ljudi od dobrodelnosti; nehvaléshni ponezhaftí samiga sebe; sakaj, kdor svojiga dobrotnika ne ljubi, ktériga vidi, bo li Bogá ljubil, kteriga ne vidi. I. Jan. 4, 20. Kakó bo tak zhlovek svoje sovrashnike ljubil, kar je vender kerfhanfka dolshnost, ali tiste, od ktérih ni nobene dobrote prejél?

V. Kaj je storiti, zhe nam drugi dajó, in nam f tem veselje narediti mislijo? In kako je tréba ravnati, ako ktérimu drugimu kakfhino darílo damò?

O. Shalili bi ga, ko bi téga ne hotli sprejéti, ne poglédati, ali to koj ktérimu drugimu dáli; ko bi rekli, de nam naménjeno darílo nobeniga veselja ne déla; ljubésin hvaléshno sposná dobrovóljnost blishnjiga. Tudi ne smémo vprafhati, kóliko de je darílo veljalo; sakaj kasálo bi se, kakor de bi bili menj hvaléshnosti dolshní, zhe darílo ménj veljá; tudi bi darivza v' fkerb perpravili, de svoje darilo ali svekshúje ali smanjshúje. Tudi ne smé dariviz tistimu, ktérimu darílo da, povédati, koliko de je veljalo; de se ne bo kasálo, kakor de bi ga hotel vezhi hvale opòmнити. Tode je vender, kar to tizhe, na tem leshézhe, zhe dariviz, in uni, ktérimu je bilo podeljèno, drugokrati po domázhe med fábo ravnáta, ali ne.

V. Ali hózhemo mènj dobriga délati, kér malokdej hvaléshnosti nájdemo?

O. Nizh menj ko to; sakaj Jesus právi: „Boljshi je dati, kakor vséti.“ Apost. djanje 20, 35.

Kolikor menj hvale imámo od svetá, tólikanj vezh obveljá dóbro pred Bógam, tolikanj vézhi je veselje dobrótnika, in tolikanj vézhi je plazhílo v' nebéfih. Mat. 5, 11. 12.

V. Kteriga sglèd naj v' ti rézhi pred ozhmí imámo?

O. Sglèd Ozhéta, kteri je v' nebéfih, „kteri da svojimu solnzu sijáti na dobre in hudobne.“ Mat. 5, 45.

§. 56.

Sadershanje do tovaršhev in prijatlov.

V. S' ktérimi ljudmí smémo tovarshíjo, snanje in prijásnost iméti?

O. Le s' poshtenimi ljudmí; sakáj en prijátel, tovarsh ali snaniz naj bo zhašt, veselje in frézha drugiga; od tistiga, f' ktérim imámo tovarshíjo, se sklépa po vfi pravizi na nashe lastno serzé; f' tem si mí torej zhašt ali nezhašt délamo. „Kdor se Bogá bojí, bo tudi dobriga prijátla najdel; sakaj kakorshin je on, bo tudi njegov prijatel.“ Širah. 6, 7. Ljudjé, kteri se v' hudobíjo sdrúshijo, ne saflúshijo iména prijátlov.

V. Ali móramo tudi do továrshev in prijátlov perljúdni biti?

O. Tudi; sakaj tudi nar bolji prijátel hózhe de se s' njim spodóbnó in perljúdno ravná, slašti vprizho ptujih ljudí. Perljudnost je dolshnost ljubésni do blishnjiga, ki smo jo prijatlu tolikanj bolj dolshní; prijátel pa vender ne téra, de bi s' njim tako na tanko in varno ravnáli, kakor f' ptújimi, kér bi to prijátla rasshaliti utegnílo.

V. Kakó se móramo do továrshev, snanzov in prijátlov vselej vésti?

O. Odkritoferzhno in poshtêno móramo s' njimi ravnáti, jim saupanje skasováti, jim perjenlívi in postreshlívi biti; ne pa de bi bili prevsétni, svojoglávni, prepirlívi, in samoprídni. Ne smémo biti predersní, in ne teshavnih rezhí od njih térjati, ne dnarjev is njih správljati, in ne odláfhati, jim dolgove plazhati; kér ne smémo misliti, de oni mórajo v' vse pervóliti. Odkritoferzhno jim móramo tudi v' djanji ravnozhutje skasovati v' všim, kar jih sadéne, de ne bodo utegnili misliti, de s' njimi samoprídno ravnámo. Kar ozhitno obnásho do njih sadéne, móramo prijatlu tudi pred drugimi svoje sposhtovanje skasovati, in ne smémo misliti, de nam prijátel ne bo sa slo vsél, ako na-nj ne porájtamo; nikóli se ne smémo predèrsniti, de bi se is njega nôrza délali ali de bi ga s' besédo pikali; sakaj tudi nar bolji prijátel v' to ne dovóli; na snanje mu móramo dajati, de njegovo prijasnost zhislamo; bódimo svestí, molzhézhi in nikóli ga ne isdájmo; ako drugázhi ravnámo, nezhaft délamo sami sebi in prijátlu, dajêmo slab sgled, ki se pohujshanje imenúje. „Ne sapústi stariga prijatla, sakaj nóvi ne bo njemu enak. Nov perjatel je kakor vino; kader bo staro, ti bo dobro difhálo.“ Širah. 9, 14. 15. „Ali ni zlo do smèrti sháloftna rézh, ako se tovarsh in perjatel v' sovrashnika spreoberneta“? Širah. 37, 1. 2.

V. Sakaj je tréba prijatle sposhtovati in zhislati?

O. „Svést prijátel je mozhna bramba; ktéri ga je nashel, je nashel saklád. Svéstimu prijatlu se ne da nizh perméríti; slató in frebrónista vrédna s' njegovo dobro svestobo na téhtnizo poloshena biti. Svest prijatel je sdravílo shiv-

ljenja in neumerlivoſti; in kateri ſe Bogá bojé, ga bodo naſhli.“ Širah. 6, 14-16.

V. Ali je varno, nekđajnega snánza, ki ga zhes velíko lét pervikrat ſopet uglédamo, koj tikati, in s' njim ſlaſti vprizho drugih ravno takó (*po domazhe*) ravnati, kakor ſmo s' njim pred velíko lét ravnali?

O. To ni varno, ali vſaj malokdej; ſakaj ne vémo, zhe ſe tudi uni naſ takó prijáſno ſpòm-niti hozhe. Nikóli ni napzhno, ako ſvoje odkri-toſérzhno veſelje pohlévno in ſpodóbno na ſna-nje damo, de nekđajnega ſnanza ſopet vidimo.

§. 57.

Sadershanje do neprijatlov, raſſhálnikov, do neperljudnih (grobih), prepirlivih, in pravde-sheljnih ljudi.

V. Kakó ſe je tréba do neprijatlov, raſſhálnikov, ſaſmehovávzov, do neperljudnih, prepirlivih in pravdeſheljnih ljudi ſadersháti?

O. Takim ljudém ſe je tréba, kolikor je mogózhe, in kolikor ſe utégne bres raſſhaljenja ſgoditi, umakniti; ako pa móramo per njih biti, bódimo tolikanj bolj previdni in perljúdni do njih, kolikanj bolj ſo neváрни; nikóli jih ne ſmémo drashiti; tudi nikoli ne perzhnímo govoriti od rezhí, ki ſo jim neprijétne, nikoli jih ne ſaſramújmo; vſelej jim ſpodóbno odgovorímo; neperljúdnih in shálíh beſedí jim nikóli ne povra-zhújmo s' enakimi; temuzh ſaneſímo jim raſſha-ljenje, ohranímo ſkerbno mir ſvojiga ſerzá; bra-nímo vſaki nejevólji v' ſvoje ſerzé, in ſmagújmo húdo s' dóbrim, neperljudnoſt f' perljúdnoſtjo.

V. Kakó je Abraham ravnal, ko je bilo med njim in Lotam ſavolj paſhe raſpertje vſtalo?

O. Abraham je perjénjal, desiravno je bil staréji, ter je djál Lotu: „Naj ne bo kréga med menoj in teboj, med mojimi in tvojimi pastirji; sakaj brata sva. Glej! vsa deshela je pred teboj; prófim, lózhi se od mene; ako se na lévo stran vernešh, se bom ješt déšne dershal; ako si déšno isvólíšh, grém ješt na lévo.“ I. Mojs. 13, 8. 9.

V. Sakaj móramo s' sovráshnimi, neperljudnimi in pravdesheljnimi ljudmí perljudno ravnati?

O. Kér f' tem velíko húdiga, velíko rasshaljenja boshjiga, in dostikrat velíko nesrézh in sovrashtev odvèrnemo; sovrashni ljudjé so s' ljubésnijo, krotkóstjo in perljudnostjo osramotèni, in velíkrat našhi prijatli postánejo. „Mehki odgovor potoláshi jéso; terdo govorjénje napravi togôto.“ Preg. 15, 1. „Ako je tvoj sovráshnik lázhin, mu daj jésti, ako je shéjin, mu daj piti; sakaj sherjávzo njemu na glavo správljash (*omézhil ga bošh*), in Gospód ti bo povèrnil.“ Preg. 25, 21, 22. Rimlj. 12, 20.

V. Ali je takóshno sadershanje tudi dolshnóst, ki smo jo drugim ljudém dolshní?

O. Tudi; sakaj kdor prepír naprávi, nablesheje vse vprízhne, jih pohujšha in ponezhastí.

V. Ktéro spóshstovanje zhlovek sam sebi skáshe, ako f' hudôbnimi ljudmí perljudno ravná?

O. Zhlovek se f' tem pámetniga skáshe; rasodéva tudi keršhansko obravnávo, in véro, in se drúgim perkúpi. „Nespametni sdajzi svojo jéso na snanje da; kdor pa krivízo sanéše, je pame-tin.“ Preg. 12, 16. Rasúmnošt zhlovékova se is njegove poterpeshlivostí sposná, in njegova zhašt je, krivízo sanésti. Preg. 19, 11. „Zhlovéku je zhašt prepíru odtegniti se; vsi neúmni pa se k' (*svoji*) nezhaští vmes vtikújejo.“ Preg. 20, 3.

V. Kaj v' ti rézhi véra sapovedúje?

O. „Dobro jim storíte, ktéri vas sovrashijo.“ Mat. 5, 44. „Shegnovájte jih, kteri vas kólnejo, in molíte sa-nje, ktéri vas obrekújejo.“ Luk. 6, 28. „Jest pa vam rezhem, hudimu se ne soperstávi-ti; temuzh zhe te kdo udári po tvojim désnim lizu, pomôli mu she uniga. In kdor se hozhe f' teboj pravdati in tvojo sukno vséti, tému tu-di plajsh pusti. In kdorkoli te eno miljo delezh perfili, pojdi dvé s' njim. Mat. 5, 39-41. To se pravi: Bodi perjenliv, ne povrazhúj nikóli húdiga f' hudim, nikar se ne mashevaj, temuzh oframôti svojiga sopernika s' dobrodelnoštjo in krotkostjo. „Ako je mogozhe, kolikor je per vas, iméj-te mir s' vsimi ljudmí.“ Rimlj. 12, 14. „Ne daj se hudimu premagati, temuzh premágaj húdo s' dobrim.“ Rimlj. 12, 21.

§. 58.

Sadershanje do vesélih, nevóljnih in shálostnih.

V. Kako móramo s' ljudmí ravnáti, ktérih serzé je ravno sdaj veseló?

O. Š' takimi ljudmí móramo prav ljubesni-vo ravnáti; sakaj sapóved vére je: „Veselite se s' veselimi.“ Rimlj. 12, 15. Nedólshno veselje svo-jiga blishnjiga móramo v' zhaſti iméti, ter je so-per ljubésin, ako ga bres potrebe mótimo; vá-rujmo se veselimu ob zhasu veselja kej neprijét-niga na snanje dati; nagla spremémba veselja v' shalost, bi njemu hudó djala, in on bi védno s' nevóljo na-te mislil. Ako je tréba takimu zhlo-véku kak neprijétin nauk dati, naj se to ob dru-gim zhasu sgodí; sakaj njegóvo serzé bi se ob nedólshnim veselji nadléshnemu svarjenju v' bran postáвило, ako je pa veselje pregréshno in nevar-

no, ga smémo in móramo motiti v' pregréšnim veselji.

V. Sakaj móramo s' veselimi tako ravnáti?

O. Kdor takó ravná, kashe de je pámetin, de vé s' ljudmí vésti se, de imá ljubésin do blishnjiga, in rasumnost; kdor pa drugazhi ravná, na snánje dajè hudobno serzé, ki rado nedólshno veselje móti, nespámet, in pomankanje rasumnosti, in postáne nadléshin. Nektéri ljudjé imájo veselje nad tem, ali to húdo navádo, de drugim radi neprijétnih rezhí perpovedújejo; takih se ljudjé ogibljejo.

V. Ktère dolshnósti imá zhlovek, kar tizhe njegovo lastno veselje, ko je med ljudmí?

O. On ne smé nevóljin, zhmèrn, nepoterpeshliv, samerliv biti; sakaj taki ljudjé niso perjétni; nikóli niso sasheljèni, ali le malokdej; drugi mislijo, de so take tème, de so strastim podvèrsheni, de so nehvaléshni in nesaúplivi v' Bogá in ljudi; kdor hozhe med ljudmí shivéti, jim móra sanèsti in s' njimi poterpéti, in se bóljshanja nádjati; nevóljni grení svoje in drugih ljudi veselje; on ne sposná dobróte, je ne vshíva veseló; in méni, de je flòn, kjér je múshiza.

V. Kakó móramo s' ljudmi ravnáti, kateri so ravno sdaj rasshaljeni in nevóljni?

O. Tudi f' takimi ljudmí móramo krotkó in rasúmno ravnáti; dobro je tréba pomisliti, kaj in kakó de s' njimi govorimò. Kdor hózhe takim ljudém njih ozhitno nevóljo is glave spraviti, utégne neperljúdin odgóvor dobiti; kdor jim kej neprijétniga nasnání, ulíje vólja na oginj; kdor jih hozhe takrat posvariti, saštonj govóri. Nobeniga ne smémo drashiti, tudi otroka ne, slasti pa v' jési in nevólji ne; nevóljni, ako se sdráshi, utég-

ne vřiga ťposhtovanja posabiti, ktero je unimu dolshán, in ktéro mu drugikrat rad ťkasuje. Rasúmni govóri in molzhí, kader je zhař govoriti in zhař mólzhati.

V. Kakó móramo s' ljudmí ravnáti, ki jih je kaka nesřézhá sadéla, in ki so po pravizi shálořni?

O. Nespodóbno je in shalívno, zhe je kdo med shálořnimi ljudmí vesél, zhe nad njih shálořjo nobeniga ravnozhútja ne kashe, zhe jim hozhe njih nesřézhó is glave spravljati, ali jih preprizhati, de ni tákosřna. Sa ravnozhutje in to-láshbo nam bodo gotovo smirej hvaléřni. S. Pavl pravi: „Jokajte s' jokajózhimi.“ Rimlj. 12, 15. ř' zhlovekovim serzam móramo sořéřno vářno ravnáti. „Govorjenje ob nářzhnim zhařu, je kakor godénje v' sháloři.“ řirah. 22, 6.

V. Ali tiřti pametno ravná, ktéri komú kakřhno neprijétno novízo na pol nasnáni?

O. Ni pámetno; sakaj uni se ř' tem ob napřhnim zhářu v' řkerb perprávi, kér ne vé, kaj de mu bo řhe povédano; dořtikrat ři velíko ali vřaj véřhi nesřézhó miřli, kakor je. Je torej tréba mólzhati, ali pa raslóřhno in ob pravim zhařu govoriti. Tiřti, ktéri drugimu nasnáni, de mu hozhe kej shalořniga rasodéti, bi utégnil řhko-deshéljno veselje kasati.

ř. 59.

Sadershanje v' řřéřhi in nesřéřhi; slařti do nesřéřhnih, pořhkóřvanih ljudi.

V. Kolikoktérih nesřéřhnih je?

O. Je nesřéřhnih, kteri so s' řvojim sadol-shenjém in pregréřhnim sadershanjem v' nesřéř-zho, révřhino, řramóto in řhtrařingo sabřédli;

in je nefrézhnih, ktere so bres njih sadolshenja, po boshjim perpushtenji ali skufhanji nadlôge, skerbi, nefrézha in révshina sadéle, postavim, Job, Tobija.

V. Ali smo tudi hudodélnikom, in tistim, ktéri so svoje nefrézhe samí krivi, spofhtovanje dolshní?

O. Hudobíjo móramo študiti; zhlovéku pa, ktéri je takó neúmin bil, de je húdo stóril, ne smémo ljubésni, spofhtovanja in pomózhi od-téginiti; njegóva nefrézha naj nas pádiza váruje; nefrézhniga pa ne smémo soditi, ne pogubiti, sakaj Bog ga sódi; nad drugih nefrézho ne smémo iméti veselja, in ako se nad kom shtrafinga spolnúje, ne smémo biti mersliga serzá, temuzh móramo veliko bolj Bogá profiti, de gréshniku odpustí, in nas pregréhe váruje. „Kdor méní, de stóji; naj gléda, de ne pade.“ I. Kor. 10, 12.

V. Ktéro ljubésin in spofhtovanje smo pofhkódvanim dolshní, ktere je bres sadolshênja nefrézha sadéla?

O. Takim nefrézhnim móramo perférzhno ravnozhutje skasati, jih tolashiti in podpírati, in sfer bres samoprída, is ljubésni, kakor je usmiljeni Šamarjan s' nefrézhnim Judam ravnál. Luk. 10, 30-37.

V. Sakaj móramo s' nefrézhnimi takó ravnáti?

O. Spofhtovanje in ravnozhútje, ki jih ne frézhnimu skáshemo, polajsha britkost njih serzá; naj le pomíslimo, kakó britko bi nam bilo, ko bi bili na njegovim méstu; sapóved kerfhanfke ljubésni nas k' temu véshe; f' tem damo tudi lép sgled, pomnóshimo sad kerfhanfske vére; se vdeléshimo boshjiga shégna, fi naprávljamo per-játlov sa dan nefrézhe, in saflushenje sa vézhnost.

Bog se potéguje sa nefezhne, in Jesuf naf sago-
toví, de ne bo sgúbil svojiga plazhila, kdorkoli
da piti komú smed téh nar manjših le kosáriz
mersle vodé.

V. Kakó se pregréfhimò soper ljubésin in
spofhtovanje, ki smo jih nefežhnimu dolshní?

O. Pregréfhno je, ako nefežhnimu nobe-
niga ravnozhútja, in nobene pomózhi ne fkáshe-
mo; ako se zló njegóve nefežhe fhkodosheljno
veselimò, od njé fhkodosheljno govorimò; ako
njegóvo nefežho sa fhtrafingo pravízhniga Bogá
nasnánimo, ako ga saframújemo.

V. V' zhim obštojí pregréha tákiga sader-
shanja?

O. Kdor s' nefežhnimi takó ravná, nima
ljubésni, po tem takim tudi ne vére; tudi nad-inj
bodo prifhli dnévi nefežhe, in on ne bo nafhel
prijatla; potértiga fhe bolj satíra, njegóvo sha-
loftno ferzé fhe bolj sháli; zlo zhašt in toláshbo
dobre vestí mu hozhe odtégniti in s' ozhitanjem
shaliti; on druge pohújsha; on svekshuje kraljé-
stvo hudoshelniga hudízha; on spodnafha véro,
ktera ljubésin uzhi; on predèrsno boshji pravizi
v' róke séga, in nad neufmiljeniga bo prifhla
sodba bres usmiljenja. Mat. 25. Luk. 13, 1-5.
Jak. 2, 13.

V. Kakó zhlovek sa svojo zhašt fkerbí v' fré-
zhi in v' bogastvu?

O. Ako ne trófi svojiga premoshenja kakor
bogáti mósh; ako ne úpa bolj v' dnar in blagó,
kakor v' Bogá; temuzh zhe je hvaléshin Bogú,
in nikóli ne posábi, de imámo vse od njéga; zhe
se nizhéfar ptujiga ne polastí, sakaj to ne tékne;
zhe dobro gospodári in ne déla potrát; zhe svoje
rastrólike po premoshènji oméri; zhe je pámetin,

pohlévin in ni ofháben; zhe se nestrámne lakomnosti váruje, in se ubógih usmili, ktéríh molitev nam shégin boshji perdobí.

V. Kakó zhlovek sa svojo zhaft fkerbí v' nestrézhi?

O. Zhlovek, ki je svoje nestrézhe sam kriv, naj naflédke svojih gréhov in nespametnost f' poníshnim in spokórnim serzam terpí, naj se pobóljsha, shkódo po mózhi poprávi, in naj se váruje, kej predèrsniga pozhéti; zhlovek pa, ktéri svoje nestrézhe ni sam kriv, naj se boshji vólji podvèrshe, naj boshjo prevídnost v' ponishnosti móli; naj se váruje govorjenja in djanja, ki Bogá in ljudi rassháli; in naj bo tudi v' prihódnje pobóshin, prídin in poshtèn, kakor je Job v' nestrézhi svoje saúpanje v' Bogá, in svojiga pobóshniga duhá ohránil.

§. 60.

Sadershanje do ubógih in do ljudi niskiga stanú, in sadershanje ubógih med seboj.

V. Ali smo tudi ubógim in ljudém niskiga stanú spofhtovanje dolshní?

O. Tudi; sakaj nashi blishnji so, boshji otrozi in od Jesufa Kristusa résheni; kér smo jim ljubésin dolshní, móramo tudi perljúdni biti do njih; sakaj ljubésin ni nikóli ofhábna, ampak vselej ljudoljúbna in ponishna. „Bogatín in ubóshiz se frézhata; Gospód je pa obá stváril.“ Preg. 22, 2.

V. Sakaj si móramo sosébnó persadjati, de smo do ubógih in do ljudi niskiga stanú ljudoljúbni in perljúdni?

O. Kér se Bog sa ubóge in sapushene posebno potéguje, njim skasano dobrovóljnost plazhúje, in kér mórajo ubógi mémo téga dosti terpéti, kér obzhútijo, kakor mí, in kér skasano perljúd-

noft tolikanj bolj zénijo, kér se na svétu malo-
kdej s' njimi spodóбно ravná; molitev njih ras-
veseljéniga serzá gré nakvisshko k' nebésam in per-
nése shégin nad ljudoljúbiga; neperljudniga sasme-
hovavza pa tóshijo pred Bogam. „Kdor ubógiga
sháli, nezhaft déla njéga stvárníku; kdor se pa
révesha usmili, njega (*Bogá*) zhaftí.“ Preg 14, 31.

V. Kakshino perljúdnost smo dolshní ubó-
gim in ljudém niskiga stanú?

O. Nismo jim dolshní takiga uklánjanja,
kakorshniga spodóbnost od nas térja, do vikshih
skasováti; ubógi in ljudjé niskiga stanú tudi téga
ne shelé; vender smo pa dolshní, jih voljnó in
poterpeshlivo poslušhati, jim persanésti, ako kej
neródniga rekó; jim ravnózhútno in poshteno ser-
zé kasati; jih tolashiti, poduzhiti, prijasno s' njimi
govoriti, in kar jim dobriga storímò, dobrovólj-
no storiti; sakaj prijasna beséda je ubógim ljub-
shi, kakor miloshina.

V. Kdaj se perljudnosti soper ravná, ki smo
jo dolshní ubógim in ljudém niskiga stanú?

O. Zhe kdo neperljudno, divje in jésno s'
njimi ravná, jih s' nevóljo poslúsha, jim vsako
neróдно besédizo grája, jih sanizhuje; ako jim
révshino, niski stan ali dolgé ozhíta, in jim ni-
koli nizh dobriga ne storí, bres de bi jih s' ne-
perljudnimi besédami in ozhitanjem ne shánil; po
tem takim tudi dobre déla pred Bógam in ljudmí
zéno sgubé. „Ako komu dobro storísh, ne go-
dernáj, in kader kóli dasb, ne sháli f' hudo be-
sédo. Ne hladí kali rôsa vrozhíne? tako je tudi
vsáka (*dobra*) beséda boljshi, kakor dar; obóje
pa je per pravizhnim zhlovéku. Nespametní gren-
kó oponófi, in neperljudniga darílo storí shalošne
ozhí.“ Širah. 18, 15-18.

V. Ktère dolshnosti imájo v' ti rézhi ubógi in niski ljudjé êdin do drugiga?

O. Kakor imájo leti radi, de se s' njimi poshteno, prijasno in perljudno ravná, ravno tako se mórajo tudi med seboj sadershati, de fi êdin drugimu shivljenja she bolj teshávniga ne délajo.

V. Kdaj ubógi samiga sebe sposhtúje?

O. Zhe on svojo imenitnost kakor zhlovek, kristjan in délesh nebes pred ozhmí imá; zhe takó ravná, kakor njegóva imenitnost térja; zhe se sam sebe ne sanemári, ne saframúje in ne sanizhúje; on pa sanizhuje sam sebe, ako posábi na Bogá in véro, ki imá od njih vso svojo zhaft; ako hudobii in pohajkvanju stréshe, s' svojim stanam ni sadovóljin, se s' hudobnimi ljudmi pajdáshi; ako ne skerbí svojo dušho po boshji volji obravnavati; ako posábi, de je pobóshnim ubógim boljšhi shivljenje v' nebésih perpravljeno. „Ubógi fi zhaft déla s' svojim lépim sadershanjem, in s' svojo bogabojézhnostjo.“ Širah. 10, 33. „Zhaft bogátih, imenitnih in ubógih je strah boshji.“ Širah. 10, 25.

V. Kdo je stánu ubógih in niskih ljudi narvézhi zhaft skásal?

O. Jesuf Kristuf; ktéri se je, defiravno je bil Gospod nebés in semlje, na tem svétu ubógim perdrúshil, in je hotel per svojim redníku Joshefu délati, dokler ni uzhíti sazhél.“ „Ali ni Bog ubóge isvôlil na letim svétu, de bi bili bogáti v' véri, in déleshi kraljéstva, ktero je Bog obljubil njim, ki ga ljúbijo?“ Jak. 2, 5.

§. 61.

Kakó de se móramo do ptujih, popótnikov in med ptujimi sadershati.

V. Kaj imámo radi, kader smo med ptujimi ljudmi, na pótu?

O. Radi imámo, de nam drugi nizh sháli-ga ne storé, de naf ne poshkódujejo, ne okrá-dejo; temuzh nam ljubésin, pomózh, in perljúd-nošt skasújejo.

V. Kaj imá ptujiz ali popótnik rad, ki me-mo naf gré?

O. Ravno tisto, kar imámo sámí rádi.

V. Ali smo dolshní ptujzu ravno tisto lju-bésin in perljúdnost skasati, ki shelimò, de jo nam skáshejo?

O. Šmo dolshní; sakaj boshja sapóved je: „Ljubi svojiga blishnjiga, kakor sam sebe.“ Mat. 22, 39.

V. Kogá móramo v' vsakim ptujzu in po-pótniku sposhtevati?

O. Švojiga Gospóda in Odrefhenika Jesufa Kristusa sámiga, ktéri nam bo kdej ob sodbi ré-
kel: „Ptujiz sim bil, in ste me pod strého vséli
... Resnizhno vam povém, kar ste storili ktéri-mu téh mojih nar manjših bratov, ste meni
storili!“ Mat. 25, 35. 40.

V. Nad kom se pregresbí, kdor ptujzu kej shaliga storí, ga pod strého ne vsame, ga puští pomankanje terpéti, ali zlo neperljúdno in samo-prídno s' njim ravná?

O. Nad nashim Gospódam in Odrefheníkam Jesufam Kristusam sámim, ktéri nam bo kdej ob sodbi rékel: „Ptuj sim bil, in me niste pod stré-ho vséli ... Resnizhno vam povém, kar niste storili ktérimu téh nar manjših, tudi meni ni-ste storili.“ Mat. 25, 43. 45.

V. Kako se je Abraham do ptujzov sadèrshal?

O. On jih je pozhástil, in jih je prófil, de naj v' njegov shótor stópijo in se pokrepzhájo. I. Mojs. 18.

V. Kaj je Bog v' stari savési, kar tizhe ptujze, po Mojsefu ukásal?

O. V' stari savési je bila pò veri dolshnost, ptujza ne shaliti, ga ne peklíti, ne saframováti, ne nadleshevati, mu hishniga veselja dovoliti, mu pravíze ne ovrézhi, mu jedí poljiskiga sadú ne odrézhi, in zlo ob shétvi in tergátvi kej njemu popuffiti i. t. d. II. Mojs. 22, 21. 23, 9. III. Mojs. 19, 33. 34. 23, 22. V. Mojs. 10, 18. 19, 24, 17. 19. 21. 26, 11.

V. Sakaj se je Bog sa varha ptujzov nasnánil?

O. De bi svojimu ljudstvu dolshnostíi ljubésni do ptujzov prav globòko v' serze vtísnil; sakaj ptujiz v' ptuji desheli je sapushén, in potrebúje slò ljubésni drugih ljudi. „Bog ljubi ptujza...; torej tudi ví ljubite ptujze, sakaj tudi ví ste bili ptujzi v' Egiptovski desheli.“ V. Mojs. 10, 18. 19. Preróki govóre, de se posébnò v' tém káshe spazhenost njih ljudstva, kér ptujze, vdóve in siróte satírajo. Ezech. 22, 29. Zah. 7, 10.

V. Na kaj se je móglo boshje ljudstvo v' stari savési spòmniiti, ko je ptujza uglédalo?

O. De so bili tudi oni dolgo zhasa ptujzi v' Egiptu, in kakó de jim je takrat bilo per serzu. „Véste, kakó de je ptujzu per serzu, sakaj tudi ví ste bili ptujzi v' ptuji desheli.“ II. Mojs. 23, 9.

V. Ali je tudi nam tréba, si to k' serzu vséti?

O. Kaj pa de; sakaj lohká si mislimò, kakó de bi nam per serzu bilo, ako bi mógli med ptújimi ljudmi shivéti; vsi smo na tem svétu popótniki, in potrebújemo ljubésni svojiga blishnjiga, tudi v' domovíni; vezhidel ljudi sadéne, de mórajo med ptújimi ljudmi, in ne med domázhimi shivéti, in veliko jih krùh in preskerbljenje

per ptujih ljudéh dobí. „Š' kákorshino méro bote mérili, f' tako se vam bo odmérjalo.“ Luk. 6, 38.

V. Ktéri dóbri namén je tréba iméti, kader se popótniku kej dobriga in priyétniga stórí?

O. Je tréba namén iméti, de hózhemo boshjo vóljo spolniti, dolshnost kerfhanfke ljubésni stóriti, Jesufa pozhaftiti, kteri je bil tudi ptujiz na tem svétu, in de si hózhemo boshji shégin perdobiti, ako bomo kdej med ptújimi ljudmí shivéli, in morbiti per njih svojiga krúha iskáli.

V. Sakaj tífti napzhno ravná, ktéri ptújim nizh dobriga ne stórí, ako ne plázhajo?

O. Kdor dóbro le savolj dnarja stórí, in hozhe sa vse plázhan biti, je svoje plazhilo shé prejél, in Jesuf mu ne bo rékel, de ga je pod strého vsél; tak zhlovek ne zhaftí Bogá v' ptuju, njegóvo serzé mu ozhíta, in on si ne na-právlja shégna boshjiga sa pót svojiga shivljenja; in sadnjizh, popótnik je dostikrat ubóg, in hudó se mu stórí, ako mu kdo sadnji vinar vsáme.

V. Kdaj smémo od popótnika kej vséti?

O. Ako smo mí ubógi, uni pa bogat, in ako naš proftovoljno obdarovati hózhe, takrat smémo kej od njega hvaléshno vséti; dobro je pa, ako mu rezhemo, de savolj téga vsámemo, kér smo samí ubógi, de dobriga radovoljno ne délamo savolj dnarja, ampak is ljubesni, dolshností in bogabojézhnosti.

V. Ali smémo popótnike vbogajme profiti?

O. Varvati se je tréba, popótnike na zéstah vbogajme profiti; sakaj to je popótnikam filno nadléshno, in ni zhaftitlivo ne sa kraj, ne sa otroke; per mnógih je to le húda naváda; ubógi pa smé bogátiga popótnika pohlévno vbogajme profiti; ako nizh ne prejme, naj mirno odjénja.

V. Kaj móramo storiti, zhe trudin popótnik pred našho hišho oštáne, ali zhe zlò sbolí, bolezhíne imá i. t. d.

O. Trúdnimu popótniku móramo is serza pokoj pervoshiti, ga s' jedjó in pijazho po svoji môzhi pokrepzhati, mu prijasno svoje pomózhi ponuditi; bólnimu kolikor je mogózhe pomá-gati, kakor je usmiljeni Šamarján in szer nesamo-prídno storil. Luk. 10, 29-37. Jesuf pravi, de móramo ravno takó délati. Le smislímo se na Jesufa, kateri se je per Jakobovi vodnízi ufédel, ko je opóldan solnze perpékalo, in je vodé profil. Jan. 4. In tudi sagotóvi: „Kdorkoli da piti komu smed téh nar manjših le kosáriz mèrsle vodé v' iménu uzhénga, resnizhno vam povém, ne bo sgubil svojiga plazhila.“ Mat. 10, 42. Tudi sa našhe serzé je zhašt in toláshba, ako pomá-gamo tistim, ki so pomózhi potrebni.

V. Kaj je storiti, zhe naš ptujiz kej popra-sha, postavim, sa pot, sa imé kraja, sa hišho i. t. d.

O. Perljudno mu móramo odgovoriti, in povédati, kar véditi hozhe; ga móramo túdi, ako je potrebno in mogózhe, posprémiti, in mu na snanje dati, de mu s' veseljem stréshemo.

V. Kakó se je tréba sadershati, zhe je popótnik višhiga štanú?

O. Tákimu popótniku móramo svoje poslébno sposhhtovanje skásati, in vsíga neperljudniga, nespodóbniga in neobravnaniga varvati se.

V. Kaj je storiti, zhe se ktéri drugi neperljudno, nespodóбно in rasujsdano sadershí?

O. Takimu móramo sgled perljudnosti dati, in ga od vsíga nespodóbniga odvrazhevati.

V. Kaj je storiti, zhe naš popótnik posdrávi?

O. Ga móramo tudi perljudno posdraviti,

in zhe se spodóbi, tudi prijasno govoriti sazhéti, mu tudi svojo stréshbo ponuditi i. t. d.

V. Kaj je storiti, zhe naš popótnik, slasti zhe je imenítin, v' vósu na pótu frézha?

O. Perljudnost térja, de takimu, ako je le mogózhe, f' pota gremo; popótnik si to v' zhaft shéje.

V. Kaj je storiti, zhe je to kej noviga, de je popótnik v' tisti kraj pershel, ker ljudjé she nikóli niso takiga vosú, takiga zhlovéka vidili?

O. Ni nápszno, ako nóvo rézh mirno ogledújemo; vender se je pa tréba varvati vpitja, smehú, predèrsniga sjanja, shlatánja vosú i. t. d., kér se f' tem slabo sadershanje káshe in imenitni popótnik nadlésheje.

V. Kterih rasvád se je tréba poséбно varvati, kar tizhe popótnike?

O. Ne smémo sa njimi létati, sméjati se, vpiti, jih saframovati, f' persham sa njimi kasati, blata ali kamnov sa njimi luzhati, vosú poshkodovati, na vós léstiti, kónj sprézhi; sploh móramo vse opustiti, kar bi bilo nespodóbno in rasujsdano.

V. Ali se smé v' ti rézhi raslózhhik délati med ljudmí našhe vére in druge vére, med ljudmí domázhe deshele in ptuje?

O. Ne smé se; sakaj v' vsákim zhlovéku móramo njegóviga stvárnika zhaftiti, in Jésuf hvali, de je šamarjan, ki je bil druge vére, Júdu na pómozh prishel. Luk. 10, 29-37.

V. Sakaj je vézhi gréh, zhe kdo popótniga flépiga, hrómoviga, gerbastiga, jezljávza, pléshastiga rassháli?

O. Kér se Bog sa nesfrézhne poséбно potéguje, in zhe kdo terplénje takiga zhlovéka predèrsno svéksa, ga možno sháli; in rassháljeni

v' svojim serzu tóshi Bogú svoje terpljenje, ktéri bo gotóvo tako predèrsnost shtráfal, kteri je zlo perpuštil, de je bilo 42 maloprídnihi fantov, ki so pléshastiga preróka Eliseja sašramovali, od medvédov snédenih. IV. Kralj. 2. 23-25.

V. Kaj je storiti, ko se shivina skoš kraj shène?

O. Varvati se móramo, de ne bomo shivine s' vpitjem, letanjem, shuvánjem, kamni i. t. d. splafhili; sakaj f' tem se dostikrat nefrézha in shkoda napravite, in je gospodárju filno nepri-jétno; zhlovek se f' takim djanjem veliko gré-hov, klétve i. t. d. vdeléshi.

V. Ktéra zhašt ali nezhašt isvíra is téga sa domázhi kraj, ali sa domazho deshelo?

O. Popótnik hváli otrôke, staršhe, duhovsko in deshélino gospósko, kraj in deshelo, kjér so ljubesnivo in spodóбно s' njim ravnáli; on bo to dolgo pònil, on se bo na takih krajih rad mudíl, in ondi svoje premoshenje vshíval; je tudi veliko popótnikov, ktéri vse popishejo in na snanje dajó; oní grájajo, zhe so s' njimi v' kakim kraji kakor si bodi nespodóбно ravnáli, otroke, staršhe, duhovsko in deshélino gosposko, kraj in deshelo; s' nevóljo se smirej tístiga spòm-nijo; beshé take kraje; se ogibajo takih gostív-niz, in dostikrat tudi slabo sadershanje, slabo obravnavo otrók i. t. d. na snanje dajó. Torej je perljúdnost, dolshnost do kraja in deshele; rasujsdanost pa je pregréha nad krajem in deshelo.

V. Kakó naj se med ptujimi ljudmi, na potu, sadershimò?

O. Na potu smo v' vèzh nevarnostih, kakor domá; torej je dolshnost, boshjimu varstvu perporozhiti se, kér Bog se potéguje sa ptujze;

s' nesnánimi ljudmí móramo varno ravnáti, se ne smémo na vsakiga sanêsti, de ne pridemo sovrashnikam in isdajavzam v' roke; bódimo perljúdni, sakaj bolj kot drugod potrebújemo pomózhi drugih; varujmo se, deshelo, kraj, postave, shege in ljudi saframovati, de si neprijetniga na glavo ne nakópljemo; mérkajmo, kaj de govorimò, de nas ne bodo natólzvali; ravnájmo se na tanko po postávah, ktere so saštran ptujzov dane, de se ne bomo samí sebe v' skerbí perprávilili; nikoli ne smémo posabiti, de nismo domá, ampak med ptujimi, katerim bódimo pokórni, in f' ktérimi ne smémo gospodovati; bódimo pohlévni in perljúdni v' svojih proshnjah; bódimo várzhi v' svojih rastróskih, sakaj med ptujzi potrebújemo svojiga dnarja, in ne vémo, v' ktere fitnosti utégneemo priti. Kar drugód dobriga vidimo, na-se vsemímo; varujmo se, spazheniga sadershánja in naúka na-se vséti; de bomo bolj urni, pametni in obravnáni domú prishli; gròsno napzhno je, zhe kakor baházhi in lashníki domú pridemo, in zhe smo se nauzhili ozhéta, máter in domovíno, véro in kerfhansko sadershanje satajeváti, in zhe se kdo zlo v' domázhim jesiku govoriti framúje; dostikrat se zlo na ptujim nauzhé domázho deshelo sanizheváti, kér móramo vender domázho deshelo sa tolikanj dobriga sahvaliti, kér morámo torej tudi nji flushiti, in kér móramo v' nji svoje shivljenje konzháti.

§. 62.

Sadershanje do neprizhejózhih.

V. Kakó naj neprizhejózhim spofhtovanje fkasújemo, in veselje délamo?

O. Zhe jim v' písmih na snanje dajemo,

de nam je na njih prijasnosti, na njih srézhi in blagosti leshézhe; de naš veselí, de f' písmam s' njimi govorimò; zhe jim od sebe kej sperozhimò, jih porozhíl od njih prófimo, na njih písmá kmali in prijasno odgovorimò, njih sheljám po môzhi sadoštimò, jim tudi is dáljiga kej prijéniga štorimò; slasti, zhe smo neprizhejozhim ljubésin, prijasnost, hvaléshnost in spofhtovanje skasovati dolshní.

V. V' zhim obstojí ljudoljubnost in dolshnost takiga sadershanja do neprizhejózhih?

O. Vše, kar druge rasveseluje, kar oní v' ljubésin, hvaléshnost in spofhtovanje shtéjejo, je dolshnost po véri; f' písmi pa dostikrat vézhi veselje délamò, bolj tolashimò, vézh dobriga naredimò, kakor se misliti da. Šhe sdaj se spodbudújemo f' písmi apóstelnov in veliko pobóshnih ljudi.

V. Ktéři dóbri namén móramò v' ti rezhi iméti?

O. Namén, dolshnost keršhanske ljubésni spolniti.

V. Na kaj móramò v' písmih posébnò mérkati?

O. Ne smémò nizh va-nje postáviti, kar bi utegnilo uniga motiti ali v' škerb perprávi; kar bi se utegnilo nápek iskládati, kar štrašt rasodéva; kar natólzvanje do drugih obudúje, in raspertje napraviti utégne; sakaj písmo oštáne, in ne móremo lohka isloshiti, kakó de smo to ali uno uméli. Tudi se ne smé v' písmu nizh píšati, kar tištiga, ktéri píše, ali tištiga, ktérimu se píše v' nevárnost ali natólzvanje perprávi. Šhé veliko jih je f' tem nesrézhnih pošálo, ali vsaj v' škerbí in nevárnost prišhlo.

V. Kaj je štoriti, kar tizhe imeníla in napíše?

O. Tí se mórajo vrvnáti po imenitnosti tistiga, kterimu pišhemo; ne sméjo biti ne pre-
visóki, ne preniski; kdor ne vé, naj poprášha,
de ne bo sasmehován, in de ne bo soper ravnal
spofhtovanju, ktéro je drugim dolshan.

V. Kakó dolshnóstim kerfhanfke perljudno-
sti do neprizhejózhih soper ravnámo?

O. Zhe tistim, kterim smo dolshní pisati,
ali zlo ne pišhemo, ali malokdej; zhe na njih
pisma ne odgovorimò, zhe jih sanizhújemo, njih
pismo sasmehujemo, njih saupanje nápek obrá-
zhamo, njih skrivnosti rasodévamo i. t. d.

V. Sakaj ne smémo téga storiti?

O. Kér duhá ljubésni rassháli, blishnjiga
sháli, neperljudnost, terdofèrzhnost, neobzhutli-
vošt, dostikrat tudi nehvaléshnost na snanje dajè,
drugim nepokoj in fkerbí naprávlja, in ker per-
lóshnost v' némar púshamo, kej dobriga storiti.

V. Ali je perljudno, neprizhejózhim, ka-
der nasáj pridejo, rēzhi, de se nam je zhaš njih
neprizhejózhnosti kratik sdel?

O. Ni perljudno; sakaj f' tem únimu na
snanje damo, de ga nismo sasheléli, in de smo
njegovo neprizhnost lohka uterpéli.

§. 63.

*Od spofhtovanja, ktéro so sòldatje sami sebi,
in drugi ljudjé temu stanu dolshní.*

V. Sakaj je soldafhki stan?

O. De bráni domázho deshelo, deshéliniga
gospóda, premoshênje, varnost, pokoj, réd in
dáne postáve; vláda ga pa deshélini gospód in
od njega postavljena gospóška.

V. Sakaj je ta stan teshávin in zhaštitliv?

O. Sòldat je poklízán, de domazho deshelo

deshéliniga gospóda, premoshenje, varnost, pokoj, réd, in postáve bráni, in szer, ako je potrebno, zlo s' svojim shivljenjem. Dobrodélni námén téga stanú storí, de je zhaštitliv. „V' tim smo sposnali ljubésin boshjo, de je on svoje shivljenje sa naš postavil; tudi mí moramo sa brate shivljenje postaviti.“ I. Jan. 3, 16.

V. Ktéro sposhtovanje je soldat sam sebi in svojimu stanu dolshan?

O. Soldat móra kakor kristjan svoj stan prevdariti, svoj lépi pokliz pred ozhmí iméti, in po tem ravnáti.

V. Kako soldat sebi in svojimu stanu nezhašt déla?

O. Soldat sebi in svojimu stanu nezhašt déla, zhe svojimu poklizu soper ravná; zhe svoj stan saframúje, se svojim dolshnóstim odteguje, in isdajaviz postáne; zhe je v' vojski kervísheljin in ne junáshki; zhe se ptujiga premoshenja lóti; zhe sgled nepokórfhine in punta do svojiga deshéliniga gospóda daje; zhe Bogá sanizhuje, kterimu v' blishnjim flushi; zhe se nevére in flabiga sadershanja navádi; sakaj f' tem overne od Boga vpeljani réd; zhe je savolj svojiga stanú, iména, in oroshja prevsétin, in druge ljudi in stanóve sanizhúje, rassháli in s' njimi hudo déla; zhe sapóvedi, ki tizhejo deshélino in zerkvéno drushbo, sanizhúje; zhe je do drugih ljudi in stanov nepokójin in predèrsin; zhe tistimu, kterimu zhašt gré, zhašt odtegúje; zhe druge ljudi neporédno nadléshuje; zhe ni dovoljin f' tistim, kar mu gré, ali kar mu je mózhi dati; zhe svojo zhašt v' to stávi, kar ni zhašt, ampak velíko bolj nesramnost. Soldatje so vprashali Janesa, ki je pokóro osnanaoval: Kaj pa naj mi storimò.

In jim rezhe: „Nikógar ne tepíte, nikomur krivize ne délašte, in dovóljni bodite s' svojo plazho.“ Luk. 3, 14.

V. Kakó se móramo do saldatov sadershati, de jim bomo spodóбно sposhtovanje skasáli?

O. Móramo imenitni namén soldatov sposhtovati, in od njih poklíza spodobno govoriti, dolshnósti do njih v' kerfhanfskim dúhu spolnovati, in se sfer vfiga sdershati, kar bi soldate drašiti in rasshaliti utegnilo; sakaj to imá dostikrat hude naslédke, kér soldat ne puští rad svojiga stanú saframovati, in kér bi torej svojimu stanu storjeno krivizo mashevati utégnil.

§. 64.

Sadershanje do starih ljudi, in starih ljudi med seboj.

V. Kteri ljudjé nar bolj potrebújejo nashe pomózhi, in ktérim smo sposhtovanje poséбно dolshní?

O. Štari in betéshni ljudjé nashe pomózhi bolj kakor drugi potrebújejo, in tém smo sposhtovanje poséбно dolshní?

V. Sakaj?

O. Kér si štari in betéshni ljudjé ne mórejo samí sebi pomagati; kér so shé vezh dobri-ga storili in skufili; kér vse bolj obzhútijo; ker Bog svojo ljubésin poséбно pomózhi potrebnim skasúje; in kér se nebesfki Ozhe tolikanj bolj sa zhlovéka potéguje, kolikanj révnifhi de je. Sad-njizh, hozhemo tudi vfi kdej štari biti, in shelimò, de bi nas v' révnim stanu ne sapuštili, temuzh nam sposhtovanje, ljubésin, persanesflivost in pomózhi skasovali. Kdor se stáriga in betésh-

niga zhlovéka usmili, njega bo Bog, Ozhe ubó-gih in satíranih, shégnal.

V. Ktero ljubésin, pomózh in sposhtovanje móramo starim in betéshnim ljudém skasovati?

O. V' govorjenji, obnáshí in djanji se móramo fkerbno várvati, kar jih sháli, in smésh-ne storí ali v' framoto perprávi; velíko bolj jim móramo ljubésin in sposhtovanje skasovati, s' nji-mi prijasno ravnáti; jim pomágati, kjér samóre-mo, de njih stan polájshamo; sa-nje k' Bogu moliti; s' njimi poterpljenje iméti, zhe zhafi v' nadlogah zhmèrni, nepoterpeshlivi poslánejo; njih nauke radi na-se vséti.

V. Kakó ljubésni in sposhtovanju, ki gré-fa stárim in betéshnim, soper ravnámo?

O. Ako jim kdo smert shelí, in jim mor-dè to zlo na snanje dá; v' govorjenji, obnáshí in v' djanji s' njimi neperljudno ravná; s' njimi nespodóbno shále (*shpase*) ugánja; jih vprizho drugih oponásha, s' njimi terdó ravná; jih sa-smehuje in saframúje; jih bres pomózhí pustí, jim le s' nevóljo stréshe.

V. Sakaj se je tréba takih gréhov várvati?

O. Kér so soper kershansko ljubésin, in ne-hvaléshno, divje, neusmiljeno in hudóbno serzé rasodévajo; torej bo tak zhlovek teshko kdej shé-gin boshji in ljubésin v' svoji starosti nashel; sa-tírani ubógi ljudjé tóshijo svoje trinoge pred Bo-gam, in taka molitev preshíne oblake. Bog je tiste otroke hudó shtrafal, ki so stáriga preróka Eliseja saframováli. IV. Kralj. 2, 23. 24. Ako se is nefrészhe svojiga blishnjiga norza délamo, je to Bogú grosno sóperno, in Bog bo to gotóvo shtrafal.

V. Ali imamo v' ti rézhí do vsih starih in betéshnih ljudí enake dolshností?

O. Kolikor vézhi hvaléshnost in ljubésin smo takim ljudém dolshní, postavim, staršem; kolikor vezh dolshnost imámo sploh do njih; kolikor vézhi sposhtovanje smo jim po njih stanu dolshní, postavim, duhovnam: tolikanj vezhi so tudi taki gréhi.

V. Kaj govoriš. pismo v' ti rézhi?

O. „Ne sanizhuj zhlovéka v' njegovi stárosti; sakaj tudi mí se stáramo.“ Širah. 8, 7. „Ne ogíбай se opominjevanja starih, sakaj tudi oni so se uzhili od svojih ozhétov.“ Širah. 8, 11. „Štáriga ne svári ojstró, temuzh prôsi ga, kakor ozhéta.“ 1. Tim. 5, 1.

V. Ktéra je zhašt starih ljudi?

O. „Véniz starih je velíka skušnja, in njih flava strah boshji.“ Širah. 25, 8. Neumin in nespámetin star zhlovek, ki se she v' starosti svojih nespodóbnih misel, nespodóbniga govorjenja in djanja dersí, je gnusôba Bogú in ljudém. Zhe hózhejo stari ljudjé savolj starosti sposhtovani biti, so dolshní to sposhtovanje saflushiti si. Kar se mladimu zhlovéku persanésti utégne, se teshkó starimu neúmneshu sanêse.

§. 65.

Sadershanje do bolnikov, in bolnikov med seboj.

V. Kogá móramo v' vsakim bolniku sposhtovati?

O. Bogá, ktériga otrok in podóba je bolník; Jesufa, njegóviga Odrefheníka in svojiga sodníka, ktéri nam bo kdej rékel, de smo njemu ali storili, ali ne storili, kar smo ktérimu njegovih nar manjših bratov, ali storili, ali ne storili, Mat. 25, 36. 40. 43. 45. Tudi je vsak bolník naš blishinj.

V. Ali imámo do vsih bolníkov enake dolshnósti?

O. Móramo pomágati, kjér móremo, bodi fi bolník ktérikoli, in bodi fi tudi našh sovráshnik; kolikanj vézhi dolshnósti pa imámo szer do bolníka, in kolikanj vézhi sposhtovanje, ljubésin in hvaléshnost smo jim dolshní, tolikanj vézhi dolshnost imámo do njéga ako sbolí. Téem se perfhitévajo sakónski ljudjé, starshi, otrôzi, bratje in sestré, pôlli, soródniki, prijatli, sosédje, ljudjé ene vére.

V. Kakó se bolníkam polájsha, in kdaj miflijo, de so zhašténi in sposhtovani?

O. Bolníkam se polájsha, in so sposhtováni, ako v' njih stvarnika in Odreshenika, njih zhlovéshko in kerfhanfko imenitnost sposhtújemo; ako jih obíshemo; ako jim pomózhi fkasújemo, in jim na snanje damò, de to radi storimò; ako jim perferzhno ravnozhutje fkáshemo, in se várujemo jim smerti sheléti; sakaj tudi mí radi shivimò; ako perljúdno, prijasno in mehko s' njimi ravnámo; ako jim sanesêmo, sakaj terpézhi je malokdej vesél; ako se jih ráhlo dotikamo; ako sa njih dusho fkerbimò, kolikor je mogózhe. Kdor drugázhi ravná, sháli, rassháli in pónezhaftí bolníka in v' njem Jesufa svojiga prihódnjiga sodníka; on stori, de solsé tózhi, ktére nesdúfhnika pred Bogam tóshijo; on rasodéva nekerfhanfko ferzé, dajè slab sgled, in ako kdej sam sbolí, bo teshko ljudoljúbov nashel; in nad neufmiljeniga bo prishla neufmiljena sodba.

V. Ktéri dobri namén móramo iméti, kader hózhemo bolníku ljubésin in pomózhi fkasovati?

O. Móramo namén iméti, svojimu ljubimu Svelízharju flushiti, dolshnósti vére spolniti, dober

sgled dati, Bogá povelizhevati, kteriga bo potolasheni bolník v' svojim serzu sahválil; prijatlov sa zhaš potrébe, in saflushenje sa vézhnost nabíratí fi, de naš, kader bomo svét sapustili, vsamejo v' vézhne prebivališha. Kdor bolníku is samoprída, ali savolj dnarjev, ali de je od ljudí hvaljen, stréshe, od njega pravi Jeseuf, de ne bo imel plazhila v' nebéših, sakaj on je svoje plazhilo shé prejél. Mat. 6, 1.

V. Ktero sposhtovanje je bolník sam sebi dolshán? In kdaj bolník sam sebe sposhtúje?

O. Bolník sposhtuje sam sebe, zhe véro v' djanji skasúje, in on to storí, zhe se boshji vólji podvèrshe; zhe kakor kristjan misli, de je smert preseljénje v' boljshi shivljenje; sakaj Bog ni Bog mertvih, ampak shivih, in smert našhiga Svelizharja Jesufa je strah pred smertjo odpravila; zhe se k' pótu v' vézhnost keršhansko perpravlja, in svéte sakramente pokóre, presvétiga reshnjiga telésa in poslédnjiga olja ob pravim zhasu prejmè; zhe se, predin pred boshjo sodbo stópi, s' svojimi sovrashniki in rasshalniki správi, in krivizhno blagó nasaj da; zhe svojim lép sgled dajè, jih kakor Jeseuf k' ljubésni in edinosti opominja, in tudi zhašne rezhí poravná, kakor praviza térja, de bo njegovo imé tudi po smerti zhesheho. Kdor téga ne storí, fi she v' grobu nezhašt nakopáva.

§. 66.

Sadershanje do mertvih.

V. Ali našhe dolshnostíi do blishnjiga s' njegovo smertjo néhajo?

O. Ne néhajo; sakaj on she shiví, desiravno na drugim svétu; in kristjani, ki so tù in ondi, imajo svéso med seboj, ktéra se svésa svet-

níkov imenúje; Bog ni Bog mrtvih, ampak shivih, to je, mrtvi shivé v' vezhnim kraljestvu. Mat. 22, 32.

V. Do ktéríh mrtvih imámo posébné dolshnósti?

O. Do tistih, do ktéríh smo iméli na tem svétu posébné dolshnósti; do staršev, otrók, bratov in séster, dobrótnikov, prijatlov, sovráshnikov, soródnikov i. t. d.

V. Ali smo od mrtvih vezhno lózheni?

O. Nizh menj ko to; sakaj Jesus pravi: „V' hifhi mojiga Ozhéta je velíko prebiválifh;“ in on sagotóvi, de bodo dóbri kristjani per nebeskim ozhétu vézhno stanovali. Jan. 14, 2.

V. Kako she samóremo mrtvim ljubésin in zhašt skasovati?

O. Mrtvim skasújemo ljubésin in zhašt, zhe se kakor kristjani njih vézhne frézhe veselímò, njih truplo k' gróbu sprémimo, sa-nje mólimo, od njih le dóbro govorímò, njih sa dobrote, ki so nam jih mordè skasali, sahválimo; zhe jim húdo, ktéro so nam mordè storili, is serza odpustímò; jih v' serzu in molitvi sa odpushtanje profimo, ako smo jih morbiti rasshalili; zhe njih grob in spomín shégnamo, sa njih sapushtene poshteno, po dolshnósti in mózhi skerbímò i. t. d. „Svéta in dobra je misel moliti sa mrtve, de bi bili od grehov réfhени.“ II. Mak. 12, 46.

V. Is ktériga naména móramo mrtvim ljubésin in spofhtovanje skasováti?

O. Is téga dobriga naména, de hózhemo takó ravnáti, kakor je Bogú, kterimu vsi shivímò in umerjemo, vsfhézh, in kakor nam kerfhanfka ljubésin veléva; sakaj ljubésin ne mine f' tim shivljenjem. I. Kor. 13, 13. Bog je shég-

V. Kaj pokashe tisti, ktéri shivino v' nemar pufha, in s' njó gerdó ravná?

O. Divje ferze, ktéro nima ravnozhutja f' zhlovékam, kakor ga tudi nima s' ubogo shivino. Torej pravi f. písmo: „Pravízhnimu se smili shivljenje njegove shivine; ferzé hudobniga pa je ker-vísheljno.“ Preg. 12, 10. Neusmiljeno ravnanje hudobniga s' shivino bo Bog gotóvo shtrafal.

V. Ktéri dobri namén mora kristjan iméti, kader shivino ofkerbúje?

O. Ta dobri namén, tako ravnáti, kakor je Bog ukasal, in kakor je njemu stvarniku ljudi in shivine vshézh, de se bo tudi Bog naš usmilil.

V. Ali samóre skerb sa shivino tudi prevelika biti?

O. Tudi; to storí tisti ali tista, kteri rajshi pfù, kakor ubógimu kruha podelí, in rajshi ubogiga in posla, kakor psa terpéti vidi. Pšam bogátiga moshá je bilo bolje, kakor ubógimu Lázaru, kterimu she drobtinz níso dovolili, ki so s' mise bogátinza pádale; tode kakshin je bil konez obéh? Lazar je bil nesèn od angelov v' narozhje Abrahamovo, neusmiljeni bogátiniz pa je bil pokopán v' pèklu. Luk. 16, 19-22.

§. 68.

Sklep.

Sadnja proshnja pisavza je ta:

Kristjani! delajte si prijatle sa dan sodbe; de oni, kader vas, svet in ljudje sapusté, sa vas prófijo, in de vas Gospod, ktéri je usmiljen do usmiljeniga, in kteri se je sam sebe v' vsakim zhlovéku perporózhil, góri vsame v' tisto frezhno kraljestvo, v' kterim bo vsako délo usmíljenja vézhno obdarovano. Luk. 16, 9.

KASALO.

Stran.

I. POGLAVJE.

Od ljubésni in zhafti, ki smo jih Bogú dolshni.

§. 1.	Bogú moramo nar vezhi ljubésin in zhaft fkasovati	1
§. 2.	Kakó de móra kristjan svojo ljubésin in svoje
spofhtovanje do Bogá na snanje dajati . . .	3
§. 3.	Kdor Bogá ljubi in zhafti, móra tudi vse, kar
je svétiga, ljubiti in zhaftiti	8
§. 4.	Pobóshnost do Bogá	13

II. POGLAVJE.

Od zhlovéka in zhlovéshkiga rodú.

§. 5.	Kdor hozhe Bogá ljubiti in zhaftiti, mora tudi
svojimu blishnjimu ljubésin in zhaft fkasovati . . .	15
§. 6.	Od spofhtovanja, ktero je kristjan sam sebi dolshán	17
§. 7.	Od spofhtovanja, ktero je kristjan temu shivljenju
dolshán	20
§. 8.	Zhlovek v' svési s' drugimi; in svésa vsih ljudi
med feboj	21
§. 9.	Duh ljubésni, kteri naj vse ljudi edini . . .	23
§. 10.	Prid kerfhanfke perljudnosti in kerfhanfkiga
sadershanja	25
§. 11.	Le véra in bogabojézhnost dafé zhlovéku in zhlo-
véshkimu rodu pravo zhaft, in ga uzhité pra-
viga sadershanja	27

III. POGLAVJE.

Perpravljanje k' sadershanju do ljudi.

§. 12.	Nauk pámeti	30
§. 13.	Pervo ravnilo sadershanja na tem svétu . . .	32

	Stran.
§. 14. Od snashnosti	33
§. 15. Kaj de se spodóbi, kar tizhe obléko	35
§. 16. Od ljubésni do réda	38
§. 17. Spodobna sunanja obnafha	41
§. 18. Pasnost na svoj jêsik	44
§. 19. Spofhtovanje obzhutljeja, ki ga imá vsak zhlo- vek sa svojo zhaft	47
§. 20. Posébné ravnila sa govorjenje	48
§. 21. Priprófst in rasumnoft	57
§. 22. Ponishnost in pohlévnost	61
§. 23. Od prehitrih fódeb	63
§. 24. Poterpeshlivoft in krotkoft	64
§. 25. Enakodúfnost in zhmernost	67
§. 26. Napeljevanje k' dovoljnofti	70
§. 27. Mirnost, perjenlivoft, spravnost	72
§. 28. Pravizhnoft, pofttenost in odkritoft	76
§. 29. Nefamópridnost in velikoférzhnost	78
§. 30. Perferzhno ravnozhutje nad frézho blishnjiga	80
§. 31. Dopadlivoft in poftreshnost	83
§. 32. Ktéro zhaft de je kristijan svojimu ftanu, svoji stárofti in svojimu spólu, kakor tudi ftanu, spolu in starofti drugih ljudi dolshan	84
§. 33. Merilo spofhtovanja	90

IV. POGLAVJE.

Od sadershanja ljudi, ki morajo skupej shivéti.

§. 34. Sakaj de so ljudjé, ktéri skupej stanújejo, posébnó dolshni med seboj spofhtovati se	92
§. 35. Ktéro spofhtovanje so kerfhanfski sakonfski ljudjé svojimu ftanu, sami sebi in édin drugimu dolshni	94
§. 36. Od spofhtovanja, ki smo ga otrókam dolshni, in ki so ga otrózi édin drugimu dolshni	96
§. 37. Ktero spofhtovanje de so otrózi svojim starfhem in predstarfhem (starimu ozhétu in stári mate- ri) dolshni	100
§. 38. Ktero spofhtovanje morajo bratje, festré, in so- ródniki (shlahtniki) édin drugimu fkasovati	104
§. 39. Od sadershanja do pòflov, in pòflov med seboj, in do gospodarjev, gospodinj in sopoflov	105
§. 40. Od ljubésni in spofhtovanja, ki naj jih fosédje édin drugimu fkasujejo	109

V. POGLAVJE.

Od sadershanja sunej hishe.

§. 41.	Sadershanje v' zérkvi	110
§. 42.	Sadershanje v' fhóli	110
§. 43.	Sadershanje ob igranji in rasveseljênji	113
§. 44.	Kakó de se je treba na úlezah (gáfi) in na zésti sadershati	114
§. 45.	Kako de se je treba v' stanizah ptujih ljudi sadershati	117
§. 46.	Od sadershanja per ptuji misi	120
§. 47.	Od sadershanja v' goštvnizi	125

VI. POGLAVJE.

Od sadershanja v' mnogotérih okólishinah, in do mnogotérih ljudi.

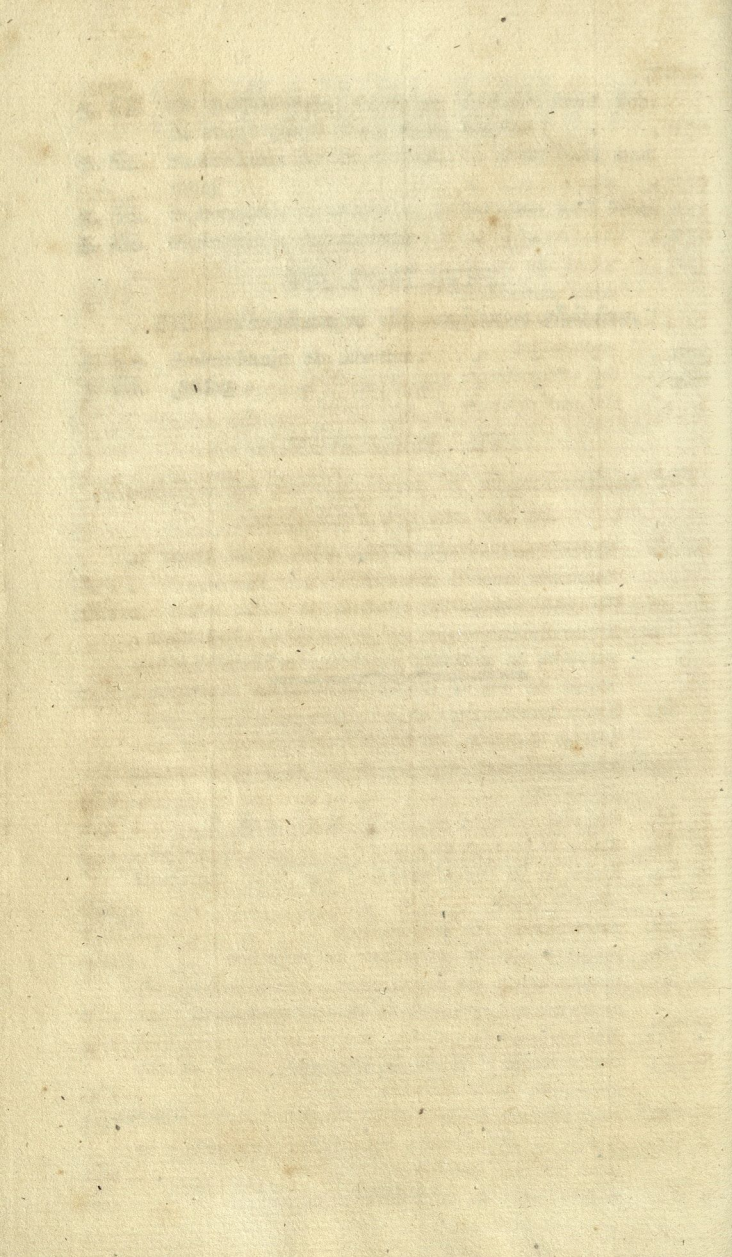
§. 48.	Ktéro spofhtovanje de smo domazhimu kraju in domázhi deshéli dolshni	128
§. 49.	Od sadershanja do vikfhih	131
§. 50.	Ktero spofhtovanje de je kristjan, deshélinimu gospódu in gospófki dolshan, in ktero spofhtovanje de naj ti svojim podlôshnim fkasujejo	137
§. 51.	Ktero spofhtovanje de je kristjan zerkvénim sprednikam dolshan, in ktero spofhtovanje de mórajo duhóvni svojimu stanu in svojim ovzam fkasovati	139
§. 52.	Od sadershanja do ljudi druge vére	142
§. 53.	Kakó de se moramo sadershati do njih, ki grefhé	143
§. 54.	Kakó se je tréba ravnati, kar tizhe fkrivnosti drugih ljudi	146
§. 55.	Sadershanje do dobrótnikov	147
§. 56.	Sadershanje do tovarfhev in prijatlov	150
§. 57.	Sadershanje do neprijatlov, rasshálnikov, do neperljúdnih, prepirlivih in pravdesheljnih ljudi	152
§. 58.	Sadershanje do vesélih, in nevóljnih in shaloftnih	154
§. 59.	Sadershanje v' frézhi in nefrézhi; slasti do nefrézhnih, poshkódvanih ljudi	156
§. 60.	Sadershanje ubógi med seboj	159
§. 61.	Kakó de se móramo do ptujih, popotnikov in med ptujimi sadershati	161
§. 62.	Sadershanje do neprizhejózhih	168

- §. 63. Od spoštovanja, ki so ga soldatje sami sebi
in drugi ljudje temu stanu dolžni . . . 170
- §. 64. Sadershanje do starih ljudi, in starih ljudi med
seboj . . . 172
- §. 65. Sadershanje do bolnikov, in bolnikov med seboj . 174
- §. 66. Sadershanje do mertvih . . . 176

VII. POGLAVJE.

Od sadershanja do neumne shivine.

- §. 67. Sadershanje do shivine . . . 179
- §. 68. Sklep . . . 180

25

32 18

